אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ה (תשפ"א)

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

וישלח

זֹהַר הַמְּבֹאָר
הַכֶּתֶר וְהַכָּבוֹד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרן טללי ברכה'

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים
ירושלים - נהריה

עבודת הצדיקים והישרים

עבודת ה' בתורת ומחשבת ישראל

דרושי אביר יעקב

דרושים בדרך עבודת ה' בעניני האמונה ויסודות עבודת ה', מפיהם ומפי כתבם של צדיקי הדורות בתורת ומשנת רבינו יעקב אביחצירא זיע"א על פי יסודות רועי הדורות ודברי חז"ל.

ספר שמשנה את השקפת העולם לבחור את חיי הנצח תמורת עולם חולף, ומרומם את האדם לעולמות נעלים ומרוממים.

אור הטאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

ארה"ב: (718) 487-3954 / ארץ: 04-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

שמפניה 053-3132772

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

וישלח

אָמַר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זִלְלֹה"ה: שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תּוֹרָה כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִזִּבְחֵי מֵתִים (אבות פ"ג) פֵּרוּשׁ, כִּי הַמֵּת מִתְגַּלְגֵּל בְּמַאֲכַל אָדָם, כְּדֵי שֶׁיֹּאמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תּוֹרָה, וְעַל יְדֵי זֶה מְחַיֶּה אוֹתוֹ הַמֵּת שֶׁהָיָה בְּגִלְגּוּל זֶה, אֲבָל אִם לֹא אָמְרוּ דִּבְרֵי תּוֹרָה, אָז הוּא זוֹבֵחַ אוֹתוֹ הַמֵּת הַמְּגֻלְגָּל בְּמַאֲכָל זֶה וּמַשְׁלִיךְ אוֹתוֹ לְדוּמָה, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר 'מִזִּבְחֵי מֵתִים'. **(בעל שם טוב – מקור חיים פרשת ויחי)**

קרן יוצרת מחשבת אור לישרים
חשבת אבות ובנים
אור מאיר שמחה
נחליאל אור
מכון אור לישרים
ירושלים - נחליאל

אוצר פניני החסידות

אמְרֵי פִּנְחָס | מַעֲשֶׂה הָאָדָם שֶׁפֵּל וּמַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ לְכָלוּם אֵין הַדִּינִים שׁוֹלְטִים בּוֹ ..... **א**

יְקָרָא דְמַלְכָּא | 'קִטְנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת' – הָאָדָם מְקַבֵּל כָּל הַיּוֹם חֲסָדִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אוּף רַק כַּאֲשֶׁר מֵשִׂים אֶל לִבּוֹ אֶת גֹּדֶל אֲמִתּוּת הַחֲסָדִים מַגִּיעַ לְהַכְנָעָה ..... **א**

פְּנִי מְנַחֵם | כְּפִי שֶׁמַּקְטִין הָאָדָם עַצְמוֹ כָּךְ נַעֲשֶׂה שָׁלֵם וּמְתֻעָלֶה ..... **ב**

פִּתּוּחֵי חוֹתָם | כֵּיוָן שֶׁרוֹדֵף הָאָדָם אַחַר הֲנָאוֹתָיו מְבַטֵּל תְּפִלּוֹת וּמִצְוֹת ..... **ב**

עִירִין קַדִּישִׁין | הַצַּדִּיק שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְעוֹלָם הַזֶּה וְכָלָם תְּלוּיִים בּוֹ יָכוֹל לְהַכְנִיס עַצְמוֹ אֲפִלּוּ לְדִבְרֵי קֶבֶר שֶׁבָּעוֹלָם, אַף מִי שֶׁאֵינוֹ בְּמַדְרֵגָה זוּ צָרִיךְ לְהִזָּהֵר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּעוֹלָם רַק בְּאֹפֶן עֲרַאי ..... **ב**

טַל חַיִּים | עֵשָׂו תָּמֵהַּ מַדּוּעַ יַעֲקֹב שֶׁכָּלוֹ רוּחָנִיּוּת נִצְרָךְ לְצָרְכֵי עוֹלָם הַזֶּה ..... **ג**

דִּבְרֵי שְׁמוּאֵל | בֵּין בִּשְׁעַת עֶסְקוֹ בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה וּבֵין בַּעֲסָקוֹ עִם אֲנָשִׁים בְּעִנְיְנֵי הָעוֹלָם תְּהֵיֶה מַחֲשַׁבְתּוֹ קְשׁוּרָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ ..... **ג**

מַהֲרַ"שׁ מִבֶּעלְזָא | שְׂאֵלוֹת עֵשָׂו לְשִׁלּוּחֵי יַעֲקֹב רָמְזוּ לִתְהִיּוֹת וְחֻלְּשׁוֹת בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא שֶׁמְּכָנִיס הַיֵּצֶר הָרָע בְּלֵב הָאָדָם ..... **ד**

דּוּדָאִים בַּשָּׂדֶה | כְּכָל שֶׁנִּלְחָם בְּיִצְרוֹ גַּם הַיֵּצֶר מִתְגַּבֵּר כְּנֶגְדּוֹ אַף הַבָּא לִיטַּהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ ..... **ד**

לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת | כְּלַל גָּדוֹל בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא: קְשָׁאִין אָדָם יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת, לָפָחוֹת יַעֲשֶׂה מַה שֶּׁכֵּן יָכוֹל ..... **ה**

חֻקֵּי חַיִּים | עִקַּר הִתְגַּבְּרוּת עַל הַיֵּצֶר עַל יְדֵי הַשְׂמָחָה הַבְּקֹר ..... **ה**

פִּתּוּחֵי חוֹתָם | יַעֲקֹב אֲבִינוּ זָכָה לְמַעֲלָה גְּדוֹלָה בִּזְכוּת שְׁמִירַת הַבְּרִית ..... **ו**

תּוֹרָה אוֹר | יַעֲקֹב הוּא מְעוֹלָם הַתִּקּוּן וְעֵשָׂו מֵעוֹלָם הַתֹּהוּ | יַעֲקֹב אֲבִינוּ סָבַר שֶׁעֵשָׂו הִגִּיעַ כְּבָר לְתִקּוּנוֹ וּמִמֵּילָא עַל פִּי זֶה אוֹרוֹת הַתֹּהוּ בְּשׁוֹרְשָׁם הֵם לְמַעְלָה מֵעוֹלָם הַתִּקּוּן ..... **ו**

אֹרַח לְחַיִּים | יַעֲקֹב צִוָּה אֶל הַמַּלְאָכִים שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁיֹּאמְרוּ 'לַאדֹנִי לְעֵשָׂו' יִהְיֶה בְּמַחֲשַׁבְתָּם הַנִּקְרָאת אָדוֹן ..... **ז**

שֶׁפַע חַיִּים | חֲנֻפָּה וְהִתְקָרְבוּת לָאֻמּוֹת לֹא הוֹעִילָה בְּמָשָׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת | כַּאֲשֶׁר עַם יִשְׂרָאֵל מִתְנַהֲגִים בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת לְלֹא כֹּחַל וּשְׂרָק נָהְפֵּךְ לֵב הָאֻמּוֹת עֲלֵיהֶם לְטוֹבָה ..... **ז**

אֶרֶץ צְבִי | טוֹבוֹת עוֹלָם הַזֶּה נְחֲשָׁבִים לְטוֹבוֹת רַק כַּאֲשֶׁר מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶם לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא ..... **ח**

מִקּוֹר בְּרוּךְ | בַּאוּר הַפָּסוּק בְּאֹפֶן נִפְלָא עַל פִּי מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה עִם הרה"ק רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵרוּז'ִין זִיע"א ..... **ט**

אַגְרָא דְכַלָּה | מַדְרֵכֵי הַצַּדִּיקִים בְּנִכְסֵל עֲלֵיהֶם אֵיזֶה יִרְאָה מֵאֵיזֶה נִבְרָא הֵם מִתְדַּבְּקִים בְּיוֹתֵר בְּיִרְאַת הַבּוֹרֵא וּמִמֵּילָא מִתְבַּטֶּלֶת הַיִּרְאָה הַגַּשְׁמִית ..... **ט**

תִּפְאֶרֶת עֲזִיאֵל | הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ כְּבִכּוֹל מְקַטְּנִין עַצְמוֹ כְּדֵי שֶׁנּוּכַל לְהִתְקָרֵב אֵלָיו ..... **י**

אַהֲבַת שָׁלוֹם | יַעֲקֹב אֲבִינוּ רָאָה אֶת הִשְׁתַּדְּלוּתוֹ לְהַצָּלָה כְּחֶסְרוֹן בִּטָּחוֹן וְהִצְטָעֵר עַל כָּךְ ..... **י**

חֲתָם סוֹפֵר | יַעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו מָמוֹן כְּדֵי לְהַכְנִיס בּוֹ קְדֻשָּׁה וְעַל יְדֵי זֶה יוּכַל לְהַבִּיט בְּפָנָיו וְלִשְׁאֹב מִמֶּנּוּ אֶת הַנִּיצוֹצוֹת ..... **יא**

דִּבְרֵי חַיִּים | כַּאֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ חָפֵץ בְּצִדְקוֹתֵינוּ, מַרְאֶה לָנוּ מַגִּדְלוּתוֹ, וּבָזֶה מִתְמַרְמְרִת לִבֵּנוּ עַל שֶׁהִתְרַחֲקוּנוּ מִמֶּנּוּ, וּכְכָל שֶׁאָנוּ מִתְעַלִּים וּמַכִּירִים בִּכְבוֹדוֹ אָנוּ מוֹסִיפִים בְּהַכְנָעָה ..... **יא**

לִקּוּטֵי שִׂיחוֹת | הַטַּעַם שֶׁנִּקְבַּע זָכָר הַמְּאֹרָע דַּוְקָא בִּפְרָט שׁוּתָּ של גִּיד הַנָּשֶׁה וְהַלִּמּוּד מִכָּזֶה לְעִנְיָן הַהִשְׁגָּחָה הַפְּרָטִית עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט מֵעַם יִשְׂרָאֵל ..... **יג**

בֵּית יַעֲקֹב | לָעָתִיד לְבוֹא יִתְגַּלֶּה שֶׁכָּל הַסֵּבֶל הָיָה אַךְ לְמַרְאִית עַיִן | חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל אַף הֵם יִתְבָּרְרוּ שֶׁהָיוּ רַק לְמַרְאִית עַיִן ..... **יד**

בְּאֵר מַיִם חַיִּים | הַיּוֹדֵעַ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מֵכִין לָאָדָם כָּל צָרְכּוֹ שֶׁמֵּהַ בְּכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ, וְאֵינוֹ חָסֵר לְשׁוּם דָּבָר ..... **יד**

שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל | רָמְז שֶׁיֵּשׁ לִשְׁמֹר מְקוֹם הַסֵּפָה בִּקְדֻשָּׁה גַּם בְּמָשָׁךְ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה ..... **טו**

יַד דָּוִד | בְּנֵי שֶׁכֶם לֹא מָלוּ עַל מִנָּת לְהַכְנִיעַ אֶת הַתַּאֲוֹות וּבּוֹאֹת הַפְּרוּ אֶת תְּנֵאֵי בְּנֵי יַעֲקֹב עִמָּם ..... **טו**

דִּבְרֵי יוֹאֵל | שִׁמְעוֹן וְלֵוִי לֹא הִתְיַעֲצוּ עִם יַעֲקֹב הַיָּוֹת וּמֵרֹב עִנְיָנְתָנוּתוֹ לֹא הָיָה מַאֲמִין שֶׁיְּכוֹלִים לִסְמֹךְ עַל כֹּחוֹ ..... **טז**

אֶרֶץ חַיִּים | עַל יְדֵי אֱמוּנָה בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית מִסְתַּלְּקִים הַדִּינִים ..... **טז**

פִּתּוּחֵי חוֹתָם | מְדַבֵּר לָשׁוֹן הָרָע שֶׁקּוֹל כְּשׁוֹבֵר עַל כָּל הַתּוֹרָה ..... **טז**

אִמְרֵי חַיִּים | הַכָּנָה לְחֲנֻכָּה עַל יְדֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ ..... **יז**

קְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב | הַשִּׂכְחָה לְהוֹדוֹת לָהּ' עַל חֲסָדָיו מַגִּיעָה מִנְּגִינַת הס"מ בְּכָף יָרֵךְ יַעֲקֹב, וּבְחֲנֻכָּה נִתְקַן פְּגָם זֶה | 'שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל הַיְצוּרִים' ר"ת שִׂכְחָה ..... **יז**

דְּבַר חַיִּים | רָמְז עַל הַמְּשֹׁכוֹת זְמַן הַחֲתִימָה מִסְּפוֹת עַד חֲנֻכָּה בְּפָסוּק 'וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת' ..... **יח**

אוצרות גאוני הדורות

בִּינַת אֱלִימֶלֶךְ | שְׁלִיחַת הַמַּלְאָכִים לְעֵשָׂו מֹשׁוּם אִסּוּר בַּל תַּחְבֵּל ..... **יט**

דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה | הַמְקַנֵּם מִצְוֹת שֶׁאֵינוֹ מְחֻיָּב נוֹטֵל שְׂכָרוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה ..... **יט**

רַבִּי שָׁלוֹם עֶגְיִב זַצַ"ל | יַעֲקֹב יָדַע שֶׁבְּזְכוּת קִיּוּם כָּל תַּרְיַ"ג הַמִּצְוֹת יְנַצַּח אֶת עֵשָׂו ..... **כ**

אָבֵן יְשֻׁפָּה | יִרְאַת יַעֲקֹב מֵאִסּוּר שְׁתֵּי אֲחָיוֹת וּבִטּוּל מִצְוַת כִּבּוּד אָב וָאֵם ..... **כ**

עֵינֵי הָעֵדָה | מָה רָצָה יַעֲקֹב לְהַרְוִיחַ בְּזֶה שֶׁחִלֵּק אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ לְשִׁתֵּי מַחֲנוֹת ..... **כא**

מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב | יַעֲקֹב הִסְתַּפֵּק אִם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת הִשְׁתַּדְּלוּת וּלְהִלָּחֵם עִם עֵשָׂו ..... **כא**

חֶמְדַּת יִשְׂרָאֵל | יַעֲקֹב אֲבִינוּ קַיֵּם תּוֹרָה וַעֲבוֹדָה בִּפְעֹל וּצְדָקָה בְּמַחֲשָׁבָה ..... **כא**

מִגְדְּנוֹת אֶלִיעֶזֶר | הַבּוֹטֵחַ בְּכֹחוֹ אֵין הַקב"ה עוֹזְרוֹ ..... **כב**

חֵן טוֹב | יַעֲקֹב חָשַׁשׁ שֶׁמִּצְוַת הַמִּילָה שֶׁל עֵשָׂו תְּגַן עָלָיו ..... **כב**

אֶרֶץ חֶמְדָּה | הֵיטֵב אֵיטִיב עִמָּךְ - הַטָּבָה עַל יְדֵי טוֹבָה ..... **כג**

דִּבְרֵי מְהָרִי"א | תְּמִיהַת עֵשָׂו כֵּיצַד נָשָׂא יַעֲקֹב אֶת לֵאָה שֶׁאֵינָהּ בַּת זִוּוּגוֹ ..... **כג**

עַפְעַפֵּי שַׁחַר | נְטִילַת הַדּוֹרוֹנוֹת מִיַּעֲקֹב כְּעֵין מִצְוַת עוֹלַת רְאִיָּה ..... **כג**

לִקּוּטֵי מַהֲרַ"ם שִׂיחַ הֶחָדָשׁ | וּדְפָקוּם יוֹם אֶחָד וָמָתוּ כָּל הַצֹּאן – מִיתַת הַצֹּאן בְּיוֹם רִאשׁוֹן עֵקֶב שְׁמִירַת הַשַּׁבָּת ..... **כג**

דִּבְרֵי מְהָרִי"א | הַמְקַנֵּם מִצְוָה לְשֵׁם שָׁמַיִם אֵינוֹ מַרְגִּישׁ שׁוּם צַעַר וּמַכְאוֹב ..... **כד**

חִדּוּשֵׁי מְהָרִי"ל דִּיסְקִין | לֹא עָרְכוּ בְּנֵי יַעֲקֹב מִלְחָמָה אֶלָּא עִם חָמוֹר וּשְׁכֶם שֶׁהָיָה לְאַחַר יוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְמִילָתָם ..... **כד**

זִכְרוֹן יִצְחָק | רְכוּשוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל עֵשָׂו מִפְּאַת יְשִׁיבָתוֹ עִם יַעֲקֹב ..... **כה**

חֶלְקַת הַשָּׂדֶה | מִן הַבָּא בְּיָדוֹ לָעָתִיד לָבוֹא ..... **כה**

נַחֲלַת אַבְרָהָם | תְּשׁוּבַת הַשְּׁאֵלָה 'לְמִי אֵלֶּה לְפָנָיִךְ' ..... **כה**

בֵּית יַעֲקֹב | לַעֲבָדָךְ לְיַעֲקֹב מִנְחָה – רָמְז שֶׁעֲתִידִים לְחַזֵּר לְיַעֲקֹב לָעָתִיד לָבוֹא ..... **כה**

קְרִית אַרְבַּע – שַׁעֲרֵי רַחֲמִים | טַעַם מָאוּנוֹ שֶׁל עֵשָׂו לְטֹל אֶת הַדּוֹרוֹנוֹת מִיַּעֲקֹב ..... **כו**

מעשי צדיקים ..... **כו**

יומא דהילולא ..... **לד**

ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה ..... **לו**

זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד ..... **מא**

נוֹשְׂאִים בְּפָרָשַׁת וַיִּשְׁלַח

קָטַנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים – הַכְנָעָה וַעֲנָוָה

אִמְרֵי פִּנְחָס

רַבִּי פִּנְחָס מִקּוֹרִיץ זִיע"א

כַּאֲשֶׁר הָאָדָם שֶׁפֵּל וּמַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ לִכְלוּם אֵין הַדִּינִים שׁוֹלְטִים בּוֹ

קָטַנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וְגוֹ' (לב יא). דְּאִיתָא (חולין פט.) 'כִּי אַתֶּם הַמְעַט' (דברים ז ז) — הַמְמַעֲטִים עַצְמְכֶם כְּשֶׁאֲנִי מַשְׁפִּיעַ לָכֶם גְּדֻלָּה. כִּי כְּשֶׁהוּא מַשְׁפִּיעַ גְּדֻלָּה לַצַּדִּיק, אָז נִתְקָרֵב יוֹתֵר אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּמַכִּיר יוֹתֵר בְּגַדְלוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לָכֵן נַעֲשֶׂה שָׁפֵל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ בְּיוֹתֵר.

וְאִיתָא בַּזֹּהַר (ח"ב קלב:) שֶׁדָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם כְּשֶׁהָיָה בְּמַלְכוּתוֹ הִגְבִּיהַּ אֶת עַצְמוֹ 'לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד' (שמואל ב' כב נא) וְכַיּוֹצֵא, וְכַד הֲוֵי בֵּין שׁוֹנְאָיו וּבְאַרְעָא אַחֲרָא הֲוָה מָאִיךְ גָּרְמֵיהּ 'כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי' (תהלים פו א). וְהַטַּעַם, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הָרַב זַ"ל, כְּשֶׁאָדָם שָׁפֵל וְאֵין אֵצֶל עַצְמוֹ הוּא הַמְתָּקֵת הַדִּינִים, כִּי דָּבָר שֶׁהוּא אֵין אִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת לוֹ שׁוּם דָּבָר לְהַכּוֹת וְלַחְתּוֹךְ דָּבָר שֶׁהוּא אֵין וְאֶפֶס וְכוּ'.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר יַעֲקֹב: לָמָּה אַתָּה צָרִיךְ לְמָסְרְנִי בִּידֵי עֵשָׂו כְּדֵי שֶׁאֶהְיֶה שָׁפֵל בְּעֵינֵי עַצְמִי, הֲלֹא כְּבָר אֲנִי קָטָן וְשָׁפֵל מֵחֲמַת הַחֲסָדִים וְהָאֱמֶת שֶׁהִשְׁפַּעְתָּ לִי טוֹבָה וּגְדֻלָּה וְכוּ' כַּנַ"ל.

וְזֶה אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִקְּרָאטְיֶע:

יִקְרָא דְּמַלְכָּא

רַבִּי מָרְדְּכַי מִזְּוועהִיל זִיע"א

'קָטַנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת' – הָאָדָם מְקַבֵּל כָּל הַיּוֹם חֲסָדִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַךְ רַק כַּאֲשֶׁר מָשִׂים אֶל לִבּוֹ אֶת גֹּדֶל אֱמִתּוּת הַחֲסָדִים מַגִּיעַ לִהַכְנָעָה

קָטַנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת. צְרִיכִים לְהָבִין מַאי 'מִכָּל הָאֱמֶת', בִּשְׁלָמָא 'מִכֹּל הַחֲסָדִים' נִיחָא שֶׁעַל יְדֵי רִבּוּי הַחֲסָדִים וְהוּא אֵינוֹ כְּדַאי לָהֶם, לָכֵן נִתְמַעֲטִין זְכֻיּוֹתָיו, אֲבָל 'אֱמֶת' הֲרֵי אָנוּ מְבַקְּשִׁים שֶׁלֹּא יֵלֵךְ אִתָּנוּ בְּמִדַּת הַדִּין וְהָאֱמֶת, אֶלָּא לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין.

וְיוּכַן עַל פִּי מָשָׁל מוּבָא בְּחוֹבַת הַלְּבָבוֹת שַׁעַר הַבְּחִינָה (בְּפִתִּיחָה) שֶׁנָּדִיב וּבַעַל רַחֲמִים מָצָא יֶלֶד קָטָן מֵשֶׁלָּךְ בַּמִּדְבָּר שֶׁהוֹרָיו הִשְׁלִיכוּהוּ מֵחֲמַת עֲנִיּוּת אוֹ בְּאֵיזֶה אֹפֶן אַחֵר, וְהַנָּדִיב הַזֶּה אֲסָפוֹ בְּבֵיתוֹ וְרִחֵם עָלָיו וְגִדְּלוֹ וְהֶחְשִׁיבוֹ כִּבְנוֹ בֵּין הַבָּנִים בְּלִי שׁוּם הֶבְדֵּל. וְהַיֶּלֶד הַזֶּה נִתְגַּדֵּל עִם כָּל תַּעֲנוּגִים, וּבְהֶמְשֵׁךְ הַזְּמַן שָׁמַע מֵאֲנָשִׁים עָלָיו אֵיךְ שֶׁהוּא נֶאֱסַף שֶׁמְּצָאוֹ וְגִדְּלוֹ, וַיִּשַּׁר בְּעֵינָיו עַל גֹּדֶל חַסְדּוֹ, וְהִכִּיר בְּטוּבָתוֹ וְהִתְחִיל לְכַבְּדוֹ וְלִהְיוֹת נִכְנָע לִפְנֵי בְּעָלָיו.

לִימִים קָרָה עוֹד מִקְרֶה לִפְנֵי הַנָּדִיב שֶׁעָבַר עַל יַד בֵּית הָאֲסוּרִים וְשָׁמַע צְעָקוֹת שֶׁמַּכִּים לְאֶחָד עַד לְמָוֶת מֵחֲמַת שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לְשַׁלֵּם חוֹב מַה שֶׁגָּנַב אוֹ לָוָה, הִתְעוֹרֵר עָלָיו הַנָּדִיב רַחֲמָנוּתוֹ וְשִׁלֵּם עֲבוּרוֹ וּפָדָה אוֹתוֹ וְהִצִּילוֹ מִמָּוֶת, וְהִכְנִיסוֹ בְּבֵיתוֹ וְנָתַן לוֹ אֹכֶל וּמַשְׁקֶה וְכָל טוּב, וּמֵחֲמַת הַחֶסֶד הַגָּדוֹל שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ שֶׁהִצִּילוֹ מֵהַמָּוֶת וְעוֹד רִחֵם עָלָיו מִכָּל טוּבוֹ לֹא יָדַע מַה לִּגְמֹל עָלָיו עַל זֶה, וְהָיָה תָּמִיד מִשְׁתּוֹקֵק לְמַלְּאוֹת רְצוֹנוֹ וְלַעֲבֹד כָּל עֲבוֹדָתוֹ בְּאַהֲבַת נַפְשׁוֹ, וְלֹא נִשְׁכַּח מִמֶּנּוּ אַף רֶגַע בְּיוֹם הַטּוֹבָה הַגְּדוֹלָה.

וּבֶאֱמֶת הַיֶּלֶד קִבֵּל טוֹב יוֹתֵר גְּדֻלָּה מֵאוֹתוֹ הַנָּדִיב, אֶלָּא מֵחֲמַת שֶׁהִתְרַגֵּל מִקַּטְנוּתוֹ לֹא הִרְגִּישׁ בְּחוּשָׁיו כָּל כָּךְ כְּמוֹ אוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁהִכִּיר הַחֶסֶד בִּזְמַן שֶׁהָיָה בַּר דַּעַת. וְהִנֵּה הַחֲסָדִים שֶׁאָנוּ מַכִּירִים לַאֲמִתּוֹ וּמְקַבְּלִים מִדַּת יַעֲקֹב אָבִינוּ מִדַּת אֱמֶת לְהַכִּיר הַחֲסָדִים בְּדַעַת כָּזֶה נִקְטַן הָאָדָם עוֹד יוֹתֵר:

פְּנֵי מְנַחֵם

רַבִּי פִּנְחָס מִנְחֵם מִגּוּר זיע"א

כִּפִּי שֶׁמַּקְטִין הָאָדָם עַצְמוֹ כָּךְ נַעֲשֶׂה שָׁלֵם וּמִתְעַלֶּה

קָטַנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וגו', 'חֲדַל נָא וגו' יַעֲקֹב כִּי קָטֹן הוּא' (עמוס ז ה), כִּפְשׁוּטוֹ הַפֵּרוּשׁ שֶׁיַּעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הָיָה קָטָן, אוּלָם כְּבוֹד קְדֻשַּׁת אָבִי אֲדוֹנִי ז"ל הָיָה רָגִיל לְהַרְאוֹת דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָיוֹת (סוטה פ"ט מט"ו) שֶׁפֵּרוּשׁ קָטָן הֵינוּ שׁוֹרֶשׁ, כִּדְאִיתָא (שם) רַבִּי יוֹסֵי קַטְנָתָא וְכוּ' וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ קַטְנָתָא שֶׁהָיָה קַטְנָתָא שֶׁל חֲסִידִים, הֵינוּ כְּלָלָם וְשָׁרְשָׁם, לְפִי שֶׁשֹּׁרֶשׁ הַדָּבָר וְהַתְחָלָתוֹ הוּא קָטָן.

וּבֶאֱמֶת שְׁנֵי הַפֵּרוּשִׁים תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה, שֶׁכְּפִי שֶׁמַּקְטִין עַצְמוֹ כָּךְ נַעֲשֶׂה שֹׁרֶשׁ, כִּדְאִיתָא בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"א קכב:) מַאן דְּאִיהוּ זְעֵיר אִיהוּ רַב וּמַאן דְּאִיהוּ רַב אִיהוּ זְעֵיר, הַשֹּׁרֶשׁ הוּא תָּמִיד לְמַטָּה, בְּמָקוֹם נָמוּךְ, וְעוֹלֶה כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְכֵן הָיָה יַעֲקֹב אָבִינוּ קָטָן וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשָׂה הַשֹּׁרֶשׁ שֶׁל כָּל הַשְּׁבָטִים, שֶׁל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, נַחֲלָה בְּלִי מְצָרִים, וַהֲרֵי הַשֹּׁרֶשׁ כְּכָל שֶׁהוּא מַעֲמִיק יוֹתֵר כֵּן הוּא מִתְפַּשֵּׁט יוֹתֵר.

כַּאֲשֶׁר מַקְטִין אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶת עַצְמוֹ וְיוֹדֵעַ שֶׁמִּצְּדוֹ אֵינוֹ רָאוּי אֲזַי יוֹצְאִים מֵהַשָּׁרָשִׁים עֲנָפִים וּפְאֵרוֹת, וְעַל זֶה אִיתָא בַּמִּשְׁנָה (אבות פ"ג מי"ז) כָּל שֶׁמַּעֲשָׂיו מְרֻבִּין מֵחָכְמָתוֹ לְמָה הוּא דּוֹמֶה לְאִילָן שֶׁעֲנָפָיו מוּעָטִין וְשָׁרָשָׁיו מְרֻבִּין שֶׁאֲפִלּוּ כָּל הָרוּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם בָּאוֹת וְנוֹשְׁבוֹת בּוֹ אֵין מְזִיזִין אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ:

זְהִירוּת מֵהִשְׁתַּקְּעוּת בְּעִנְיְנֵי הָעוֹלָם

פִּתּוּחֵי חוֹתָם

רַבִּי יַעֲקֹב אֲבִיחֲצֵירָא זיע"א

כֵּיוָן שֶׁרוֹדֵף הָאָדָם אַחַר הֲנָאוֹתָיו מְבַטֵּל תְּפִלּוֹת וּמִצְוֹת

וַיִּהְיוּ בְנֵי לוֹטָן חֹרִי וְהֵימָם וַאֲחוֹת לוֹטָן תִּמְנָע (לו כב). לוֹטָן הוּא אוֹתִיּוֹת 'נוֹטֵל', דְּזֶהוּ תְּחִלַּת גֵּרוּי יֵצֶר הָרָע בָּאָדָם, שֶׁמַּתְחִיל לִטֹּל הַכְּלֵי הָעוֹלָם וּלְהִתְעַסֵּק בָּהֶם. וּכְשֶׁנּוֹתֵן לֵב לְהִתְעַסֵּק בְּהַכְּלֵי הָעוֹלָם מוֹנֵעַ עַצְמוֹ מִתְּפִלּוֹת וּמִכַּיּוֹצֵא, וּכְשֶׁנִּכְנָסִים בְּלִבּוֹ תַּאֲוֹוֹת הָעוֹלָם מִתְנַחֵם עַל הַתְּפִלּוֹת וְהַמִּצְוֹת שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה בָּרִאשׁוֹנָה, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (קידושין מ:) בְּתוֹהֶה עַל הָרִאשׁוֹנוֹת.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר וַיִּהְיוּ **בְנֵי** לוֹטָן, דְּהֵינוּ, אֵלֶּה הַפְּעֻלּוֹת הַיּוֹצְאִים מִנְּטִילַת וְהִתְעַסְּקוּת בְּהַכְּלֵי הָעוֹלָם, כְּשֶׁנִּכְנָסִים בְּלִבּוֹ תַּאֲוֹוֹת הָעוֹלָם בָּא לוֹ חָרוֹן אַף עַל שֶׁלֹּא הָיָה מִקֹּדֶם לָזֶה רוֹדֵף אַחַר תַּאֲוָתוֹ, וְתוֹהֶה עַל הַמִּצְוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה. וְזֶהוּ חֹרִי וְהֵימָם, דְּהֵינוּ בָּא לוֹ חָרוֹן אַף עַל מִצְוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה וְתוֹהֶה עֲלֵיהֶם, וְזֶהוּ וְהֵימָם, לְשׁוֹן תְּמִיהָה.

וְכֵיוָן שֶׁהִתְחִיל לִטֹּל תַּאֲוֹוֹת הָעוֹלָם וּלְהִתְעַסֵּק בָּהֶם, זֶה גָּרַם לוֹ מְנִיעַת הַמִּצְוֹת, וְזֶהוּ **וַאֲחוֹת לוֹטָן תִּמְנָע**, כְּלוֹמַר, נְטִילַת וְהִתְעַסְּקוּת בְּתַאֲוֹוֹת הָעוֹלָם הוּא סִבַּת מְנִיעָתוֹ מֵעֲשׂוֹת מִצְוֹת, דְּזֶה תָּלוּי בָּזֶה, דְּאִם רָדַף אָדָם אַחַר תַּאֲוֹוֹת הָעוֹלָם, מִמֵּילָא מִתְבַּטֵּל מֵהַמִּצְוֹת:

עִירִין קַדִּישִׁין

רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵרוּז'ין זיע"א

הַצַּדִּיק שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְעוֹלָם הַזֶּה וְכֹלָּם תְּלוּיִים בּוֹ יָכוֹל לְהַכְנִיס עַצְמוֹ אֲפִלּוּ לְדִבְרֵי קַבָּע שֶׁבָּעוֹלָם, אַךְ מִי שֶׁאֵינוֹ כְּמַדְרֵגָה זוֹ צָרִיךְ לְהִזָּהֵר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּעוֹלָם רַק כְּאֹפֶן עֲרַאי

וְיַעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה וַיִּבֶן לוֹ בָּיִת וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה **סֻכֹּת** (לג יז). כְּתִיב 'וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם' (יחזקאל א י), וּכְתִיב 'וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם' (תהלים קטו טז), כִּי כְּמוֹ שֶׁהַחַיּוּת שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים וּשְׁרָפִים וְאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ תְּלוּיִים בְּחַיּוּת אָדָם הָעֶלְיוֹן, כְּמוֹ כֵּן כָּל הָאָרֶץ וְתַכְלִית כָּל הַבְּרוּאִים תְּלוּיִים בְּכֹחַ הָאָדָם הַתַּחְתּוֹן הַנִּקְרָא צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם.

כִּי זֶה כָּל הָאָדָם, כִּי בְּחָכְמָתוֹ שֶׁהוּא בְּחִינַת חָכְמָה 'כֹּחַ מָה', שֶׁהוּא בְּחִינַת אָדָם, בְּכֹחוֹ

לְהַעֲלוֹת כָּל הַדְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה הַנִּקְרָא 'בַּיִת' שֶׁהוּא בִּבְחִינַת קֶבַע, כִּי 'בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָּיִת' (משלי כד ג), וְאֶפְשָׁר לוֹ לְהַכְנִיס אֶת עַצְמוֹ בִּדְבָרִים הַגַּשְׁמִיִּים אֲפִלּוּ בִּבְחִינַת בַּיִת שֶׁהוּא קֶבַע וְאֵינוֹ יָרֵא כְּלָל.

כִּי מֵחֲמַת גֹּדֶל קְדֻשָּׁתוֹ וּפְרִישׁוּתוֹ שֶׁהוּא רָחוֹק מֵעוֹלָם הַזֶּה, יָכוֹל לְהַכְנִיס עַצְמוֹ בִּבְחִינָה זוֹ שֶׁל בַּיִת, כִּי אֵינוֹ צָרִיךְ לָעוֹלָם הַזֶּה רַק הָעוֹלָם הַזֶּה צָרִיךְ לְטוֹבָתוֹ וּלְחַיּוּתוֹ. וּכְלָל אָמְרוּ: מִי שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְהָעוֹלָם הַזֶּה הָעוֹלָם הַזֶּה צָרִיךְ לוֹ, וּמִי שֶׁצָּרִיךְ עוֹד לָעוֹלָם הַזֶּה הָעוֹלָם אֵין צָרִיךְ לוֹ כְּלָל.

וְעַל זֶה כְּתִיב בְּמֹשֶׁה 'בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא' (במדבר יב ז), אֲפִלּוּ בִּבְחִינַת 'בַּיִת' הוּא נֶאֱמָן, כִּי 'מֹשֶׁה' אוֹתִיּוֹת 'ש-מה', ש' הוּא ג' אָבוֹת, 'מה' בְּגִימַטְרִיָּא אָדָם, וְעַל כֵּן כְּתִיב 'כִּתְפְאֶרֶת אָדָם לָשֶׁבֶת בָּיִת' (ישעיה מד יג). וְיָדוּעַ (ב"מ פד.) שֶׁשּׁוּפְרֵיהּ דְּיַעֲקֹב אָבִינוּ מֵעֵין שׁוּפְרֵיהּ דְּאָדָם הָרִאשׁוֹן, לָכֵן הָיָה בִּיכָלְתּוֹ וּבְחָכְמָתוֹ בְּחִינַת 'כֹּחַ מָה' לְהַעֲלוֹת כָּל דָּבָר אֲפִלּוּ בִּבְחִינַת 'בַּיִת' שֶׁהוּא דִּירַת קֶבַע.

וְעַל כֵּן נֶאֱמַר וַיִּכֶן לוֹ בָּיִת, לוֹ לְעַצְמוֹ דַּוְקָא, מֵחֲמַת קְדֻשָּׁתוֹ וְטָהֳרָתוֹ שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיךְ לְשׁוּם דָּבָר גַּשְׁמִי חַס וְשָׁלוֹם רַק הָעוֹלָם הָיָה צָרִיךְ לוֹ, עַל כֵּן הָיָה יָכוֹל לְהַכְנִיס אֶת עַצְמוֹ אֲפִלּוּ בִּדְבַר קֶבַע בִּבְחִינַת בַּיִת.

אֲבָל וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֻכֹּת, 'מִקְנֵהוּ' הֵם אֲנָשָׁיו שֶׁהָלְכוּ עִמּוֹ, עַל דֶּרֶךְ 'אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ ה'' (תהלים לו ז), שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לַמַּדְרֵגָה הָרָמָה הַזֹּאת, צִוָּה שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם עוֹלָם הַזֶּה בְּחִינַת אַרְעַי, כִּי בֶּאֱמֶת הָעִקָּר הוּא עוֹלָם הָעֶלְיוֹן וְהָעוֹלָם הַזֶּה הוּא טָפֵל, וְעַל כֵּן כְּתִיב וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֻכֹּת בְּחִינַת עֲרַאי כַּנַּ"ל:

טַל חַיִּים

רַבִּי חַיִּים מֵאַטִּינְיָא זיע"א

עֲשֹׂו תֻּמָּה מִדּוּעַ יַעֲקֹב שֶׁכְּלוֹ רוּחָנִיּוּת נִצְרָךְ לְצַרְכֵּי עוֹלָם הַזֶּה

וַיֹּאמֶר מִי לְךָ כָּל הַמַּחֲנֶה הַזֶּה אֲשֶׁר פָּגָשְׁתִּי וַיֹּאמֶר לִמְצֹא חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי (לג ח). עֵשָׂו יָדַע אֶת יַעֲקֹב בִּבְחִינָה וּמַעֲלָה עֶלְיוֹנָה, כִּי יַשְׁלִיךְ אַחֲרֵי גֵּווֹ כָּל עִנְיְנֵי גַּשְׁמִיּוּת, רַק לַעֲסֹק תָּמִיד בְּעִנְיְנֵי חַיֵּי עוֹלָם, וּכְמַאֲמַר הַכָּתוּב 'וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהָלִים' (לעיל כה כז) בְּאָהֳלוֹ שֶׁל תּוֹרָה.

וְכַאֲשֶׁר רָאָה עֵשָׂו כָּל הַמַּחֲנֶה אֲשֶׁר לְפָנָיו מִנְחָה הַשְּׁלוּחָה אֵלָיו מִיַּעֲקֹב מִכָּל מִין מִקְנֶה, כֻּלָּם עִנְיְנֵי גַּשְׁמִיּוּת, שָׁאַל אוֹתוֹ מ"י ל"ך כָּל הַמַּחֲנֶה הַזֶּה אֲשֶׁר פָּגָשְׁתִּי, הֲלֹא אַתָּה הוּא אִישׁ אֱלֹקִים, וְלָמָּה לְךָ כָּל הַמַּחֲנֶה הַזֶּה, עִנְיְנֵי מִקְנֶה וְקִנְיָן כָּאֵלֶּה.

וְהֵשִׁיב לוֹ לִמְצֹא חֵן בְּעֵינֵי אֲדוֹנִי, הָאֱמֶת אֲשֶׁר לַעֲצָמִיּוּת אֵינָם נֶחְשָׁבִים לִי, אֲבָל לְאֶמְצָעִיּוּת שֶׁאוּכַל עַל יָדָם לְסַגֵּל מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים לַעֲבֹד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, נְחוּצִים גַּם הֵמָּה לִי, וְזֶה לִמְצֹא חֵן בְּעֵינֵי אֲדוֹנִי הוּא אֶלְקֵינוּ הוּא אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם:

דִּבְרֵי שְׁמוּאֵל

רַבִּי שְׁמוּאֵל מִסְּלוֹנִים זיע"א

כֵּין בִּשְׁעַת עֶסְקוֹ בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה וּכֵין בְּעֶסְקוֹ עִם אֲנָשִׁים בְּעִנְיְנֵי הָעוֹלָם תִּהְיֶה מַחֲשַׁבְתּוֹ קְשׁוּרָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ

וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹקִים וְעִם אֲנָשִׁים וַתּוּכָל (בראשית לב כט). יַעֲקֹב מְרַמֵּז לִבְחִינָה שֶׁל הָאִישׁ שֶׁהוּא 'תָּם וְיוֹשֵׁב אֹהָלִים' עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה, שֶׁהַכֹּל טוֹב אִתּוֹ רַק בִּזְמַן שֶׁאוֹר לוֹ בַּתּוֹרָה וּבַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, אַךְ מַה יַּעֲשֶׂה בִּזְמַנִּים שֶׁהוּא רָחוֹק מִכָּל זֶה.

מָשָׁל לְאַנְשֵׁי צָבָא שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהֵם הוֹלְכִים עִם הַנֶּשֶׁק בַּיָּד יְנַצְּחוּ אֶת הָאוֹיֵב, וְאִלּוּ כַּאֲשֶׁר יְדֵיהֶם רֵיקָנִיּוֹת בַּמֶּה יִלָּחֲמוּ כְּנֶגְדּוֹ. גַּם אִישׁ יִשְׂרָאֵל כָּל עוֹד שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹרָה הֲרֵי הַנֶּשֶׁק בְּיָדוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (סוכה נב:) אִם פָּגַע בְּךָ מְנַוֵּל זֶה מָשְׁכֵהוּ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, אֲבָל בְּרֶגַע שֶׁחָסַר לוֹ הַנֶּשֶׁק הַזֶּה מַה יַּעֲשֶׂה.

וּכְנֶגֶד אִישׁ כָּזֶה מְרַמֵּז הַשֵּׁם יִשְׂרָאֵ״ל, שֶׁהוּא אוֹתִיּוֹת ל״י-רא״ש, דְּהַיְנוּ עֵצָה שֶׁהַמּוֹחַ וְהַמַּחֲשָׁבָה שֶׁלּוֹ יִהְיוּ דְּבוּקִים בַּה׳ תָּמִיד, גַּם בְּשָׁעוֹת שֶׁהוּא טָרוּד בַּעֲסָקָיו וְאָץ בַּשְּׁוָקִים וּבָרְחוֹבוֹת – תָּמִיד תִּהְיֶה מַחֲשַׁבְתּוֹ קְשׁוּרָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְיִשְׁמֹר עֵינָיו וְכָל מַעֲשָׂיו שֶׁיִּהְיוּ רְצוּיִים וְעוֹלִים לְנַחַת רוּחַ לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ.

וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר **לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹקִים וְעִם אֲנָשִׁים וַתּוּכָל**, פֵּירוּשׁ בֵּין אִם הִנְךָ עוֹסֵק בְּעִנְיְנֵי אֱלֹקִים דְּהַיְנוּ בַּתּוֹרָה וּבַעֲבוֹדָה, בֵּין אִם הִנְךָ עוֹסֵק עִם אֲנָשִׁים בְּמִלִּין דְּעָלְמָא, תָּמִיד מַחֲשַׁבְתְּךָ קְשׁוּרָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ:

דְּרָכִים לְהִתְגַּבְּרוּת עַל פִּתּוּיֵי הַיֵּצֶר

מהר״ש מבעלזא

רַבִּי שַׂר שָׁלוֹם מִבֶּעלְזָא זיע״א

שְׁאֵלוֹת עֲשָׂו לִשְׁלִיחֵי יַעֲקֹב רַמֵּז לְתְהִיּוֹת וְחֻלְשׁוֹת בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא שֶׁמַּכְנִיס הַיֵּצֶר הָרַע בְּלֵב הָאָדָם

וַיְצַו אֶת הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר כִּי יִפְגְּשְׁךָ עֵשָׂו אָחִי וְשָׁאַלְךָ לֵאמֹר לְמִי אַתָּה וְאָנָה תֵּלֵךְ וּלְמִי אֵלֶּה לְפָנֶיךָ. וְאָמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב מִנְחָה הִוא שְׁלוּחָה לַאדֹנִי לְעֵשָׂו וְהִנֵּה גַם הוּא אַחֲרֵינוּ (לב יח-יט).

כְּשֶׁאִישׁ יִשְׂרָאֵל רוֹצֶה לְקָרֵב עַצְמוֹ לְמֶלֶךְ עֶלְיוֹן יִתְעַלֶּה שְׁמוֹ, אֲזַי מִיָּד כֹּחַ הַסִּטְרָא אַחֲרָא עוֹמֵד לְנֶגְדּוֹ לְבַטְּלוֹ מֵעֲבוֹדָתוֹ, וְשׁוֹאֵל אוֹתוֹ לְמִי אַתָּה, הוּא מַכְנִיס בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ סְפֵקוֹת חָלִילָה בְּהַשְׁגָּחַת הַבּוֹרֵא, וְאָנָה תֵּלֵךְ, שֶׁאוֹמֵר לוֹ שֶׁמְּבַלֶּה יָמִים בְּחִנָּם וּלְלֹא תּוֹעֶלֶת.

וּלְמִי אֵלֶּה לְפָנֶיךָ, הַיְינוּ לְמִי מִנְחָה זֹאת שְׁלוּחָה, דְּכְשֶׁאָדָם רוֹצֶה לְקָרֵב עַצְמוֹ לַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ אֲזַי הוּא מְסַגֵּף עַצְמוֹ וּמַפְרִישׁ עַצְמוֹ מִדִּבְרֵי הֶבֶל שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה וְנוֹתֵן בָּזֶה מִנְחָה. וְזֶהוּ שֶׁאוֹמֵר לוֹ לְמִי מִנְחָה זֹאת שְׁלוּחָה שֶׁמְּבַלְבֵּל לוֹ בְּמַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת בַּעֲבוֹדָתוֹ.

עַל הָאָדָם לְהִתְחַזֵּק וּלְהַשִּׁיב ׳לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב׳

כָּךְ הוּא פִּתּוּי הַיֵּצֶר, וְלָזֶה הַתְּשׁוּבָה הִיא וְאָמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב, פֵּרוּשׁ שֶׁזּוֹ הִיא מִדַּת יַעֲקֹב לְהַשְׂגִּיחַ עַל כָּל דְּרָכָיו, שֶׁכֵּן רָאָה אֵצֶל אַבְרָהָם וְיִצְחָק וּבֵרֵר אֶת הַטּוֹב וְהִשְׁלִיךְ אֶת הָרַע, וּלְכָךְ אָנוּ בָּנָיו צְרִיכִין לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵינוּ.

הַיֵּצֶר מְנַסֶּה לְיַאֵשׁ אֶת הָאָדָם שֶׁאֵינוֹ צוֹעֵד מִמֵּשׁ בְּדַרְכוֹ שֶׁל יַעֲקֹב

אַךְ כֹּחַ הַסִּטְרָא אַחֲרָא מַרְאֶה לוֹ שֶׁאֵין הוּא הוֹלֵךְ בֶּאֱמֶת בְּדַרְכוֹ שֶׁל יַעֲקֹב שֶׁהָיָה רַק טוֹב, וְאֶצְלוֹ יֵשׁ גַּם רַע, וּלְכָךְ וְאָמַרְתָּ מִנְחָה הִיא שְׁלוּחָה, וּפֵרוּשׁוֹ דְּיָדוּעַ הַשָּׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים בָּא כְּדֵי לְסַמֵּא אֶת עֵינָיו שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ מִנְחָה.

וְהִנֵּה גַּם הוּא אַחֲרֵינוּ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹמֵד מֵאַחֲרֵינוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב ׳הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ׳ (שה״ש ב ט), כְּלוֹמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹמֵד אֲפִלּוּ כְּשֶׁאָנוּ עוֹשִׂין חָלִילָה כֹּתֶל וּמְחִצָּה בֵּינוֹ וּבֵינֵינוּ, מִכָּל מָקוֹם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹמֵד אֶצְלֵנוּ.

דִּיּוּק הַלָּשׁוֹן ׳בְּמַצָּאכֶם אוֹתוֹ׳

וְדַרְכּוֹ שֶׁל יֵצֶר הָרָע הוּא שֶׁרוֹאֶה שֶׁאֵין בִּיכָלְתּוֹ לְהַטּוֹת אֶת הָאָדָם לְדֶרֶךְ הָרַע אֲזַי מַרְאֶה הוּא לוֹ עַל עֲבֵרָה שֶׁהִיא מִצְוָה וְחוֹשֵׁב שֶׁבָּזֶה יַטְעֶה אוֹתוֹ. וּלְכָךְ לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר יִפְגָּשְׁךָ, דְּהָא הוּא מַסְתִּיר אֶת עַצְמוֹ, אֶלָּא אוֹמֵר **בְּמַצָּאכֶם** אוֹתוֹ, שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת כְּמוֹ מְצִיאָה שֶׁבָּא שֶׁלֹּא מִדַּעַת, וְצָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל עַל מִצְוֹתָיו אִם אֵין בָּהֶם עֲבֵרוֹת וַאֲזַי הוּא יִדְחֶה אוֹתוֹ מִכֹּל וָכֹל מִן הַקְּדֻשָּׁה וְיִהְיֶה אִישׁ יִשְׂרָאֵל בִּשְׁלֵמוּת:

דודאים בשדה

רַבִּי רְאוּבֵן מִז׳אַרְנוֹבְּצָה זיע״א

כְּכָל שֶׁנִּלְחָם בְּיִצְרוֹ גַּם הַיֵּצֶר מִתְגַּבֵּר כְּנֶגְדּוֹ אַךְ הַבָּא לִיטַּהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ

וַיִּשְׁכּוּ הַמַּלְאָכִים כו׳, וַיֹּאמְרוּ בָּאנוּ אֶל אָחִיךָ אֶל עֵשָׂו וְגַם הֹלֵךְ לִקְרָאתְךָ (לב ז). רָצָה

לוֹמַר כִּי נוֹדַע כָּל הַגָּדוֹל מֵחֲבֵרוֹ יִצְרוֹ גָּדוֹל הֵימֶנּוּ (סוכה נב.), כָּל מַה שֶּׁאָדָם מִתְגַּבֵּר נֶגֶד יֵצֶר גַּם יֵצֶר הָרָע מִתְגַּבֵּר נֶגְדּוֹ בְּכָל מַאֲמַצֵּי כֹּחוֹ וְתָמִיד יֵשׁ לָאָדָם מִלְחָמָה, וְנוֹדַע כִּי הַצַּדִּיק נִקְרָא הוֹלֵךְ מִשּׁוּם שֶׁהוֹלֵךְ מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר **בָּאנוּ אֶל אָחִיךָ אֶל עֵשָׂו וְאָמַרְנוּ** לוֹ דְּבָרֶיךָ שֶׁאַתָּה רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, אַךְ תֵּדַע וְגַם הֹלֵךְ לִקְרָאתְךָ רָצָה לוֹמַר שֶׁהוֹלֵךְ וּמִתְגַּבֵּר נֶגְדְּךָ, וְלָזֹאת תָּמִיד תִּהְיֶה זָרִיז לַעֲשׂוֹת מִלְחָמָה עִמּוֹ.

וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד (פסוק ח) כִּי אָמַר בְּלִבּוֹ אֵיךְ אוּכַל לִכְבֹּשׁ מִלְחָמָה כְּבֵדָה כָּזוֹ. רַק אַחַר כָּךְ **וַיֵּצֶר** לוֹ, רָצָה לוֹמַר שֶׁהָיָה מֵצַר וְדוֹאֵג וּמִתְחָרֵט עַל שֶׁהָיָה מִתְיָרֵא מִיְּצִרוֹ הָרָע, כִּי בֶּאֱמֶת הַבָּא לִטָּהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ (יומא לח:), וְהָבֵן:

לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת

רַבִּי נָתָן מִבְּרֶסְלֶב זיע"א

כְּלַל גָּדוֹל בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא: כְּשֶׁאֵין אָדָם יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת, לְפָחוֹת יַעֲשֶׂה מַה שֶּׁכֹּחַ יָכוֹל

כְּשֶׁרוֹאִין שֶׁקָּשֶׁה לְהַשִּׂיג הָעֵצָה הַשְּׁלֵמָה, צְרִיכִין לְהִתְנַהֵג לְפִי חֶלְקַת הָעֵצָה עַל כָּל פָּנִים, בְּאֹפֶן שֶׁעַל כָּל פָּנִים יִהְיֶה נִשְׁאָר לוֹ מַחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לְפְלֵיטָה וְלֹא יִהְיֶה נֶאֱבַד לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁלֹּא יֹאמַר שֶׁיֵּלֵךְ וְיִתְהַנֶּה וְכוּ' רַחֲמָנָא לִצְלָן, רַק יִשְׁתַּדֵּל שֶׁעַל כָּל פָּנִים יִשָּׁאֵר מַה שֶּׁיִּשָּׁאֵר וְכוּ'.

הֵינוּ כְּשֶׁרוֹאֶה אָדָם שֶׁהַיֵּצֶר הָרָע מִתְגַּבֵּר עָלָיו כְּמוֹ שֶׁמִּתְגַּבֵּר, וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁאֵין בְּכֹחוֹ לַעֲמֹד כְּנֶגְדּוֹ כָּרָאוּי, וְכָל מַה שֶּׁחוֹשֵׁב עֵצוֹת וְתַחְבּוּלוֹת אֵינוֹ עוֹלֶה בְּיָדוֹ כָּרָאוּי, וּמֵחֲמַת זֶה עֲצָתוֹ חֲלוּקָה תָּמִיד, אֲזַי כָּל עֲצָתוֹ הָעִקָּרִית שֶׁיִּסְמֹךְ עַל כֹּחַ הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁבְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ שֶׁיֵּלֵךְ יִמְצָא בּוֹ ה' יִתְבָּרַךְ כַּנַּ"ל, וּלְעֵת עַתָּה יִתְנַהֵג כְּפִי חֶלְקַת הָעֵצָה.

שֶׁזֶּה בְּחִינַת **וַיַּחַץ אֶת הָעָם וְכוּ' וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה** (לב ח-ט), הֵינוּ שֶׁיִּקְבַּע בְּלִבּוֹ שֶׁאִיךְ שֶׁיִּהְיֶה, אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי חָזָק שֶׁלֹּא אֶהְיֶה נָסוֹג אָחוֹר לְגַמְרֵי מֵה' יִתְבָּרַךְ וְלֹא אֶיָּאֵשׁ אֶת עַצְמִי לְעוֹלָם, וְלֹא אֶהְיֶה חַס וְשָׁלוֹם מֵהַחֲסִידִים הַנִּפּוּלִים שֶׁהֵם גְּרוּעִים וְכוּ' רַחֲמָנָא לִצְלָן - כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְנוּ מִצַּדִּיקִים, רַק אֲנִי עַל מִשְׁמַרְתִּי אֶעֱמֹד לַחֲטֹף מַה שֶּׁאוּכַל לְמַעַן יִהְיֶה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה:

חֻקֵּי חַיִּים

רַבִּי אַבְרָהָם חַיִּים מִשּׁוֹמְרֵי אֱמוּנִים זיע"א

עִקַּר הַתְּגַבְּרוּת עַל הַיֵּצֶר עַל יְדֵי הַשְּׂכָמַת הַבֹּקֶר

וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר וַיַּרְא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ וְגוֹ' שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר (לב כה-כז). יִרְמֹז בְּדֶרֶךְ מוּסָר עַל מַה שֶּׁהֶאֱרִיכוּ בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים דְּעִקַּר הִתְגַּבְּרוּת הַיֵּצֶר עַל הָאָדָם הוּא בְּעֵת קוּמוֹ מִמִּשְׁכָּבוֹ, וְאִם מְזָרֵז נַפְשׁוֹ לְהִתְגַּבֵּר כָּאָרִי לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא, כְּפֵרוּשׁ רַשִׁ"י זַ"ל בַּפָּסוּק 'כְּלָבִיא יָקוּם וְכַאֲרִי יִתְנַשָּׂא' (במדבר כג כד), עַיִן שָׁם, אֲזַי גּוּף הַיּוֹם נִגְרָר אַחַר רֵאשִׁיתוֹ, וְיִצְרוֹ מָסוּר בְּיָדוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאִם מִתְעַצֵּל וּמִתְרַפֶּה בְּמִלַּאכְתּוֹ, נִמְסָר כָּל הַיּוֹם בִּידֵי יִצְרוֹ.

וְזֶה שֶׁאָמַר **וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ**, שֶׁהִתְאַבְּקוּת הַס"מ הוּא רַק **עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר**, כִּי הַלַּיְלָה הוּא זְמַן שִׁלִּיטַת הַס"מ וְהַחִיצוֹנִים, וְאִם הָאָדָם מִתְגַּבֵּר כָּאָרִי לָקוּם בַּעֲלוֹת הַבֹּקֶר, כְּמַאֲמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אֲנִי מְעוֹרֵר אֶת הַשַּׁחַר וְאֵין הַשַּׁחַר מֵעִיר אוֹתִי, וּמִזְּדָרֵז לִלְבֹּשׁ מָאנֵי קְרָבָא שֶׁל הַציצית וְהַתְּפִלִּין, אָז נוֹכַח הַיֵּצֶר **וַיַּרְא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ**.

וְגַם אִם **וַיִּגַּע בְּכַף יְרֵכוֹ**, שֶׁהִכְשִׁילוֹ בַּלַּיְלָה רַחֲמָנָא לִצְלָן, אַל יִפֹּל בְּרוּחוֹ, דְּכֵיוָן שֶׁהִתְגַּבֵּר כָּאָרִי לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא, תּוּ לֹא יוּכַל לוֹ עוֹד בְּמֶשֶׁךְ הַיּוֹם, עַד שֶׁיּוֹדֶה וְיֹאמַר אֵלָיו **שַׁלְּחֵנִי** מֵעַל פָּנֶיךָ מֵחֲמַת **כִּי עָלָה הַשָּׁחַר** וְנִצַּחְתָּנִי בְּהִתְגַּבְּרוּתְךָ עָלַי. וּכְשֶׁיְּסוּר הַס"מ מִמֶּנּוּ, מִיָּד יַזְרִח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁל בְּהִירוּת אוֹר ה' בְּתוֹרָתוֹ וַעֲבוֹדָתוֹ בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַיּוֹם:

פָּרָשַׁת וַיִּשְׁלַח

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו (לב ד)

פִּתּוּחֵי חוֹתָם

רַבִּי יַעֲקֹב אֲבִיחֲצֵירָא זיע"א

יַעֲקֹב אֲבִינוּ זָכָה לְמַעֲלָה גְּדוֹלָה בִּזְכוּת שְׁמִירַת הַבְּרִית

יֵשׁ לְדַקְדֵּק, דְּתֵבַת 'לְפָנָיו' מְיֻתֶּרֶת. וְאֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ, דִּידוּעַ דְּכָל מַעֲלַת הַצַּדִּיקִים תְּלוּיָה בִּשְׁמִירַת אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ, וּכְמוֹ שֶׁהֶאֱרִיךְ רַשְׁבַּ"ם עָלָיו הַשָּׁלוֹם בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"א נט: ועוד) עַל עִנְיָן זֶה. וְיַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הוּא שֶׁשָּׁמַר הַבְּרִית כְּהִלְכָתוֹ, הוּא שֶׁהָיְתָה מִטָּתוֹ שְׁלֵמָה (ויק"ר לו ה), וּמִמֶּנּוּ זָכָה לְכָל הַמַּעֲלוֹת, וְזָכָה עַד שֶׁהָיוּ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים מְשָׁרְתָיו וּשְׁלוּחָיו.

וְהִנֵּה זֶה הוּא שֶׁאָמַר וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים, הֵם מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים, וְכִי תֵּימָא, בַּמֶּה זָכָה יַעֲקֹב לְמַעֲלָה זוֹ שֶׁנַּעֲשׂוּ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים שְׁלוּחָיו, לָזֶה אָמַר לְפָנָיו, שֶׁהוּא אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ שֶׁהוּא לְפָנָיו, בָּזֶה זָכָה יַעֲקֹב לְמַעֲלָה זוֹ.

הַמַּלְאָךְ רָצָה לִפְגֹּם אֶת יַעֲקֹב בִּקְדֻשַּׁת הַבְּרִית

וְעִם זֶה נִרְאֶה לְפִי עֲנִיּוּת דַּעְתִּי לְפָרֵשׁ מַה שֶּׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (חולין צא.) עַל פָּסוּק (פסוק כה) **וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ**, שֶׁהֶעֱלוּ אָבָק. לָמָּה כָּתְבָה תּוֹרָה לְשׁוֹן **וַיֵּאָבֵק**, הָוָה לָהּ לְמֵימַר 'וַיִּתְעַפֵּר', וְשֶׁהֶעֱלוּ עָפָר.

לָכֵן נִרְאֶה, דִּלְעוֹלָם הַסִּטְרָא אַחֲרָא, הַשְׁלִיטָה הַגְּדוֹלָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּצַּדִּיק הִיא מִצַּד פְּגַם הַבְּרִית, דְּבוֹ נִקְרָא הַצַּדִּיק אוֹ לָאו. כְּמוֹ יוֹסֵף הַצַּדִּיק עָלָיו הַשָּׁלוֹם, דְּהַסִּטְרָא אַחֲרָא רָדְפָה אוֹתוֹ בְּמִצְרַיִם לְפָגְמוֹ בְּאוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ, וְגָבַר עַל יִצְרוֹ וְהָיָה עִמּוֹ עֵזֶר ה' וְלֹא פְּגָמוֹ, וְעַל זֶה נִקְרָא 'יוֹסֵף הַצַּדִּיק'.

וְגַם כָּאן אֶפְשָׁר דְּהָיָה הַסִּטְרָא אַחֲרָא רוֹצָה לִפְגֹּם לְיַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּאוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ וְלֹא יָכֹל לוֹ, וּזְכוּת שְׁמִירַת הַבְּרִית שֶׁשָּׁמַר יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הָיָה שֶׁעָמְדָה לוֹ עַד שֶׁנִּצַּח הַמַּלְאָךְ, וְלָכֵן כָּתְבָה הַתּוֹרָה לְשׁוֹן **וַיֵּאָבֵק**, וְכָתְבוּ חֲכָמִים שֶׁהֶעֱלוּ אָבָק, לְפִי שֶׁ'אָבָק' בְּרָאשֵׁי תֵּבוֹת א'וֹת בְּ'רִית ק'דֶשׁ, לְרָמֹז שֶׁכְּוָנַת הַמַּלְאָךְ לְפָגְמוֹ בְּאוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ, וּבְמַה שֶׁרָצָה הַמַּלְאָךְ לְפָגְמוֹ, נִצַּל יַעֲקֹב מִמֶּנּוּ וְנִצְּחוֹ, וּלְפִיכָךְ נָקַט לְשׁוֹן 'אָבָק':

וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לַאדֹנִי לְעֵשָׂו כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב וגו' (לב ה)

תּוֹרָה אוֹר

רַבִּי שְׁנֵיאוּר זַלְמָן מִלְּיאַדִי זיע"א

יַעֲקֹב הוּא מֵעוֹלָם הַתִּקּוּן וְעֵשָׂו מֵעוֹלָם הַתֹּהוּ | יַעֲקֹב אֲבִינוּ סִבֵּר שֶׁעֵשָׂו הִגִּיעַ כְּבָר לְתִקּוּנוֹ וּמִמִּילָא עַל פִּי זֶה אוֹרוֹת הַתֹּהוּ בְּשׁוֹרְשָׁם הֵם לְמַעְלָה מֵעוֹלָם הַתִּקּוּן

הִנֵּה יָדוּעַ שֶׁיַּעֲקֹב שָׁרְשׁוֹ הוּא מִבְּחִינַת שֵׁם מ"ה דְּעוֹלַם הַתִּקּוּן, וְשָׁרְשׁוֹ שֶׁל עֵשָׂו הוּא מִבְּחִינַת עוֹלַם הַתֹּהוּ. וְהָאוֹרוֹת דְּתֹהוּ הֵם גְּדוֹלִים מְאֹד וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְלַבֵּשׁ בְּתוֹךְ הַכֵּלִים. וְנִסְתַּלְּקוּ מֵהַכֵּלִים וְהֵזֵן בְּחִינַת מַקִּיפִים וְהַכֵּלִים נִשְׁבְּרוּ וְנָפְלוּ לְמַטָּה. לָכֵן הָיָה עֵשָׂו שֶׁלְּמַטָּה רָשָׁע. אֲבָל מִצַּד שֹׁרֶשׁ שָׁרְשׁוֹ בְּמַקִּיפִים דְּתֹהוּ הֲרֵי הָאוֹרוֹת דְּתֹהוּ הֵם לְמַעְלָה מֵהָאוֹרוֹת דְּתִקּוּן.

וְהִנֵּה יַעֲקֹב חָשַׁב שֶׁעֵשָׂו נִתְבָּרֵר כְּבָר וְחָזַר לְשָׁרְשׁוֹ הַנַּעֲלֶה בְּחִינַת הַמַּקִּיפִים דְּתֹהוּ שֶׁלְּפָנֵי הַתִּקּוּן. לְכָךְ שָׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו, לְפָנָיו מַמָּשׁ, דְּהַיְנוּ אֶל בְּחִינָה שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנּוּ בְּמַדְרֵגָה — אֶל עֵשָׂו אָחִיו שֵׁעֵירָה שֶׁהוּא בְּחִינַת מְלָכִין קַדְמָאִין דְּתֹהוּ בְּחִינַת מַקִּיפִים כַּנַּ"ל, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינַת הַמַּקִּיפִים דְּתֹהוּ אֵלָיו לְמַטָּה בְּתִקּוּן שֶׁהוּא בְּחִינַת הָאוֹר פְּנִימִי, וְיָאִיר הַמַּקִּיף בַּפְּנִימִי וְיִתְיַחֲדוּ יַחַד.

וְלָכֵן צִוָּה אוֹתָם כֹּה תֹאמְרוּן לַאדֹנִי לְעֵשָׂו כו' עִם לָבָן גַּרְתִּי וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר כו',

דְּהַיְנוּ שֶׁהוֹדִיעוֹ שֶׁכְּבָר נִגְמַר וְנִשְׁלַם כָּל סֵדֶר הַתִּקּוּן דַּאֲצִילוּת בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת כִּי כָּל הַבְּחִינוֹת וּמַדְרֵגוֹת שֶׁבְּעוֹלַם הָאֲצִילוּת, בְּחִינַת **שׁוֹר וְחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה כּוֹ'**, כֻּלָּם נִתְבָּרְרוּ וְנִתְקְנוּ עַל יְדֵי שֵׁם מ"ה. וְזֶהוּ **וַיְהִי לִי כּוֹ'**.

וְכָל זֶה בָּא מִפְּנֵי שֶׁעֵם לְכֵן גַּרְתִּי. פֵּרוּשׁ בְּחִינַת לֹבֶן הָעֶלְיוֹן שֶׁמִּשָּׁם הָיָה עִקַּר כֹּחַ הַשֶּׁפַע לְיַעֲקֹב בַּעַל עוֹלַם הָאֲצִילוּת לְבָרֵר וּלְתַקֵּן הַכֹּל. וְכֵיוָן שֶׁכֵּן, שֶׁנִּגְמַר וְנִשְׁלַם מְלֶאכֶת הַתִּקּוּן בִּשְׁלֵמוּת, מֵעַתָּה רָאוּי וְיוּכַל לִהְיוֹת הַשְּׁרָאַת וְהַמְשָׁכַת הַמַּקִּיפִים דְּתוֹהוּ. שֶׁאִם לֹא הָיָה נִגְמַר הַתִּקּוּן בִּשְׁלֵמוּת לֹא הָיָה יָכוֹל לִהְיוֹת הַמְשָׁכַת הַמַּקִּיפִים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר (ח"ב פז:) דְּלֵית בְּרִכְתָּא שַׁרְיָא בְּאַתַר רֵיקָנְיָא כּוֹ' אֶלָּא בְּאַתַר שָׁלִים כּוֹ'. **אֲבָל** עַכְשָׁו שֶׁנִּגְמַר הַתִּקּוּן בְּתַכְלִית הֲרֵי זֶה אֲתַר שָׁלִים שֶׁרָאוּי לִהְיוֹת בּוֹ הַמְשָׁכַת הַמַּקִּיפִים עֶלְיוֹנִים. לָכֵן **וָאֶשְׁלְחָה לְהַגִּיד לַאדֹנִי לִמְצֹא חֵן בְּעֵינֶיךָ**. דְּהַיְנוּ שֶׁתַּשְׁפִּיעַ וְתָאִיר אֶת הַמַּקִּיף שֶׁלְּךָ אֵלַי בְּעוֹלַם הַתִּקּוּן וְזֶהוּ מְצִיאַת הַחֵן. וְהַיְנוּ מִפְּנֵי כִּי **וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחֲמוֹר צֹאן כּוֹ'**. דְּאִתְהַפְּכָא חֲשׁוֹכָא לִנְהוֹרָא בְּעוֹלַם הַתִּקּוּן וַהֲרֵי זֶה אֲתַר שָׁלִים מַמָּשׁ, אִם כֵּן רָאוּי אֲנִי לִמְצֹא חֵן בְּעֵינֶיךָ שֶׁהוּא הַשְּׁרָאַת הַבְּרָכָה דִּבְחִינַת הַמַּקִּיפִים כּוֹ'.

וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאנוּ אֶל אָחִיךָ אֶל עֵשָׂו וְגַם הֹלֵךְ לִקְרָאתְךָ וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ. פֵּרוּשׁ תְּשׁוּבַת הַמַּלְאָכִים הוּא כָּךְ, שֶׁעֵם הֱיוֹת שֶׁמִּחֲמָתְךָ רָאוּי וְנָכוֹן מְאֹד שֶׁיִּמָּשֵׁךְ אֵלֶיךָ מִבְּחִינַת הַמַּקִּיף דְּתוֹהוּ מֵאַחַר שֶׁנִּמְצָא בְּךָ הַשְּׁלֵמוּת שֶׁל הַתִּקּוּן, אֲבָל מַה לַּעֲשׂוֹת שֶׁהַמְּנִיעָה הִיא מִצַּד עֵשָׂו אָחִיךָ שֶׁהוּא עַדַיִן לְמַטָּה בִּבְחִינַת שְׁבִירָה וְלֹא נִתְבָּרֵר עַדַיִן כְּלָל, וְאִם כֵּן אֵיךְ יַשְׁפִּיעַ לְךָ מִשָּׁרְשׁוֹ הַמַּקִּיף דְּתוֹהוּ הַנַּ"ל מֵאַחַר שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ עַדַיִן לְמַטָּה (כד א):

אֹרַח לְחַיִּים

רַבִּי אַבְרָהָם חַיִּים מִזְּלוֹטְשׁוֹב זיע"א

יַעֲקֹב צִוָּה אֶל הַמַּלְאָכִים שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁיֹּאמְרוּ 'לַאדֹנִי לְעֵשָׂו' יִהְיֶה בְּמַחֲשַׁבְתָּם אֶל הַשְּׁכִינָה הַנִּקְרֵאת אֲדוֹן

הִקְשָׁה בְּאוֹר הַחַיִּים לָמָּה אָמַר 'לֵאמֹר' אַחַר שֶׁאָמַר בְּפֵרוּשׁ 'כֹּה תֹאמְרוּן לַאדֹנִי לְעֵשָׂו', וְגַם לָמָּה הִגְדִּיל חֵלֶק הָרָע עַל עַצְמוֹ שֶׁלֹּא בְּפָנָיו לְקָרְאוֹ אָדוֹן, וְתֵרֵץ שֶׁלֹּא יַחְשֹׁב עֵשָׂו שֶׁהַמַּלְאָכִים מֵעַצְמָם קָרְאוּ אָדוֹן מִפְּנֵי שֶׁהוּא הַבְּכוֹר, לָזֶה צִוָּה אוֹתָם לֵאמֹר לְעֵשָׂו שֶׁיַּעֲקֹב בְּעַצְמוֹ דִּבֵּר כֵּן וּקְרָאוֹ אָדוֹן, וְהֶחְנִיף אוֹתוֹ שֶׁלֹּא לֵילֵךְ עִמּוֹ בְּמַחֲלֹקֶת, עַד כָּאן דְּבָרָיו וְדִבְרֵי פִּי חָכָם חֵן.

וְאֶפְשָׁר לוֹמַר, שֶׁיַּעֲקֹב אָבִינוּ נִשְׁמַר מִזֶּה שֶׁלֹּא לְהַגְדִּיל עַל עַצְמוֹ חֵלֶק הָרָע וְלֹא עַל הַמַּלְאָכִים, כִּי יָדוּעַ כִּי כ"ה הִיא הַשְּׁכִינָה, וּמִלַּת אֲמִירָה נוֹפֶל עַל מַחֲשָׁבָה שֶׁבַּלֵּב, כְּמוֹ 'כִּי תֹאמַר בִּלְבָבֶךָ' (דברים ז יז), וְזֶה שֶׁצִּוָּה אוֹתָם לֵאמֹר כ"ה תֹאמְרוּן, רָצָה לוֹמַר כ"ה הַשְּׁכִינָה תִּהְיֶה בְּמַחְשְׁבוֹתֵיכֶם, בְּשִׁעַת אֲמִירוֹתֵיכֶם לַאדֹנִי לְעֵשָׂו יִהְיֶה בְּמַחְשְׁבוֹתֵיכֶם אֶל הַשְּׁכִינָה שֶׁנִּקְרֵאת אָדוֹן.

וְכֵן כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב, רָצָה לוֹמַר יַעֲקֹב בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן עַבְדְּךָ יַעֲקֹב 'כֹּה אָמַר', רָצָה לוֹמַר הַשְּׁכִינָה הָיָה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁהִיא נִקְרֵאת אָדוֹן וְהוּא עֶבֶד. וְנִתְחַכֵּם לוֹמַר בַּלְשׁוֹן הַזֶּה שֶׁעֵשָׂו יִשְׁמַע שֶׁיַּעֲקֹב צִוָּה לָהֶם לִקְרוֹתוֹ אָדוֹן וְהוּא הָעֶבֶד, אֲבָל מַחְשֶׁבֶת יַעֲקֹב הָיָה אַדְרַבָּא שֶׁלֹּא לְהַגְדִּיל הָרָע, וְאֶל הַשְּׁכִינָה הָיָה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ לִקְרוֹתָהּ אָדוֹן וְהוּא הָעֶבֶד:

שֶׁפַע חַיִּים

רַבִּי יְקוּתִיאֵל יְהוּדָה מִצַּאנְז זיע"א

חֲנֻפָּה וְהִתְקָרְבוּת לְאֻמּוֹת לֹא הוֹעִילָה בְּמִשְׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת | כַּאֲשֶׁר עַם יִשְׂרָאֵל מִתְנַהֲגִים בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת לְלֹא כַּחַל וּשְׂרַק נֶהְפָּךְ לֵב הָאֻמּוֹת עֲלֵיהֶם לְטוֹבָה

מִי שֶׁבָּקִי הֵיטֵב בְּדִבְרֵי יְמֵי יִשְׂרָאֵל, יוֹדֵעַ שֶׁחֲנֻפָּה לַגּוֹיִים לֹא הוֹעִילָה מֵעוֹלָם. סִבַּת הַדָּבָר, כִּי שִׂנְאַת עֵשָׂו לְיַעֲקֹב הִיא גַּם לְמִי

שֶׁרַק נוֹלַד יְהוּדִי, אוֹ שֶׁאֶחָד מֵאֲבוֹת אֲבוֹתָיו הָיָה יְהוּדִי. הַגּוֹי בְּעַצְמוֹ גַּם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לָמָּה הוּא שׂוֹנֵא יִשְׂרָאֵל. זֶה דָּבָר הַבָּא מֵאֵלָיו, שֶׁהַטֻּמְאָה שׂוֹנֵאת אֶת הַקְּדֻשָּׁה בְּכָל צוּרָה, גַּם אִם יֵשׁ רַק נִיצוֹץ קָטָן שֶׁל קְדֻשָּׁה, כִּי גַּם מְעַט מִן הָאוֹר דּוֹחֶה הַרְבֵּה מִן הַחֹשֶׁךְ, וְלָכֵן לֹא יוּכַל הַחֹשֶׁךְ לָשֵׂאת אֲפִלּוּ נִיצוֹץ קָטָן שֶׁל אוֹר.

עַל חֹמֶר הָעִנְיָן שֶׁלֹּא לְדַבֵּר בִּלְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים הִזְהִיר יַעֲקֹב אָבִינוּ לְדוֹרוֹת עוֹלָם, שֶׁאֲפִלּוּ אִם יִצְטָרְכוּ לְדַבֵּר עִם רָשָׁע טָמֵא כְּדֶגְמַת עֵשָׂו יְדַבְּרוּ רַק בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. לָכֵן וִיצָו אוֹתָם לֵאמֹר, וְכָתַב תּוֹס׳ (חולין ב. ד״ה אבל אמר), לֵאמֹר הַכַּוָּנָה לְדוֹרוֹת. כֹּה תֹאמְרוּן, בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אֲפִלּוּ לַאדֹנִי לְעֵשָׂו, גַּם כְּשֶׁיְּדַבְּרוּ עִם גּוֹיִים לֹא יְדַבְּרוּ בִּלְשׁוֹנָם אֶלָּא בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.

בְּכֹחַ זֶה שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא מְדַבְּרִים בִּלְשׁוֹן הָעַמִּים, גּוֹרְמִים שֶׁהַטֻּמְאָה תִּכָּנַע תַּחְתֵּיהֶם וְכָךְ יְכוֹלִים לְנַצֵּחַ אֶת אֻמּוֹת הָעוֹלָם. אֲבָל אִם מְדַבְּרִים בִּשְׂפָתָם הַטְּמֵאָה, מְקַבְּלִים הַטֻּמְאָה וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא כֹּחַ לְהִתְגַּבֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. לָכֵן הוֹרוּ רַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלֹּא נִתְחַבֵּר אֶל הַגּוֹיִים בְּשׁוּם קֶשֶׁר, וְכָךְ לֹא יִהְיֶה בְּכֹחָם לְהָרַע לָנוּ.

זֶה הוֹרָה לָנוּ יַעֲקֹב אָבִינוּ כְּשֶׁשָּׁלַח לוֹמַר לְעֵשָׂו שֶׁשָּׁמַר תַּרְיַ״ג מִצְוֹת. לְלַמֵּד לְדוֹרוֹת עוֹלָם, שֶׁלֹּא נִטְעֶה לַחְשֹׁב שֶׁאִם נִפְרֹק מֵעָלֵינוּ עֹל מִצְוֹת וְנִשְׁתַּוֶּה לְמַעֲשֵׂי הַגּוֹיִים, נִמְצָא חֵן בְּעֵינֵיהֶם וְיִתְהַפֵּךְ לְבָבָם לְאַהֲבָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אַדְרַבָּה, אִם הַיְּהוּדִי יְבַקֵּשׁ לָצֵאת לִשְׁמֹד חַס וְשָׁלוֹם, יַגְבִּיר אֶת תַּאֲוַת הַגּוֹי לְהָרְגוֹ. רַק אִם יִתְנַהֵג כִּיהוּדִי כָּשֵׁר וְהָגוּן, יִזְכֶּה לְצֶלֶם אֱלֹקִים חָקוּק עַל פָּנָיו וְיִתְקַיֵּם בּוֹ (ישעיה סא ט) ׳כָּל רֹאֵיהֶם יַכִּירוּם כִּי הֵם זֶרַע בֵּרַךְ ה׳׳, יִהְיֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרוֹ וְהַגּוֹי לֹא יוּכַל לְהָרַע לוֹ.

הטעם שרבנו הקדוש למד פרשת וישלח בכל פעם קדם הליכתו לרומי

לְאוֹר זֹאת נָבִין דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ (ב״ר עח טו), שֶׁרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ לָמַד פָּרָשַׁת וַיִּשְׁלַח כָּל פַּעַם קֹדֶם שֶׁהָלַךְ לְרוֹמִי. כִּי בְּפָרָשָׁה זוֹ אָנוּ לְמֵדִים בְּאֵיזֶה צוּרָה צְרִיכִים לְהִתְנַהֵג וּלְדַבֵּר עִם הַגּוֹיִים, וּרְמוּזִים בָּהּ אַלְפֵי סוֹדוֹת וּרְמָזִים לְלַמְּדֵנוּ אֶת הַדֶּרֶךְ נֵלֵךְ בָּהּ בְּעָסְקֵנוּ עִם אֻמּוֹת הָעוֹלָם. אִם כָּל עַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ נוֹהֲגִים כְּפִי שֶׁכָּתוּב בְּפָרָשָׁה זוֹ, הָיְתָה יְשׁוּעָתֵנוּ קְרוֹבָה לָבוֹא, וּלְבַב הַגּוֹיִים הָיָה נֶהְפָּךְ עֲלֵיהֶם לְטוֹבָה, כְּשֵׁם שֶׁנֶּהְפַּךְ לֵב עֵשָׂו אֶל יַעֲקֹב וַיִּשָּׁקֵהוּ. רַק כְּשֶׁבִּקְּשׁוּ לְהִתְדַּמּוֹת לַגּוֹיִים, בָּאָה עֲלֵיהֶם הָרָעָה הַזֹּאת:

כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם לָבָן גַּרְתִּי וְגוֹ׳ (לא נַעֲשֵׂיתִי שַׂר וְחָשׁוּב אֶלָּא גֵּר, אֵינְךָ כְּדַאי לִשְׂנֹא אוֹתִי עַל בִּרְכוֹת אָבִיךָ שֶׁבֵּרַכְנִי הֲוֵה גְּבִיר לְאַחֶיךָ שֶׁהֲרֵי לֹא נִתְקַיְּמָה בִּי, רש״י) (לב ה)

אֶרֶץ צְבִי

רַבִּי אַבְרָהָם צְבִי מִקּוֹזְ׳יְגְלוֹב זיע״א

טובות עולם הזה נחשבים לטובות רק כאשר משתמשים בהם לעבודת הבורא

עִם לָבָן גַּרְתִּי. בְּרַשׁ״י: **לֹא נַעֲשֵׂיתִי שַׂר וְחָשׁוּב אֶלָּא גֵּר.** לְכָאוֹרָה קָשֶׁה, אֵיךְ יַכְחִישׁ בִּרְכַּת יִצְחָק שֶׁאֵינָהּ עוֹשָׂה פֵּרוֹת. וְיֵשׁ לְבָאֵר דְּכָל טוֹבוֹת עוֹלָם הַזֶּה הֵן טוֹבוֹת רַק בִּתְנַאי שֶׁיִּקַּח מֵהֶם לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְצָרְכֵי עוֹלָם הַבָּא, וְיִהְיוּ רַק כִּפְרוּזְדּוֹר לִטְרַקְלִין, וְעִקַּר מְבַקְּשׁוֹ וּמַטְרָתוֹ יִהְיֶה אַךְ לְסַגֵּל מַעֲשִׂים טוֹבִים וּלְהָכִין לוֹ צֵידָה לָעוֹלָם הַבָּא. **וְיַחְשֹׁב** עַצְמוֹ כְּמוֹ גֵּר בָּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי צֵל יָמֵינוּ עֲלֵי אָרֶץ (איוב ח ט), וְעִקַּר יְשִׁיבַת קֶבַע יִהְיֶה בָּעוֹלָם הַבָּא. אֲבָל מִי שֶׁחוֹשֵׁב עַצְמוֹ תּוֹשָׁב בָּעוֹלָם הַזֶּה, אֵין טוֹבוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה טוֹבוֹת כְּלָל, וְאַדְרַבָּא אִם יִרְצֶה לְמַלֵּא כָּל תַּאֲוֹתָיו סוֹפוֹ יוֹרֵשׁ גֵּיהִנֹּם וּשְׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת, רַחֲמָנָא לִצְלָן. **וְהִנֵּה** מִכָּל בִּרְכוֹת יִצְחָק הַמְעֻלָּה שֶׁבָּהֶן הִיא ׳יַעַבְדוּךָ עַמִּים׳, כִּי מַה שֶּׁקָּנָה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ, נִמְצָא שֶׁכָּל טוֹבַת עוֹלָם הַזֶּה וְתַעֲנוּגָיו הַנִּמְצָאִים בָּעוֹלָם הַכֹּל שַׁיָּךְ אֵלָיו, וְגַם זוּ מַעֲלָה גְּדוֹלָה שֶׁהַכֹּל עֲבָדִים לוֹ.

וְזֶה פֵּרוּשׁ לֹא נַעֲשֵׂיתִי שַׂר וְחָשׁוּב, הַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ שַׂר וְחָשׁוּב, הַמְעֻלָּה שֶׁבַּבְּרָכוֹת, רַק שֶׁהוּא בִּבְחִינַת גֵּר בָּעוֹלָם הַזֶּה, אִם כֵּן אֵין זֶה עֲבוּרְךָ, כִּי עֵשָׂו וַדַּאי לֹא הָיָה בְּכֹחוֹ לַעֲצֹר תַּאֲווֹתָיו וְלָקַחַת מִפְּרִי עוֹלָם הַזֶּה אַךְ לְצָרְכֵי עוֹלָם הַבָּא, נִמְצָא שֶׁאִלּוּ הָיָה עֵשָׂו מַשִּׂיג הַבְּרָכוֹת הָיָה הַכֹּל לְרָעָתוֹ (תרפ"ח):

כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם לָבָן גַּרְתִּי וְגו' (דְּבָר אַחֵר, 'גַּרְתִּי' בְּגִימַטְרִיָּא תַּרְי"ג, כְּלוֹמַר עִם לָבָן הָרָשָׁע גַּרְתִּי וְתַרְי"ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי וְלֹא לָמַדְתִּי מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים, רש"י) (לב ה)

מִקּוֹר בָּרוּךְ

רַבִּי בָּרוּךְ מִסְּעֶרְט זיע"א

בְּאוּר הַפָּסוּק בְּאֹפֶן נִפְלָא עַל פִּי מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה עִם הרה"ק רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵרוּז'ין זיע"א

יֵשׁ לְבָאֵר בְּדֶרֶךְ צַחוּת, עַל פִּי מַה שֶּׁמְּסַפְּרִים מֵהָרַב הַקָּדוֹשׁ מֵרוּזִין זיע"א שֶׁאֶחָד מֵחֲסִידָיו נָסַע לְוִינָה בְּעִנְיְנֵי עֵסֶק, וּבְשׁוּבוֹ שָׁאַל אוֹתוֹ הַצַּדִּיק עַל מַעֲשָׂיו בְּוִינָה, וְעָנָה הֶחָסִיד שֶׁאֵינוֹ מֵבִין מִשּׁוּם מָה — אוּלָם הִרְגִּישׁ בְּמָקוֹם זֶה הִתְעוֹרְרוּת יוֹתֵר גְּדוֹלָה לְקִיּוּם הַמִּצְוֹת מֵאֲשֶׁר בַּבַּיִת.

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ מֵרוּזִין: אֵין פֶּלֶא בְּכָךְ וְהַרְגָּשָׁתְךָ מוּבָנֶת, כִּי בְּכָל מָקוֹם שׁוֹרֶרֶת כַּמּוּת קְדֻשָּׁה מְסֻיֶּמֶת, וּבְוִינָה הַבִּירָה הִיא אֵינָהּ מוֹצֵאת בַּמֶּה לְהִתְדַּבֵּק, וּכְשֶׁמָּצְאָה יְהוּדִי יְרֵא שָׁמַיִם, כָּל הַקְּדֻשָּׁה נִדְבְּקָה בּוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כָּאן בִּמְקוֹמֵנוּ, הַקְּדֻשָּׁה מִתְחַלֶּקֶת לְכָךְ וְכָךְ שׁוֹמְרֵי תּוֹרָה וּמִצְוֹת. וְכָךְ אָמַר יַעֲקֹב מִסִּבָּה שֶׁעִם לָבָן גַּרְתִּי – תַּרְי"ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי, יָכֹלְתִּי לִשְׁמֹר כָּל הַמִּצְוֹת כִּי כָּל הַקְּדֻשָּׁה נִדְבְּקָה בִּי:

וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ וַיַּחַץ אֶת הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וְגו' (לב ח)

אַגְרָא דְכַלָּה

רַבִּי צְבִי אֱלִימֶלֶךְ מִדִּינוֹב זיע"א

מִדַּרְכֵי הַצַּדִּיקִים בִּנְפֹל עֲלֵיהֶם אֵיזֶה יִרְאָה מֵאֵיזֶה נִבְרָא הֵם מִתְדַּבְּקִים בְּיוֹתֵר בְּיִרְאַת הַבּוֹרֵא וּמִמִּילָא מִתְבַּטֵּלֶת הַיִּרְאָה הַגַּשְׁמִית

כִּפְשׁוּטוֹ יֵשׁ לְפָרֵשׁ וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד, שֶׁרָאָה שֶׁעָלָה מוֹרָא וּמֹרֶךְ בְּלִבָּבוֹ, וַיֵּצֶר לוֹ שֶׁהָיָה מְצַעֵר אֶת עַצְמוֹ לָמָּה לוֹ כָּזֹאת שֶׁמִּתְיָרֵא, כִּי חֶרְפָּה הוּא לַצַּדִּיקִים לִירָא מֵאֵיזֶה נִבְרָא שֶׁבָּעוֹלָם, רַק מֵהַבּוֹרֵא כֹּל.

כְּעִנְיָן שֶׁאָמַר הֶחָסִיד (הַבִּיא בַּעַל חוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת, (שער אהבת ה' פ"ו)) בְּעֵת שֶׁרָאָה אוֹתוֹ חֲבֵרוֹ מִתְבּוֹדֵד בְּמָקוֹם הַמְסֻכָּן מֵחַיּוֹת רָעוֹת, וְשָׁאַל אֶת פִּיו הֵיאַךְ יֶעֱרַב לְנַפְשׁוֹ לְהִתְבּוֹדֵד בְּמָקוֹם כָּזֶה וְאֵינוֹ מִתְיָרֵא, הֶשִׁיבוֹ בְּתֹם לְבָבוֹ שֶׁמִּתְבּוֹשֵׁשׁ מֵהַבּוֹרֵא אֲשֶׁר יָאָתָה לוֹ לְבַדּוֹ הַיִּרְאָה לִירָא מִלְּפָנָיו דַּיְקָא, הוּא מִתְבּוֹשֵׁשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּרָא מֵאֵיזֶה נִבְרָא מִנִּבְרָאָיו.

וְזֶה דֶּרֶךְ הַצַּדִּיקִים, בִּנְפֹל עֲלֵיהֶם אֵיזֶה יִרְאָה מִשּׁוּם נִבְרָא אוֹ דָּבָר בָּעוֹלָם, אֲזַי מַעֲלִין עַל דַּעְתָּם שֶׁאֵין לִירָא מִשּׁוּם נִבְרָא רַק מֵהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, רַק שֶׁיִּרְאָה זֹאת בָּאָה לוֹ לְהַזְכִּירוֹ יִרְאַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, וּמִתְבּוֹנֵן תֵּכֶף רוֹמְמוּתוֹ יִתְבָּרַךְ וְנוֹפֵל עָלָיו יִרְאָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמִמִּילָא מִתְבַּטֵּל מִמֶּנּוּ יִרְאַת הַנִּבְרָא.

וְעִנְיָן דָּבָר זֶה הוּא כִּי כָּל הַמִּדּוֹת הֵמָּה נִבְרָאִים מֵהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, וְאִם כֵּן מִדַּת הַיִּרְאָה גַּם כֵּן נִבְרֵאת מֵהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, וְאִם כֵּן לָמָּה תִּהְיֶה כָּזֹאת שֶׁיִּרָא אָדָם מֵאֵיזֶה דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, כֵּיוָן שֶׁאֵין זֶה רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ רַק לִירָא מִפָּנָיו דַּוְקָא.

אַךְ הָעִנְיָן הוּא שֶׁכָּל הַמִּדּוֹת נָפְלוּ בִּשְׁבִירָה, כַּיָּדוּעַ מֵעִנְיַן ז' מַלְכֵי אֱדוֹם, שֶׁגַּם שֶׁנִּתְקַנּוּ אַחַר כָּךְ כָּל הַמִּדּוֹת כַּנּוֹדָע, הֲלֹא נִשְׁאֲרוּ נִיצוֹצֵי קְדֻשָּׁה מִכָּל הַמִּדּוֹת בַּקְּלִפָּה, וּמִתְבָּרְרִים בְּכָל עֵת עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה הַצַּדִּיקִים, וְזֶה שֶׁעֲשׂוּעָיו יִתְבָּרַךְ.

וְהִנֵּה בְּבֹא אֶל הָאָדָם אֵיזֶה יִרְאָה מִדָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, זֶהוּ עַל כָּרְחָךְ מִיִּרְאַת הַבּוֹרֵא בָּרוּךְ הוּא שֶׁנָּפְלָה מִדַּת הַגְּבוּרָה בִּשְׁבִירָה, וּבְהַעֲלֹת הָאָדָם אֶת זֹאת הַיִּרְאָה לְיִרְאַת הַבּוֹרֵא דָּיְיקָא, אַזַּי מַעֲלֶה אֶת נִיצוֹץ הַיִּרְאָה מִסּוֹד הַשְּׁבִירָה לְתַקְּנוֹ בְּתִקּוּן בְּסוֹד מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, וְכֵן הוּא בְּכָל הַמִּדּוֹת.

וְכַאֲשֶׁר תֵּדַע כָּל זֶה, אָז תָּבִין דֶּרֶךְ הַצַּדִּיקִים שֶׁאֵינָם מִתְיָרְאִים מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, רַק בְּבֹא עֲלֵיהֶם הַיִּרְאָה הָעוֹלָמִיּוֹת, אַזַּי יוֹדְעִים שֶׁזֶּה בָּאָה לָהֶם מֵהַשְּׁבִירָה לְהַעֲלוֹתָהּ, וּמְסִיחִים דַּעְתָּם מִמֶּנָּה וּמְשִׂימִים עַל לִבָּם יִרְאַת הַבּוֹרֵא, וְתֵכֶף וּמִיָּד תּוּסַר מֵהֶם הַיִּרְאָה הָעוֹלָמִיּוֹת כִּי מַעֲלִים אוֹתָהּ לְשָׁרְשָׁהּ.

וְהִנֵּה בִּרְאוֹת יַעֲקֹב אָבִינוּ שֶׁמִּתְיָרֵא מְאֹד, דְּהַיְנוּ שֶׁמֵּסִיחַ דַּעְתּוֹ מִמֶּנָּה וְאַף עַל פִּי כֵן מִתְיָרֵא, אַזַּי הֵצַר לוֹ מְאֹד שֶׁנִּצְטַעֵר עַל מַה זֶּה וְעַל מַה זֶּה, וְחָשַׁב פֶּן וְאוּלַי חַס וְשָׁלוֹם נִגְמַר הַדִּין, עַל כֵּן עָשָׂה פְּעֻלָּה טִבְעִיֵּת וַיַּחַץ אֶת הָעָם וְכוּ׳, וְהָבֵן.

וּכְשֶׁתָּבִין כָּל הַנַּ״ל, תָּבִין מַה שֶּׁאָמַר דָּוִד ׳הַעֲבֵר חֶרְפָּתִי אֲשֶׁר יָגֹרְתִּי׳ (תהלים קיט לט), כִּי לְחֶרְפָּה הוּא לַצַּדִּיקִים לָגוּר מִסָּבִיב מִדְּבָרִים עוֹלָמִיִּים, וְכֵן שָׁמַעְתִּי הָעִנְיָן שֶׁל זֶה הַפָּסוּק מִגְּדוֹלֵי עוֹלָם, וְהָבֵן:

קָטַנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדֶּךָ (לב יא)

תִּפְאֶרֶת עֻזִּיאֵל

רַבִּי עֻזִּיאֵל מֵיזְלִישׁ זיע״א

הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ כְּכֵיכוּל מַקְטִין עַצְמוֹ כְּדֵי שֶׁנּוּכַל לְהִתְקָרֵב אֵלָיו

קָטַנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים. הַמְכֻוָּן בָּזֶה דִּלְכְאוֹרָה אֵין לָנוּ שׁוּם יְחוּס בּוֹ יִתְבָּרֵךְ נֶגֶד גְּדֻלָּתוֹ, כִּי הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים וַאֲנַחְנוּ בְּשֵׁפֶל הַמַּעֲלוֹת, וְהָרְאוּי שֶׁאָנוּ מְסֻגָּלִים בְּמִצְוֹת לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ מִכָּל מָקוֹם לֹא לְהִתְיַחֵס לָנוּ לְקָרֵב אֵלָיו. רַק הָעִנְיָן שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ מַקְטִין עַצְמוֹ אֵצֶל צַדִּיק כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהִתְקָרֵב אֵלָיו. וְזֶה הוּא קָטַנְתִּי, רָצָה לוֹמַר שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהִקְטִין אֶת עַצְמוֹ יִתְבָּרֵךְ כְּבְיָכוֹל, מִכֹּל הַחֲסָדִים, עַל יְדֵי הַחֲסָדִים שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה כְּדֵי שֶׁאוּכַל לְהִתְקָרֵב אֵלָיו:

קָטַנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדֶּךָ כִּי בְּמַקְלִי עָבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה וְעַתָּה הָיִיתִי לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת (לב יא)

אַהֲבַת שָׁלוֹם

רַבִּי מְנַחֵם מֶענְדֶל מִקּוֹסוֹב זיע״א

יַעֲקֹב אָבִינוּ רָאָה אֶת הִשְׁתַּדְּלוּתוֹ לְהַצָּלָה כְּחֵסְרוֹן בִּטָּחוֹן וְהִצְטַעֵר עַל כָּךְ

לִכְאוֹרָה יֵשׁ לְדַקְדֵּק מַה זֶּה דְּנָקַט וְעַתָּה הָיִיתִי לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת, דַּהֲרֵי הִתְחַלְּקוּת הַמַּחֲנֶה לִשְׁנַיִם, זֶהוּ דָּבָר שֶׁהוּא מִצַּד בְּחִירָתוֹ שֶׁל הָאָדָם, וַהֲיִתָּכֵן לְהַחְשִׁיב זֶה לַחֲסָדִים, כִּי בְּדָבָר שֶׁהֲוָיָתוֹ וְהֶעְדְּרוֹ הוּא בְּאֶמְצָעוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ עַל זֶה יִתְיַחֵס לְהַחְשִׁיב לַחֲסָדָיו, אֲבָל בְּדָבָר שֶׁהוּא מִצַּד הַבְּחִירָה שֶׁל הָאָדָם אֵיךְ שַׁיָּךְ לְהַחְשִׁיב זֶה לַחֲסָדִים, דְּהָא בְּיָדוֹ הָיָה לְחַלֵּק לְג׳ אוֹ לְד׳ מַחֲנוֹת אוֹ שֶׁלֹּא לְחַלֵּק כְּלָל, וְהָכִי הָיָה לוֹ לוֹמַר — וְעַתָּה הָיִיתִי לְמַחֲנֶה.

וְיֵשׁ לְבָאֵר עַל דֶּרֶךְ זֶה, דְּהִנֵּה אִיתָא בַּמִּדְרָשׁ וְהֶבִיאוֹ רַשׁ״י זַ״ל בְּפָסוּק זֶה, ׳כִּי בְמַקְלִי עָבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן׳ — שֶׁנָּתַן מַקְלוֹ וְנִבְקַע הַיַּרְדֵּן, וְהַיְנוּ מִצַּד גֹּדֶל בִּטְחוֹנוֹ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ נַעֲשָׂה לוֹ נֵס. וְהִנֵּה בְּכָאן בִּשְׁעַת חִלּוּק הַמַּחֲנוֹת רָאָה יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אֵצֶל עַצְמוֹ הֶעְדֵּר הַבִּטָּחוֹן, וְהָא רְאָיָה שֶׁהֵצְרַךְ לְחַלֵּק לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת מִצַּד גֹּדֶל הַפַּחַד מִעֲשָׂו שֶׁזֶּה הֶעְדֵּר הַבִּטָּחוֹן.

וְזֶהוּ קָטַנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים כו׳, פֵּרוּשׁ שֶׁיַּעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הָיָה מִצְטַעֵר מְאֹד עַל שֶׁרָאָה שֶׁנָּפַל מִמַּדְרֵגָתוֹ, כִּי בִּתְחִלָּה בְּמַקְלִי

עֲבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן מִצַּד גֹּדֶל הַבִּטָּחוֹן שֶׁהָיָה לִי, וְעַכְשָׁו הָיִיתִי לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת מִצַּד הָעֹדֶר הַבִּטָּחוֹן, וְאוּלַי לֹא אֶהְיֶה כְּדַאי לְהֵעָשׂוֹת לִי נֵס לְהִנָּצֵל מִיַּד עֵשָׂו, וּלְכָךְ הֵצָרֵךְ לְבַקֵּשׁ 'הַצִּילֵנִי נָא', פֵּרוּשׁ שֶׁבַּקֵּשׁ עֵזֶר מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ נֵס וְאַף שֶׁאֵינוֹ כְּדַאי, וְד"ל:

כִּי אָמַר אֲכַפְּרָה פָנָיו בַּמִּנְחָה הַהֹלֶכֶת לְפָנַי וְאַחֲרֵי כֵן אֶרְאֶה פָנָיו אוּלַי יִשָּׂא פָנָי (לב כא)

חֶתֶם סוֹפֵר

רַבִּי מֹשֶׁה סוֹפֵר זיע"א

יַעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו מָמוֹן כְּדֵי לְהַכְנִיס בּוֹ קְדֻשָּׁה וְעַל יְדֵי זֶה יוּכַל לְהַכִּיר בְּפָנָיו וְלִשְׁאֹב מִמֶּנּוּ אֶת הַנִּיצוֹצוֹת

כְּבָר כָּתַבְתִּי בְּמָקוֹם אַחֵר אֲרִיכוּת בְּשֵׁם מוֹרִי וְרַבִּי הַגָּאוֹן בַּעַל הַפְּלָאָה נ"י דְּאָסוּר לְהִסְתַּכֵּל בִּפְנֵי רָשָׁע מִשּׁוּם שֶׁמּוֹשֵׁךְ עָלָיו מִטֻּמְאָתוֹ, וְהַהֵפֶךְ בִּרְאִיַּת פְּנֵי צַדִּיק 'וְהָיוּ עֵינֶיךָ רוֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ' (ישעיה ל כ). וְאָמְנָם צַדִּיקִים גְּדוֹלִים יְכוֹלִים הֵם בְּהִסְתַּכְּלוּתָם בִּפְנֵי רָשָׁע לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ מְעַט נִיצוֹצוֹת שֶׁבּוֹ עַד הֲמִיתוֹ אוֹתוֹ, עַל דֶּרֶךְ יָהֵב בֵּיהּ עֵינָיו וְנַעֲשָׂה גַּל שֶׁל עֲצָמוֹת (ברכות נח.).

אָמְנָם רָשָׁע שֶׁכְּבָר הוּסַר מִמֶּנּוּ כָּל טוּב אֲזַי אָסוּר שׁוּב לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, כִּי אוּלַי יִמְשֹׁךְ לְעַצְמוֹ מִקְּדֻשַּׁת הַצַּדִּיק שֶׁבְּאוֹר פָּנָיו, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לְפַרְעֹה (שמות י כט) 'כֵּן דִּבַּרְתָּ', בִּזְמַנּוֹ דִּבַּרְתָּ, 'לֹא אֹסִף עוֹד רְאוֹת פָּנֶיךָ', כִּי כְּבָר הוֹצִיא מֹשֶׁה מִמֶּנּוּ כָּל מַה שֶּׁהָיָה בּוֹ, עַל כֵּן הִגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁלֹּא יוֹסִיף עוֹד רְאוֹת פָּנָיו. זֶה מִדִּבְרֵי מוֹרִי וְרַבִּי הַגָּאוֹן נ"י.

וְיָרוּעַ נַמִּי עַל יְדֵי מָמוֹנוֹ שֶׁל אָדָם מֵבִיא נִיצוֹצוֹת אוֹרוֹ לְמִי שֶׁנְּתָנוֹ, וְזֶהוּ אִסּוּר מְסִירַת מָמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּיַד הַגּוֹיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאַר"י זַ"ל עַל 'וַיַּלְקֵט יוֹסֵף אֶת הַכֶּסֶף' (בראשית מז יד) שֶׁבְּזֶה לִקֵּט כָּל מַה שֶּׁנָּפְלוּ נִיצוֹצוֹת לִשְׁאָרֵי אֲרָצוֹת וְהִמְשִׁיכָם לְאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד שֶׁלִּקְּטוּם יִשְׂרָאֵל מִשָּׁם – וַיְנַצְּלוּ אֶת מִצְרַיִם.

וְהִנֵּה אֶחְשֹׁב, לְהִיוֹת עֲשָׂו מְרֻכָּבָה לְס"ם, חָשַׁשׁ יַעֲקֹב פֶּן יַזִּיק לוֹ רְאוֹתוֹ פָּנָיו, עַל כֵּן הִקְדִּים לוֹ דּוֹרוֹן לְהַמְשִׁיךְ לְעֵשָׂו קְצָת אוֹר עַל יְדֵי מְעוֹתָיו שֶׁל יַעֲקֹב, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר (להלן לג י) 'רְאוֹת פָּנֶיךָ כִּפְנֵי אֱלֹקִים' – הַשַּׂר שֶׁלְּךָ, כִּי אַתָּה מֻרְכָּבָה לוֹ, עַל כֵּן הֵצָרַכְתִּי לְהַקְדִּים דּוֹרוֹן.

וְזֶה אֲכַפְּרָה פָנָיו בַּמִּנְחָה, פָּנַי"ו דְּיֵיקָא, אוּלַי יִשָּׂא פָנַי", פֵּרוּשׁ אִם לֹא אֲכַפְּרָה בַּמִּנְחָה הַזּוֹ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ נִיצוֹצוֹת קְדֻשָּׁה אֲזַי יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּשָּׂא פָנַי" מִמֶּנִּי חַס וְשָׁלוֹם.

צַדִּיקִים זַכֵּי הָרְאוּת שֶׁמֵּחִים בְּפֶגְעָם בְּרָשָׁע בְּיִדְעָם שֶׁיֵּשׁ בְּקִרְבּוֹ נִיצוֹצוֹת שֶׁבִּיכָלְתָּם לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ

וּבָזֶה יִשַּׁבְתִּי פָּסוּק (תהלים צז י) 'אֹהֲבֵי ה' שִׂנְאוּ רָע', כָּל כָּךְ הֵם שׂוֹנְאִים הָרָע בְּתַכְלִית הַשִּׂנְאָה, וְעַל יְדֵי זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא 'שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹת חֲסִידָיו' מִלָּבוֹא וְלִכְפּוֹעַ אֶל מְקוֹם הָרְשָׁעִים - כַּאֲשֶׁר הִתְפַּלֵּל דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם 'וְיַד רְשָׁעִים אַל תְּנִדֵנִי' (שם לו יב). וְזֶהוּ 'מִיַּד רְשָׁעִים יַצִּילֵם', 'יָד' הוּא לְשׁוֹן מָקוֹם, כְּמוֹ 'וַיִּקַּח אַרְצוֹ מִיָּד"ו'.

אָמְנָם לְזַכֵּי הָרְאוּת יוֹדְעִים כִּי בִּפְנֵי הָרָשָׁע יֵשׁ נִיצוֹצוֹת - וְהֵם שְׂמֵחִים בְּפֶגְעָם בּוֹ לְהוֹצִיא הַנִּיצוֹצוֹת הָהֵמָּה. וְזֶהוּ 'אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק', יֵשׁ לַצַּדִּיקִים שָׁם אוֹר זָרוּעַ בְּכֹחָן שֶׁל רְשָׁעִים, 'וּלְיִשְׁרֵי לֵב' שֶׁיְּכוֹלִים לְהוֹצִיאָם יֵשׁ בְּזֶה 'שִׂמְחָה' שְׂמֵחִים בְּזֶה כַּנַּ"ל:

וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹקִים וְעִם אֲנָשִׁים וַתּוּכָל (לב כט)

דִּבְרֵי חַיִּים

רַבִּי חַיִּים מִצַּאנְז זיע"א

כַּאֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ חֵפֶץ בִּצְדָקוֹתֵינוּ, מַרְאֶה לָנוּ מַגְדְּלוּתוֹ, וּבָזֶה מִתְמַרְמֵר לִבֵּנוּ עַל שֶׁנִּתְרַחַקְנוּ מִמֶּנּוּ, וּכְכָל שֶׁאָנוּ מִתְעַלִּים וּמַכִּירִים בִּכְבוֹדוֹ אָנוּ מוֹסִיפִים בְּהִכְנָעָה

הִנֵּה יָדוּעַ מַה שֶּׁהִקְשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים דְּלָמָּה נִקְרָא

יַעֲקֹב אַחַר שֶׁנֶּאֱמַר לוֹ 'לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ', וּמַאי שְׁנָא בְּאַבְרָהָם שֶׁהַקּוֹרְאוֹ אַבְרָם עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה (ברכות יג.). וּבִפְשִׁיטַת נִרְאֶה לְבָאֵר, דְּהִנֵּה יָדוּעַ מַה שֶּׁכָּתַב הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זלה"ה עַל הַפָּסוּק 'אֵל נְקָמוֹת ה' אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ' (תהלים צד א), שֶׁאִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה בְּצִדְקוֹתֵינוּ, אֲפִלּוּ אָדָם חוֹטֵא, מַעֲנִישוֹ בְּזֶה שֶׁמַּרְאֶה לוֹ רֹב גְּדֻלָּתוֹ.

הֵינוּ אִם אָדָם זוֹכֶה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְיִתְמַרְמֵר נַפְשׁוֹ עַל חֶטְאוֹ, וְנַפְשׁוֹ יָצְאָה בְּמַה שֶׁחָטָא וְהִמְרָה בִּכְבוֹד קָדְשׁוֹ יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה, וּמָצָא חֵן בְּעֵינֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁמְּקַבְּלוֹ בִּתְשׁוּבָה, וּמַרְאֶה לוֹ חִבָּתוֹ וְגָדְלוֹ וְטוּבוֹ, וּבְרָאוֹת הָאָדָם מְעַט מִגְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אֲחָזוֹ חִיל וּרְעָדָה יוֹתֵר עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא לְהַשֵּׁם הַגָּדוֹל בָּרוּךְ הוּא.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְנַשֵּׂאוֹ עוֹד יוֹתֵר לְהַשְׁפִּיעַ לוֹ חָכְמָה, לְהָבִין עוֹד קְצָת יוֹתֵר מִגְּדֻלַּת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְכָל פַּעַם יֵשׁ לוֹ עִגּוּם נֶפֶשׁ וּפַחַד וְצַעַר יוֹתֵר אֲשֶׁר חָטָא לְאֵל גָּדוֹל, אֲשֶׁר לֹא נוֹדַע לוֹ גָּדְלוֹ, וּבְכָל פַּעַם מַרְגִּישׁ יוֹתֵר חֶטְאוֹ, וְהוּא מְמֹאָס וְטוֹרֵף נַפְשׁוֹ עַל חֶטְאוֹ לְאֵל גָּדוֹל.

מָשָׁל מִנַּעַר קָטָן שֶׁבִּזָּה אֶת הַמֶּלֶךְ וַעֲבוּר זֶה הַמֶּלֶךְ מְקָרְבוֹ כְּדֵי שֶׁיַּכִּיר מִקְרוּב אֶת גְּדֻלָּתוֹ וְיִתְחָרֵט

וּלְמָשָׁל נַעַר קָטָן זָרַק אֶבֶן לַמֶּלֶךְ, וְלֹא יָדַע מַהוּת הַמֶּלֶךְ, מֶה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ, לְקָחוֹ לַחֲצֵרוֹ לִהְיוֹת מַשְׁכִּיל בְּלִמּוּד נַעֲרֵי וְסָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ וּמַאֲכִילוֹ מִפַּת בַּגּוֹ, וַיְהִי בִּהְיוֹת הַנַּעַר מֵבִין קְצָת גְּדֻלַּת הַמֶּלֶךְ וְטוּבוֹ אֲשֶׁר עָלָיו, בָּא וְהִתְנַפֵּל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ שָׂא נָא פִּשְׁעִי, כִּי לֹא יָדַעְתִּי מִכְּבוֹדְךָ, וְעַתָּה אֲנִי מַכִּיר מְעַט גְּדֻלָּתְךָ וְטוּבְךָ, יָדַעְתִּי גֹּדֶל פִּשְׁעִי עַד מַה יַּגִּיעַ, סְלַח נָא לְחַטָּאתִי.

וְהַמֶּלֶךְ לֹא הֵשִׁיב לוֹ רַק עָשָׂהוּ לְאֶחָד מִמְּשָׁרְתָיו, וְהֵמָּה יוֹדְעִים קְצָת מִגְּדֻלַּת הַמֶּלֶךְ, וַיְהִי בְּהִנָּדְעוֹ יוֹתֵר מִגְּדֻלַּת הַמֶּלֶךְ וְהִכִּיר בְּחֶטְאוֹ יוֹתֵר, וַיִּתְמַרְמֵר מְאֹד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְהַמֶּלֶךְ לֹא הֵשִׁיב לוֹ רַק עָשָׂהוּ לְשַׂר בְּאֵיזֶה מָקוֹם, וּמֵאָז הִכִּיר יוֹתֵר וְנִתְמַרְמֵר יוֹתֵר עַל חֶטְאוֹ, וּבָא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בִּבְכִי וּזְעָקָה עַל גֹּדֶל חֶטְאוֹ, עַד כִּי הִגְּבִיהוֹ הַמֶּלֶךְ וְנִשְּׂאוֹ בֵּין הַשָּׂרִים, וַיָּשֶׂם כִּסְאוֹ מֵעַל כֻּלָּם, וְאָז הִכְבִּיד עָלָיו בְּעֵינָיו פִּשְׁעוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר עַד כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ.

כֵּן הַנִּמְשָׁל, שֶׁהָאָדָם בְּחֶטְאוֹ אֵינוֹ מֵבִין אֶת מִי נִאֵץ וּלְמִי חָטָא, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרֹב רַחֲמָיו מְקַבֵּל שָׁבִים, וְקָרוֹב בַּעַל תְּשׁוּבָה יוֹתֵר מִצַּדִּיק גָּמוּר וְאִם זוֹכֶה וְהוּא לוֹמֵד תּוֹרָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹדִיעַ לוֹ מֵרָזֵי דְּאוֹרַיְתָא, וּבְכָל פַּעַם שֶׁיִּוָּדַע לוֹ יוֹתֵר מִגְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ שֶׁאֵין לוֹ שִׁעוּר, אַזַּי מִתְמַרְמֵר בְּנַפְשׁוֹ יוֹתֵר עַד כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ, וְזֶה הוּא הָעֹנֶשׁ וְהַצַּעַר עַל הָעֲבֵרָה לְזַכּוֹת חָמְרוֹ.

וְזֶה 'אֵל נְקָמוֹת ה'', שֶׁנּוֹקֵם בְּמַה שֶׁ'הוֹפִיעַ' וְעוֹזֵר לְבַעַל תְּשׁוּבָה לְהוֹדִיעַ לוֹ מִגְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְהַבַּעַל תְּשׁוּבָה בְּכָל פַּעַם שֶׁנִּתְוַדַּע לוֹ מִיקָרוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר, אַזַּי מִתְמַרְמֵר הַבַּעַל תְּשׁוּבָה בְּיוֹתֵר. וְזֶה 'אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ', שֶׁהַנְּקָמָה הוּא בְּהוֹפִיעַ לְבַעַל תְּשׁוּבָה מִגְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ.

הַטַּעַם שֶׁמֻּתָּר לִקְרֹא לְיַעֲקֹב בְּשֵׁם זֶה אַף אַחַר שֶׁנִּשְׁתַּנָּה שְׁמוֹ לְיִשְׂרָאֵל עַל פִּי הַנִּ"ל

וְהִנֵּה כְּמוֹ כֵּן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁקָּרָא לְיַעֲקֹב שֵׁם יַעֲקֹב, שֶׁמְּרַמֵּז עַל קַטְנוּת כַּיָּדוּעַ בַּמִּדְרָשׁ, אַחַר כָּךְ קָרָא לוֹ יִשְׂרָאֵל, שֶׁמְּרַמֵּז עַל לְשׁוֹן שָׂרָרָה, וּמִסְתָּמָא יַעֲקֹב אָבִינוּ כְּשֶׁנִּתְגַּדֵּל בְּמַעֲלָה גְּדוֹלָה כָּזוֹ כִּי שָׂרָה עִם אֱלֹקִים, לֹא זָחָה דַּעְתּוֹ עָלָיו חַס וְשָׁלוֹם, אִדְּרַבָּה נִתְקַטֵּן עוֹד בְּעֵינָיו כַּאֲשֶׁר זָכָה לִגְדֻלַּת קִרְבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ, כְּמוֹ שֶׁאִיתָא (בַּמִּדְרָשׁ) [בְּגִמְרָא] (חולין פט.) 'אַתֶּם הַמְעַטְ' (דברים ז ז) שֶׁמְּמַעֲטִים עַצְמְכֶם. וּבְוַדַּאי יַעֲקֹב אָבִינוּ לְפִי עֵרֶךְ גְּדֻלָּתוֹ שֶׁנִּתְגַּדֵּל בְּקָרְאוֹ שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל נִקְטַן בְּעֵינָיו, כִּי יָדוּעַ שֶׁהַגָּדוֹל יֵשׁ לוֹ

עֲנָוָה יְתֵרָה, כְּמוֹ שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הָיָה עָנָו מִכָּל אָדָם.

וְנִמְצָא שֶׁנִּהְיֵי שֶׁיַּעֲקֹב נִקְרָא יִשְׂרָאֵל, כִּי שָׁרָה וְנִתְעַלָּה בְּמַעֲלָה מֵאֲשֶׁר הָיָה עַד הַנָּה, מִכָּל מָקוֹם לְפִי יְדִיעָתוֹ וְהַשָּׂגָתוֹ שֶׁהִשִּׂיג בִּגְדֻלַּת הַבּוֹרֵא נִקְטָן בְּעֵינָיו וְהָיָה לְעָקֵב, וּלְפִי מַדְרֵגָתוֹ עַתָּה הוּא בִּבְחִינַת יַעֲקֹב, וְכֵן בְּכָל פַּעַם וּפַעַם, וְלָכֵן שַׁיָּךְ שֶׁפִּיר לִקְרוֹתוֹ יַעֲקֹב אַחֲרֵי הִתְגַּדְּלוֹ בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל. וְהִנֵּה בְּחִינָה זוֹ הָיוּ מַמָּשׁ עֲלִיָּה וּירִידָה כְּאַחַת, שֶׁנִּתְגַּדֵּל מִמַּה שֶׁהָיָה וְנִתְעַלָּה, וְנִקְטָן בְּעֵינָיו וְיָרַד מִכְּבוֹדוֹ בְּעֵינָיו נֶגֶד הַכָּרַת גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ יוֹתֵר:

עַל כֵּן לֹא יֹאכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנָּשֶׁה אֲשֶׁר עַל כַּף הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי נָגַע בְּכַף יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנָּשֶׁה (לב לג)

לִקּוּטֵי שִׂיחוֹת

רַבִּי מְנַחֵם מֶענְדֶל מִלִּיובָאוִויטְש זִיע"א

הַטַּעַם שֶׁנִּקְבַּע זֵכֶר הַמְּאֹרָע דְּוֹקָא בְּפֶרֶט שוּלִי
שֶׁל גִּיד הַנָּשֶׁה וְהַלִּמּוּד מִכָּךְ לְעִנְיַן הַהַשְׂגָּחָה
הַפְּרָטִית עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט מֵעַם יִשְׂרָאֵל

צָרִיךְ בֵּאוּר: בְּבֵאוּר הַטַּעַם שֶׁבַּכָּתוּב עַל כֵּן **לֹא יֹאכְלוּ גו'** כִּי נָגַע גו' אִיתָא בַּמְּפָרְשִׁים, שֶׁהוּא – לְזִכְרוֹן גְּבוּרָתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב וְנֵס שֶׁעָשָׂה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כוו'. כְּלוֹמַר, אֵין זֶה רַק זֵכֶר לְנְגִיעַת מַלְאָכוֹ שֶׁל עֵשָׂו בְּכַף יֶרֶךְ יַעֲקֹב, אֶלָּא עַל כְּלָלוּת הַמְּאֹרָע דְּמִלְחֶמֶת יַעֲקֹב וְהַצָּלָתוֹ מִיַּד הַמַּלְאָךְ.

וְהַטַּעַם שֶׁעוֹשִׂים זֵכֶר עַל הַצָּלָה זוּ דַּוְקָא – אַף שֶׁמָּצִינוּ מְפֹרָשׁ בְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב כַּמָּה נִסִּים וְעִנְיְנֵי הַצָּלָה בְּאַבְרָהָם, וְגַם בְּיַעֲקֹב עַצְמוֹ, וּמִכָּל מָקוֹם לֹא נִקְבַּע עֲלֵיהֶם זֵכֶר לְדוֹרוֹת – מוּבָן מִמַּה שֶׁכָּתַב הַחִנּוּךְ (ועוד מפרשים) בְּשָׁרְשֵׁי מִצְוָה זוּ, שֶׁהוּא 'רָמֵז לְיִשְׂרָאֵל שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁיַּעַבְרוּ צָרוֹת רַבּוֹת בַּגָּלוּת מִיַּד הָעַמִּים וּמִיַּד בְּנֵי עֵשָׂו שֶׁיִּהְיוּ בְּטוּחִים שֶׁלֹּא יֹאבְדוּ אֶלָּא לְעוֹלָם יַעֲמֹד זַרְעָם כוו'. וְהַיְנוּ שֶׁהַצָּלָה זוּ קְשׁוּרָה עִם עִנְיָן כְּלָלִי בְּיוֹתֵר בְּחַיֵּי עַם יִשְׂרָאֵל.

וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְהָבִין, מַדּוּעַ הַזֵּכֶר לְדָבָר יְסוֹדִי וּכְלָלִי כָּזֶה (הַצָּלַת יַעֲקֹב שֶׁהִיא רֶמֶז עַל הַצָּלַת כְּלַל יִשְׂרָאֵל מִיַּד בְּנֵי עֵשָׂו) הוּא רַק בְּאִסּוּר פְּרָטִי דְּגִיד הַנָּשֶׁה (שֶׁהוּא רַק פְּרָט אֶחָד שֶׁל הַמְּאֹרָע).

וְיוֹבַן זֶה בְּהֶקְדֵּם הַסְּבָרַת אַחַת הַמַּעֲלוֹת שֶׁבְּהַשְׂגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל [שֶׁזֶּהוּ תָּכְנָהּ שֶׁל מִצְוַת גִּיד הַנָּשֶׁה, כַּנַּ"ל – לְהַזְכִּיר עַל דְּבַר שְׁמִירַת וְהַשְׂגָּחַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יֹאבַד חַס וְשָׁלוֹם בְּגָלוּת הָעַמִּים] לְגַבֵּי הַהַשְׂגָּחָה עַל שְׁאַר הַבְּרוּאִים:

בִּשְׁאָר הַבְּרוּאִים, אַף שֶׁכָּל פְּרָט וּפְרָט נוֹגֵעַ לְהַשְׁלָמַת הַכַּוָּנָה הָעֶלְיוֹנָה בְּעִנְיַן הַבְּרִיאָה, מִכָּל מָקוֹם, מִכֵּיוָן שֶׁחֲשִׁיבוּת הַפְּרָטִים תְּלוּיָה בְּמַעֲלָתָם לָכֵן גַּם הַהַשְׂגָּחָה שֶׁעַל כָּל פְּרָט וּפְרָט הִיא בְּכָל אֶחָד לְפִי מַעֲלָתוֹ (עַד כַּמָּה הוּא 'מְשַׁמֵּשׁ' אֶת הַתּוֹרָה וְאֶת יִשְׂרָאֵל).

מַה שֶׁאֵין כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל עַם קְרוֹבוֹ, מִכֵּיוָן שֶׁהַשְׂגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ עֲלֵיהֶם הִיא תּוֹצָאָה מֵרְצוֹנוֹ וּבְחִירָתוֹ בָּהֶם, הֲרֵי נוֹסָף לָזֶה שֶׁיֵּשׁ הַשְׂגָּחָה עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט (וּבְאֹפֶן שֶׁכָּל פְּרָט מַשְׁלִים הַכַּוָּנָה הַכְּלָלִית בְּעִנְיַן הַבְּרִיאָה) – הִנֵּה אֹפֶן הַהַשְׂגָּחָה עַל הַפְּרָטִים הוּא לֹא רַק כְּפִי חֲשִׁיבוּתוֹ הַפְּרָטִית שֶׁל כָּל פְּרָט וּפְרָט (שֶׁבָּזֶה יֵשׁ חִלּוּקִים לְפִי חֲשִׁיבוּתוֹ שֶׁל הַפְּרָט), אֶלָּא הַהַשְׂגָּחָה הִיא בְּאֹפֶן שָׁוֶה בְּכֻלָּם. כִּי מִצַּד רְצוֹנוֹ וּבְחִירָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּיִשְׂרָאֵל, הֲרֵי כָּל פְּרָט וּפְרָט שֶׁבָּהֶם 'נוֹגֵעַ' בְּאֹפֶן שָׁוֶה.

עַל פִּי זֶה יֵשׁ לְבָאֵר הַטַּעַם מַה שֶּׁהַ'זֵּכֶר' לְהַצָּלַת יַעֲקֹב נִקְבַּע בְּפֶרֶט אֶחָד שֶׁל הַמְּאֹרָע, וּבְזֶה גּוּפָא – מְדַיְּקִים בְּפֶרֶט שֶׁבְּפֶרֶט (אִם רַק גִּיד שֶׁבִּיֶּרֶךְ יָמִין אוֹ גַּם שֶׁל שְׂמֹאל וְכוו') – כִּי עַל יְדֵי זֶה בָּא לִידֵי בִּטּוּי גֶּדֶר וְאֹפֶן הַשְׂגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל יַעֲקֹב אָבִינוּ (וּבְמִילָא – גַּם עַל עַם יִשְׂרָאֵל, בְּנֵי יַעֲקֹב):

הַשִּׂגָּחָתוֹ יִתְבָּרֵךְ הִיא בְּאֹפֶן כָּזֶה, שֶׁלֹּא זוּ בִּלְבָד שֶׁכָּל פְּרָט וּפְרָט מֵשְׁגָּח מֵאִתּוֹ יִתְבָּרֵךְ (וּיִתֵּירָה מִזּוֹ — שֶׁכָּל פְּרָט וּפְרָט נוֹגֵעַ לְהַשְׁלָמַת הַכַּוָּנָה הַכְּלָלִית) — אֶלָּא עוֹד זֹאת, שֶׁבְּעִנְיַן הַשְׁלָמַת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ הַפְּרָטִים הַחֲשׁוּבִים בְּיוֹתֵר אוֹ הַפְּרָטִים הַנִּרְאִים כִּטְפָלִים וּמְעוּטֵי הָעֵרֶךְ, כֻּלָּם מֵשְׁגָּחִים מֵאִתּוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּאֹפֶן שָׁוֶה. **וְעִנְיָן** זֶה מֻדְגָּשׁ בְּמִצְוַת גִּיד הַנָּשֶׁה, שֶׁהַזִּכָּר עַל כְּלָלוּת הַמְּאֹרָע דְּהַצָּלַת יַעֲקֹב נִקְבַּע דַּוְקָא עַל פְּרָט שֶׁבִּפְרָט דְּהַמְּאוֹרָע — לְלַמְּדֵנוּ, שֶׁגַּם פְּרָט טָפֵל כּוּ׳ הָיָה נוֹגֵעַ לִכְלָלוּת הַהַצָּלָה (חלק ל עמוד 148):

קַח נָא אֶת בִּרְכָתִי אֲשֶׁר הֻבְאַת לָךְ (חד עם דאר"ע אָמַר לֵיהּ לְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא, אִין אֲמַרִית לָךְ חֲדָא מִלְּתָא טָבָא אַתְּ אֲמַרְתְּ בְּצִיבּוּרָא מִן שְׁמִי, אָמַר לֵיהּ מַה הוּא, אָמַר לֵיהּ כָּל אוֹתָן הַדּוֹרוֹנוֹת שֶׁנָּתַן אֲבִינוּ יַעֲקֹב לְעֵשָׂו עֲתִידִין אֻמּוֹת הָעוֹלָם לְהַחֲזִירָן לְמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ לְעָתִיד לָבֹא, מַה טַּעְמֵיהּ, מִלְּכֵי תַּרְשִׁישׁ וְאִיִּים מִנְחָה יָשִׁיבוּ (תהלים עב י), יַכִּיאוּ אֵין כְּתִיב כָּאן אֶלָּא יָשִׁיבוּ כו׳, בראשית רבה עח יב) (לג יא)

בֵּית יַעֲקֹב

רַבִּי יַעֲקֹב מֵאִיזְבִּיצָה זיע"א

לְעָתִיד לָבוֹא יִתְגַּלֶּה שֶׁכָּל הַסֵּכֶל הָיָה אַךְ
לְמַרְאִית עַיִן | חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל אַף הֵם יִתְבַּרְרוּ
שֶׁהָיוּ רַק לְמַרְאִית עַיִן

לְהָבִין הָעִנְיָן בָּזֶה, מַה הוּא הַטּוֹבָה שֶׁיַּחְזִיר הַדּוֹרוֹן עַצְמוֹ כְּמוֹ שֶׁלְּקָחוֹ, הֲלֹא כְּתִיב (ישעיה ס יז) ׳תַּחַת הַנְּחֹשֶׁת אָבִיא זָהָב וְתַחַת הַבַּרְזֶל אָבִיא כֶסֶף׳, שֶׁיַּחְזִירוּ טוֹבָה בְּכֶפֶל מִמַּה שֶׁלָּקְחוּ. **אֲכָן** זֶה מְרַמֵּז, שֶׁלְּעָתִיד יִתְבָּרֵר לְעֵין כֹּל, שֶׁכָּל הַהֶסְתֵּר וְהַגָּלוּת שֶׁסָּבְלוּ יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה רַק לְמַרְאֵה עֵין אָדָם, אֲבָל בָּעֹמֶק לֹא סָבְלוּ כְּלָל מֵעוֹלָם, וּכְדִכְתִיב (זכריה יז) ׳וְהָיוּ כַּאֲשֶׁר לֹא זְנַחְתִּים׳. **וְכָל** חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל הֵם גַּם כֵּן עַל זֶה הָעִנְיָן, כִּי בְּעֹמֶק לֵב יִשְׂרָאֵל לֹא יִמָּצֵא שׂוּם נְטִיָּה מֵרְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְרַק עַל הַגָּוֶן יִתְרָאֶה לְחֵטְא, וְלָזֶה יַחְתּוֹם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עַל כָּל חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵינָם מֵעֹמֶק הַלֵּב.

אֲכָן מִפְּנֵי מָה סוֹבְלִים יִשְׂרָאֵל בָּעוֹלָם הַזֶּה וּמְמַצְמְצִמִים אֶת עַצְמָם בְּכָל הָעֲבוֹדוֹת, הוּא כְּגַוְנָא דְּעֶבֶד עִבְרִי שֶׁנִּמְכַּר בִּגְנֵבָתוֹ לְעֶבֶד, וּכְשֶׁיֵּצֵא חָפְשִׁי מֵאֲדוֹנָיו צָרִיךְ לְהַעֲנִיק לוֹ מִכָּל הַטּוֹב. **וְהוּא**, שֶׁכָּל הַסַּבְלָנוּת הוּא רַק לְפִי שָׁעָה לְכַפֵּר עַל פְּשָׁעָיו, שֶׁלְּפִי רְאוֹת עֵין אָדָם חָטָא מֵהַמַּטָּרָה, אֲבָל בְּעֹמֶק בְּהַשֹּׂרֶשׁ לֹא חָטָא (וכמש"נ בפרשת ראה). וּלְעָתִיד שֶׁיִּגְאַל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּקָרוֹב וְיָשִׁיבוּ הַדּוֹרוֹן עַצְמוֹ, יִתְרָאֶה מִזֶּה לְעֵין כֹּל שֶׁלֹּא זָנַח אוֹתָם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אַף רֶגַע אֶחָד. וְעַל זֶה שֶׁסָּבְלוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי שָׁעָה בָּעוֹלָם הַזֶּה אֶשְׁכָּר יַקְרִיבוּ תַּחַת בָּשְׁתָּם מִשְׁנֶה יִירָשׁוּ (אות לו):

קַח נָא אֶת בִּרְכָתִי אֲשֶׁר הֻבְאַת לָךְ כִּי חַנַּנִי אֱלֹקִים וְכִי יֶשׁ לִי כֹל וַיִּפְצַר בּוֹ וַיִּקָּח (לג יא)

בְּאֵר מַיִם חַיִּים

רַבִּי חַיִּים מִסְּשֶׁרְנוֹבִּיץ זיע"א

הִיוֹדֵעַ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מֵכִין לְאָדָם כָּל צָרְכּוֹ
שְׂמֵחַ בְּכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ, וְאֵינוֹ חָסֵר לְשׁוּם דָּבָר

קַח נָא אֶת בִּרְכָתִי וּגו׳. כְּלוֹמַר כִּי מִנְחָה זוֹ הִיא כְּמוֹ הַבְּרָכָה הַבָּאָה עַל שְׂאֵילַת שָׁלוֹם בִּלְבָד, וּמִנְחָה זוֹ בְּרָכָה נִקְרֵאת לַהֲנָאַת רְאִיַּת פָּנִים. וְעַל מַה שֶׁאָמַרְתָּ ׳יְהִי לְךָ אֲשֶׁר לָךְ׳ (פסוק ט) כְּאִלּוּ אַתָּה חָס עָלַי מִלְּחַסֵּר אוֹתִי, הִנֵּה חַנַּנִי אֱלֹהִים וְכִי יֶשׁ לִי כֹל, כָּל מַה שֶׁהָיָה לִי קֹדֶם הַשְּׁלִיחוּת כְּאִלּוּ עַתָּה הוּא בְּיָדִי, כִּי אֲנִי אֶל ה׳ בָּטַחְתִּי שֶׁתָּמִיד חוֹנֵן וְנוֹתֵן לִי וְאֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו וּכְאִלּוּ הָיָה תַּחַת יָדִי מַמָּשׁ.

וּכְבָר הֶאֱרַכְנוּ בַּבְּחִינָה הַנִּפְלָאָה הַזּוֹ בִּמְקוֹם אַחֵר, מִי שֶׁזּוֹכֶה לְמִדַּת ׳כֹּל׳ שֶׁנִּתְבָּרְכוּ בָּהּ אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתָּמִיד הָיָה לָהֶם כֹּל, וְלֹא מִחֲמַת שֶׁהָיָה לָהֶם הַרְבֵּה הָיָה בָּהֶם מִדָּה זוּ, כִּי אָנוּ רוֹאִין בְּעֵינֵינוּ שֶׁאֵין קֵץ לְדִבְרֵי רוּחַ, וְאִלּוּ יִהְיֶה

לָאָדָם אַלְפֵי אֲלָפִים דִּגְרֵי זָהָב מִשְׁתּוֹקֵק וְחוֹמֵד עוֹד לְיוֹתֵר וְיוֹתֵר וּמִשְׁתַּגֵּעַ וּמִתְבַּלְבֵּל מַמָּשׁ בְּחִפּוּשׁוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה עוֹד וָעוֹד. וְאָמְרוּ חֲז"ל (קה"ר א לד) אֵין אָדָם מֵת וַחֲצִי תַּאֲוָתוֹ בְּיָדוֹ, וְאָמְרוּ (אבות פ"ב מ"ז) מַרְבֶּה נְכָסִים מַרְבֶּה דְּאָגָה.

אֲבָל מִי שֶׁזּוֹכֶה לְמִדַּת 'כֹּל' הוּא דָּבָר אַחֵר, שֶׁהוּא שָׂמֵחַ בְּזֶה אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ יוֹתֵר מֵעַל כָּל הוֹן, כִּי הוּא יוֹדֵעַ בַּטּוּב אֲשֶׁר ה' עָשָׂה לוֹ כָּל צָרְכּוֹ תָּמִיד, שֶׁעַל כֵּן אָנוּ מְבָרְכִין בְּכָל בֹּקֶר וּבֹקֶר 'הָעוֹשֶׂה לִי כָּל צָרְכִּי', וְאֵינָהּ חַס וְשָׁלוֹם בְּרָכָה לְבַטָּלָה, וּבְוַדַּאי אֲמִתִּיּוּת שֶׁה' הוּא הַמֵּכִין וְעוֹשֶׂה לְכָל צָרְכֵי בְּנֵי אָדָם, וְזֶה שֶׁאֵין לוֹ זֶה אֵינוֹ מִצְטָרֵךְ לוֹ, כִּי ה' אֱלֹהָיו הוּא הַיּוֹדֵעַ יוֹתֵר אֵיזֶה מִצְטָרֵךְ לוֹ, וְזֶה אֵינוֹ.

וְעַל כֵּן הוּא שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ כְּמַה שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְתָמִיד יֵשׁ לוֹ כֹּל, כִּי אֵין חָסֵר לוֹ שׁוּם דָּבָר, לְצַד שֶׁאֵין צָרִיךְ לְשׁוּם דָּבָר קֹדֶם שֶׁרוֹאֵהוּ בְּבֵיתוֹ, וַאֲשֶׁר מַזְמִין לוֹ ה' יִתְבָּרַךְ זֶה רוֹאֶה שֶׁזֶּה שֶׁלּוֹ הוּא וְאֶל זֶה מִצְטָרֵךְ עַתָּה וְלֹא יוֹתֵר.

וְזֶה אָמַר יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם יֶשׁ לִי כֹּל, כִּי אֵינִי מִצְטָרֵךְ לְשׁוּם דָּבָר, וּמַמָּשׁ יֵשׁ לִי עַתָּה כְּמוֹ קֹדֶם שִׁלּוּחַ הַמִּנְחָה, וְדַי בָּזֶה וְהֶאֱרַכְנוּ בְּמָקוֹם אַחֵר:

וַיַּעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה וַיִּבֶן לוֹ בָּיִת וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֻכּוֹת (לג יז)

שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל

רַבִּי יִשְׂרָאֵל דֹּב מִוּוִלִיֶעדְנִיק זיע"א

רֶמֶז שֶׁיֵּשׁ לִשְׁמֹר מְקוֹם הַסֻּכָּה בִּקְדֻשָּׁה גַּם בְּמֶשֶׁךְ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה

בְּדֶרֶךְ הֲלָצָה יֹאמַר הַפָּסוּק לְרַמֵּז, שֶׁכְּשֶׁאָדָם בּוֹנֶה בַּיִת חָדָשׁ צָרִיךְ לִבְנוֹת סֻכָּה גַּם כֵּן. וְזֶהוּ **וַיַּעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה**, בְּעֵת **וַיִּבֶן לוֹ בָּיִת**. רַק שֶׁנָּכוֹן הַדָּבָר לְהַחֲזִיק הַסֻּכָּה בְּטָהֳרָה אֲפִלּוּ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וְלִקְבֹּעַ אֵיזֶה עִתִּים לִלְמֹד אוֹ לְהִתְפַּלֵּל בְּשָׁם. אֲבָל זֶהוּ בְּוַדַּאי לֹא נָכוֹן, שֶׁתִּכְלֶה אַחַר סֻכּוֹת נוֹתְגִין חַס וְשָׁלוֹם דֶּרֶךְ בְּזָיוֹן בְּהַסֻּכָּה, וְעוֹשִׂין אוֹתָהּ מָדוֹר לַבְּהֵמוֹת. וְזֶהוּ מְרַמֵּז הַכָּתוּב כְּמַתְמִיהַּ, **וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֻכּוֹת**, וְד"ל (שער הזמנים):

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי דִינָה אִישׁ חַרְבּוֹ וַיָּבֹאוּ עַל הָעִיר בֶּטַח וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר (לד כה)

יַד דָּוִד

רַבִּי יַעֲקֹב דָּוִד מֵאַמְשִׁינוֹב זיע"א

בְּנֵי שְׁכֶם לֹא מָלוּ עַל מְנַת לְהַכְנִיעַ אֶת הַתַּאֲווֹת וּבְזֹאת הֵפְרוּ אֶת תְּנַאי בְּנֵי יַעֲקֹב עִמָּם

הִנֵּה טַעַם הֲרִיגַת בְּנֵי שְׁכֶם, אַף עַל פִּי שֶׁלְּכְאוֹרָה קִיְּמוּ הַתְּנַאי שֶׁהִתְנוּ עִמָּם בְּנֵי יַעֲקֹב, וּמָלוּ אֶת עַצְמָם. אַךְ יוּבַן עַל פִּי מַה דְּאִיתָא בַּסְּפָרִים (מורה נבוכים ח"ג פמ"ט) בְּטַעַם מִצְוַת מִילָה שֶׁהוּא בִּכְדֵי לְהַכְנִיעַ תַּאֲוַת הַמִּשְׁגָּל.

וְעַל כֵּן פִּיהֶם פָּתְחוּ בְּחָכְמָה לִשְׁאֹל מֵהֶם שֶׁיְּמוּלוּ אֶת עַצְמָם גַּם כֵּן בְּאוֹתוֹ הַכַּוָּנָה דָּיְיקָא, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ 'אַךְ בְּזֹאת נֵאוֹת לָכֶם אִם תִּהְיוּ כָּמֹנוּ לְהִמּוֹל' (פסוק טו), כְּלוֹמַר בְּאוֹתָהּ הַכַּוָּנָה שֶׁאָנוּ מָלִים אֶת עַצְמֵנוּ, לְקַיֵּם מִצְוָתוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְהֵם לֹא עָשׂוּ כֵּן, רַק מָלוּ אֶת עַצְמָם עַל מְנַת שֶׁיּוּכְלוּ לְמַלְּאוֹת תַּאֲוָתָם. וְאִם כֵּן לֹא הִכְנִיעַ הַמִּילָה לְתַאֲוָתָם כְּלָל, וְהַמִּילָה הָיָה אֶצְלָם רַק כִּמְחַתֵּךְ בָּשָׂר בְּעָלְמָא, וְאִם כֵּן הֵם לֹא קִיְּמוּ הַתְּנַאי. וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר, **וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים**, שֶׁהָיָה רַק כְּאֵב וּפֶצַע, וְלֹא בִּבְחִינַת מִילָה כְּלָל:

וַיִּקְחוּ וְגוֹ' שִׁמְעוֹן וְלֵוִי וְגוֹ' אִישׁ חַרְבּוֹ וַיָּבֹאוּ עַל הָעִיר בֶּטַח וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר (לד כה)

דִּבְרֵי יוֹאֵל

רַבִּי יוֹאֵל מִסַּאטְמַר זיע"א

שִׁמְעוֹן וְלֵוִי לֹא הִתְיַעֲצוּ עִם יַעֲקֹב הֵיוֹת וּמֵרֹב עֲנִוָּתָנוּתוֹ לֹא הָיָה מַאֲמִין שֶׁיְּכוֹלִים לִסְמֹךְ עַל כֹּחוֹ

הִנֵּה הַמְּפָרְשִׁים חָתְרוּ לִמְצֹא טַעַם נָכוֹן עַל פִּי הֲלָכָה אֵיךְ שֶׁהֻתַּר לָהֶם לִשְׁמְעוֹן וְלֵוִי לַהֲרֹג אֶת כָּל אַנְשֵׁי עִיר שְׁכֶם. וְהָרַמְבַּ"ם זַ"ל כָּתַב הַטַּעַם שֶׁלְּפִי שֶׁלֹּא מִחוּ בּוֹ בִּשְׁכֶם, וְעוֹד טְעָמִים רַבִּים כָּתְבוּ בָּזֶה, (עיין באור החיים הקדוש שהאריך בדבר טובא).

אֲבָל עֲדַיִן צָרִיךְ בֵּאוּר, כִּי לוּ יְהִא שֶׁלֹּא הָיָה נֶגֶד הַהֲלָכָה, אֲבָל מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁהָיָה שָׁם יַעֲקֹב אָבִינוּ מְקוֹר הַתּוֹרָה וּמְקוֹר הָאֱמֶת לָמָּה לֹא שָׁאֲלוּ אֶת עֲצָתוֹ, וְהָרְאָיָה שֶׁאַחַר הַמַּעֲשֶׂה כָּעַס עֲלֵיהֶם וְאָמַר לָהֶם 'עֲכַרְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישֵׁנִי' (פסוק ל), וְגַם אָמַר עֲלֵיהֶם 'אָרוּר אַפָּם כִּי עָז' (להלן מט ז), וְלָמָּה לֹא שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ מִקֹּדֶם.

וְאָמַרְתִּי טַעַם נָכוֹן בַּדָּבָר שֶׁלֹּא הָיוּ יְכוֹלִין לִשְׁאֹל אוֹתוֹ, עַל פִּי מַה דְּאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ וְהוּבָא בְּרַשִׁ"י – שֶׁהָיוּ בְּטוּחִים בְּכֹחוֹ שֶׁל אוֹתוֹ זָקֵן. וְהִנֵּה הַכְּלָל הוּא אֵצֶל צַדִּיקִים שֶׁהֵם יְרֵאִים תָּמִיד שֶׁמָּא יִגְרֹם הַחֵטְא, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד' (לעיל לב ח), דְּאַף עַל פִּי שֶׁהָיָה לוֹ הַבְטָחָה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַף עַל פִּי כֵן מִגֹּדֶל עַנְוָתָנוּתוֹ הָיָה יָרֵא עוֹד שֶׁמָּא יִגְרֹם הַחֵטְא.

עַל כֵּן לֹא הָיוּ יְכוֹלִין לִשְׁאֹל בַּעֲצָתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אִם יַעֲשׂוּ מַעֲשֶׂה, כִּי הוּא מִגֹּדֶל עַנְוָתָנוּתוֹ בְּוַדַּאי שֶׁלֹּא יַסְכִּים עִמָּהֶם לִסְמֹךְ עַל זְכוּתוֹ. אֲבָל בָּנָיו שֶׁיָּדְעוּ מִגֹּדֶל צִדְקַת אֲבִיהֶם הַזָּקֵן, יָדְעוּ שֶׁיְּכוֹלִין לִסְמֹךְ עַל זְכוּתוֹ, עַל כֵּן בָּאוּ עַל הָעִיר בֶּטַח – בְּטוּחִים בְּכֹחוֹ שֶׁל אוֹתוֹ זָקֵן מִבְּלִי לִשְׁאֹל אֶת פִּיו מִקֹּדֶם:

וַיַּעַל מֵעָלָיו אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ (איני יודע מה מלמדנו, רש"י) (לה יג)

אֶרֶץ הַחַיִּים

בְּשֵׁם רַבִּי נַחוּם מִמָּאקְרִיב זיע"א

עַל יְדֵי אֱמוּנָה בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית מִסְתַּלְּקִים הַדִּינִים

וַיַּעַל מֵעָלָיו אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ. וּבְרַשִׁ"י: **אינו יודע מה מלמדנו**. לְכָאוֹרָה קָשֶׁה מַה חִדֵּשׁ רַשִׁ"י בְּזֶה שֶׁאָמַר שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ מַה מְּלַמְּדֵנוּ. וְאֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁזּוֹ פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק וְכַוָּנַת רַשִׁ"י זַ"ל, הַיְנוּ וַיַּעַל הוּא לְשׁוֹן סִלּוּק, אֱלֹהִים – מִדַּת הַדִּין, אֵיךְ יָכוֹל הָאָדָם לְסַלֵּק מֵעַצְמוֹ מִדַּת הַדִּין חַס וְשָׁלוֹם, הוּא כְּשֶׁמַּאֲמִין שֶׁהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִיּוּת וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְנַהֵג עִמּוֹ.

וְזֶה כַּוָּנַת הַכָּתוּב **בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ**, 'בַּמָּקוֹם' הַיְנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, **דִּבֶּר** הוּא לְשׁוֹן מַנְהִיג, כְּמוֹ דַּבֵּר אֶחָד לְדוֹר. וְזֶה כַּוָּנַת רַשִׁ"י בְּאוֹמְרוֹ **אינו יודע מה מלמדנו**, הַיְנוּ שֶׁהַתּוֹרָה מְלַמֶּדֶת אוֹתָנוּ שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לוֹמַר תָּדִיר – אֵינִי יוֹדֵעַ מַה, כִּי הַכֹּל בְּהַשְׁגָּחַת הַבּוֹרֵא:

וְאֵלֶּה בְּנֵי צִבְעוֹן וְאַיָּה וַעֲנָה הוּא עֲנָה אֲשֶׁר מָצָא אֶת הַיֵּמִם בַּמִּדְבָּר בִּרְעֹתוֹ אֶת הַחֲמֹרִים לְצִבְעוֹן אָבִיו (לו כד)

פִּתּוּחֵי חוֹתָם

רַבִּי יַעֲקֹב אֲבִיחֲצֵירָא זיע"א

מְדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע שְׁקוּל כְּעוֹבֵר עַל כָּל הַתּוֹרָה

צִבְעוֹן רוֹמֵז אַחַר שֶׁנִּתְלַבֵּשׁ בְּתַאֲוֹת יֵצֶר הָרָע עֲבֵרָה גּוֹרֶרֶת עֲבֵרָה וְנִצְטַבַּע וְנִטְמַע גַּם גּוּפוֹ. וְהַפְּעֻלּוֹת הָרָעוֹת הֵיצֹאוֹת מִזֶּה הוּא שֶׁנִּחְשָׁב חַס וְשָׁלוֹם כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ אֱלוֹהַּ, וְעוֹסֵק תָּמִיד כִּי אִם בִּדְבָרִים בְּטֵלִים וּבְלָשׁוֹן הָרָע וּבְדִבְרֵי נְבָלָה.

וְאֵין עָוֹן חָמוּר יוֹתֵר מִזֶּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (ערכין טו:) שָׁקוּל לָשׁוֹן הָרָע כַּעֲבוֹדָה זָרָה וְכִשְׁפִיכוּת דָּמִים וְגִלּוּי עֲרָיוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יב ד) 'לָשׁוֹן מְדַבֶּרֶת גְּדֹלוֹת'. וְכוֹפֵר בָּעִקָּר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ה) 'שְׂפָתֵינוּ אִתָּנוּ מִי אָדוֹן לָנוּ'.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר בְּנֵי צִבְעוֹן, דְּהַיְנוּ הַמַּעֲשִׂים הָרָעִים אַחַר שֶׁנִּצְטַבַּע, הֵם וְאַיָּה, קְרֵי בֵּהּ 'אַיֵּה' בְּנִקּוּד צֵירֵי, דְּהַיְנוּ מְבַקְּשִׁים אַיֵּה הֵם דְּבָרִים רָעִים וְלָשׁוֹן הָרָע כְּדֵי לְהִתְעַסֵּק בָּהֶם וְלַהֲגוֹת בָּהֶם נֶגֶד בְּנֵי אָדָם, וְזֶהוּ וַעֲנָה, מִלְּשׁוֹן עֲנִיָּה וַאֲמִירָה, תָּמִיד מוּכָן כִּי אִם לַעֲנוֹת סָרָה:

הַכָּנָה לַחֲנֻכָּה

אִמְרֵי חַיִּים

רַבִּי חַיִּים מֵאִיר מִוִּיזְ'נִיץ זיע"א

הַכָּנָה לַחֲנֻכָּה עַל יְדֵי שַׁבָּת קֹדֶשׁ

אֲנִי א-ל שַׁדַּי פְּרֵה וּרְבֵה (לה יא). פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שֶׁאֲנִי כְּדַאי לְבָרֵךְ. פָּרָשָׁה זוּ נִקְרֵאת בְּדֶרֶךְ כְּלָל בְּשַׁבָּת שֶׁלִּפְנֵי חֲנֻכָּה. צְרִיכִים לְהִתְכּוֹנֵן לִימֵי הַחֲנֻכָּה הַקְּדוֹשִׁים, כִּי אִם לֹא מִתְכּוֹנְנִים לְאוֹר וּלְפֶתַע מוּדְלָק אוֹר גָּדוֹל אֶפְשָׁר חָלִילָה לְהִסְתַּמֵּא.

הַהֲכָנָה לְאוֹר הַחֲנֻכָּה צְרִיכָה לִהְיוֹת עַל יְדֵי שַׁבָּת קֹדֶשׁ, עַל יְדֵי כִּסּוּפִים לְאוֹר שַׁבָּת אֶפְשָׁר אַחַר כָּךְ לְהַדְלִיק נֵרוֹת חֲנֻכָּה. וְזֶהוּ שֶׁנִּרְמַז בְּדִבְרֵי רַשִׁ"י הַקָּדוֹשׁ זַ"ל. שֶׁאֲנִי נוֹטְרִיקוֹן י' אֶ'כְסוֹף נ'עַם שַׁ'בָּת. עַל יְדֵי כִּסּוּפֵי נֹעַם שַׁבָּת כְּדַאי לְבָרֵךְ, נַעֲשִׂים כְּדָאִים לְבָרֵךְ עַל נֵרוֹת חֲנֻכָּה וּלְקַבֵּל אֶת הָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁל חֲנֻכָּה:

קְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב

רַבִּי חֲנַנְיָה יוֹם טוֹב לִיפָּא מִסִּיגֶעט זיע"א

הַשְׂכָּחָה לְהוֹדוֹת לַה' עַל חֲסָדָיו מַגִּיעָה מִנְּגִיעַת הַס"מ בְּכַף יֶרֶךְ יַעֲקֹב, וּבַחֲנֻכָּה נִתְקַן פְּגַם זֶה | 'שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל הַיְצוּרִים' ר"ת שִׂכְחָה

בְּיֵיטֵב פָּנִים מֵאֲבִי אֲדוֹנִי מוֹרִי וְרַבִּי זלה"ה, מֵבִיא שָׁם מַה דְּאִיתָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים (סדור רבי יעקב קאפל כוונת חנוכה) סוֹד חֲנֻכָּה, כִּי הַס"מ בְּהֵאָבְקוֹ עִם יַעֲקֹב נָגַע בְּכַף יֶרְכוֹ וְנִפְגַּם מִדַּת הוֹד, עַל כֵּן תִּקְּנוּ הַיָּמִים הָאֵלֶּה בְּהַלֵּל וְהוֹדָאָה לְתַקֵּן מִדָּה זוֹ. וּבֵאֵר שָׁם הָעִנְיָן עַל פִּי הַיָּדוּעַ שֶׁמָּה שֶׁאוֹמְרִים בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ (תפילת נשמת) שֶׁ'כֵּן חוֹבַת כָּל הַיְצוּרִים הִיא רָאשֵׁי תֵּבוֹת שִׂכְחָה.

וְהָעִנְיָן, כִּי אֵיךְ יָצָאנוּ יְדֵי חוֹבוֹתֵינוּ מַה שֶׁאָנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לִשְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה עַל רֹב נִפְלְאוֹתָיו וְטוּבוֹתָיו, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ' (תהלים קנ ו), וְאָמְרוּ זַ"ל (ב"ר יד ט) עַל כָּל נְשִׁימָה וּנְשִׁימָה תְּהַלֵּל יָהּ. אֲבָל הַמְּלִיצָה עֲבוּר זֶה כִּי רָאשֵׁי תֵּבוֹת הִיא 'שִׂכְחָה', שֶׁמַּה שֶׁאֵינוֹ מְשַׁבֵּחַ וּמְהַלֵּל הִיא מֵחֲמַת שֶׁנִּטְבַּע בָּנוּ כֹּחַ הַשִּׂכְחָה לִשְׁכֹּחַ נִפְלְאוֹתָיו וְטוּבוֹתָיו אֲשֶׁר הֵם בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה.

וְהָעִנְיָן הַשִּׂכְחָה נוֹבֵעַ מִמַּה שֶׁנִּגַּע בְּכַף יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנָּשֶׁה, דְּפֵרֵשׁ הַזֹּהַר (ח"א קע:) גִּיד דְּאִיהוּ מְנַשֶּׁה מִפּוּלְחָנָא דְּמָארֵיהוֹן וְתַמָּן הִיא רְבִיעַ יֵצֶר הָרָע, יְעַיֵּן שָׁם, וְעַל יְדֵי זֶה שׁוֹכֵחַ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ שֶׁנִּפְגַּם מִדַּת הוֹד.

וְלָזֶה תִּקְּנוּ בַּיָּמִים הָאֵלֶּה זֵכֶר לְהַנִּסִּים שֶׁנַּעֲשׂוּ בַּיָּמִים הָהֵם, לְמַעַן יָשִׂים אֶל לִבּוֹ לִזְכֹּר תָּמִיד נִפְלְאוֹתָיו וַחֲסָדָיו הָעוֹדְפִים עַל הָאָדָם לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לִשְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְזֶה יְתֻקַּן מִדַּת הוֹד. וְזֶהוּ "הוֹד" וְהָדָר פָּעֳלוֹ וְגוֹ' (פי') זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו (תהלים קיא ג-ד), עַד כָּאן דְּבָרָיו וְדִבְרֵי פִּי חָכָם חֵן.

יַעֲקֹב אֲבִינוּ מִסַּר נַפְשׁוֹ לַחֲזֹר אַחַר הַפְּכִים קְטַנִּים כְּדֵי לֹא לִתֵּן מָקוֹם לִשְׂכְחָה

וְלָזֶה יֵשׁ לוֹמַר שֶׁגַּם יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם מַה שֶׁחָזַר עֲבוּר פַּכִּים קְטַנִּים וּמָסַר אֶת

נַפְשׁוֹ בִּשְׁבִיל זֶה שֶׁהִנִּיחַ שָׁם הַפַּכִּים קְטַנִּים, הָיָה עֲבוּר הַשִּׂכְחָה שֶׁנִּצְּחוּ שָׁם, וְעִנְיַן הַשִּׂכְחָה לֹא רָצָה הוּא בְּשׁוּם אֹפֶן לְהַנִּיחַ אֶל תּוֹךְ בֵּיתוֹ וְלַעֲשׂוֹת לוֹ מְמֻנוּ הֶרְגֵּל, כִּי הַהֶרְגֵּל נַעֲשָׂה טֶבַע.

וְלָכֵן מָסַר אֶת נַפְשׁוֹ עֲבוּר הַפַּכִּים קְטַנִּים, כִּי מִקּוֹרָם הָיָה נוֹבֵעַ מִמַּעְיַן הַשִּׂכְחָה, וְרָצָה לְבַטֵּל זֶה בִּמְסִירַת נַפְשׁוֹ, כִּי זֶה הוּא מָקוֹר גָּדוֹל וְיסוֹד מוּסָד בְּעִנְיַן הָעֲבוֹדָה, כִּי לוּלֵא הַשִּׂכְחָה רְעָדָה אֲחָזָתוֹ לְאָדָם אֲשֶׁר יְסוֹדוֹ מֵעָפָר, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לוֹ כָּל חַיּוֹתוֹ וְעוֹשֶׂה עִמּוֹ בְּכָל עֵת וּבְכָל רֶגַע נְסִים וְנִפְלָאוֹת וְטוֹבוֹת עַד אֵין חֵקֶר.

וְלוּלֵא הַשִּׂגְחַת הַבּוֹרֵא בָּרוּךְ הוּא אֲפִלּוּ רֶגַע אֶחָד, יִפְסַק חַיּוּתוֹ לְגַמְרֵי, וְאֵיךְ לֹא נַעֲבֹד אוֹתוֹ בְּכָל כֹּחֵנוּ, וְאֵין שִׁעוּר וְעֵרֶךְ לְהַלֵּל וְהוֹדָאָה הַנִּצְרָךְ לָנוּ לִתֵּן לוֹ, וְאַךְ כָּל בִּטּוּל הָעֲבוֹדָה הִיא נוֹבֵעַ מִמְּקוֹר הַשִּׂכְחָה שֶׁאָנוּ שׁוֹכְחִין הַנִּפְלָאוֹת וְהַטּוֹבוֹת. וְלָזֶה יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הִרְחִיק עַצְמוֹ מִזֶּה כִּמְטַחֲוֵי קֶשֶׁת, וְרָמַז בְּאָמְרוֹ 'פַּכִּים קְטַנִּים', דַּאֲפִלּוּ דָּבָר קָטָן וּמְעוּט הַבָּאָה מִשִּׂכְחָה צָרִיךְ לַעֲקֹר לְשָׁרֵשׁ אַחֲרֶיהָ.

באור הפסוק 'בְּרֶגַע קָטֹן עֲזַבְתִּיךְ'

כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ בַּסֵּפֶר אַהֲבַת שָׁלוֹם 'בְּרֶגַע קָטֹן עֲזַבְתִּיךְ' (ישעיה נד ז), שֶׁכָּל רֶגַע וְרֶגַע צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא גָּדוֹל וְחָשׁוּב מְאֹד בְּעֵינֵי הָאָדָם לְבַל יַעַזְבֶנּוּ רֵיקָם מִבְּלִי עֲבוֹדַת ה', וְיֵשׁ קוֹנֶה עוֹלָמוֹ בְּשָׁעָה אַחַת - בְּרֶגַע אַחַת. וְזֶה שֶׁאָמַר 'בְּרֶגַע קָטֹן', לַאֲשֶׁר הָרֶגַע הָיָה קָטָן בְּעֵינֶיךָ וַעֲזַבְתּוֹ, עַל כֵּן 'עֲזַבְתִּיךָ'.

וְזֶה שֶׁאָמַר שֶׁחָזַר אַחַר פַּכִּים קְטַנִּים 'שֶׁשָּׁכַח', כִּי רָצָה לְבַעֵר עִנְיַן הַשִּׂכְחָה אַף עַל רֶגַע קְטַנָּה, וְרָמַז גַּם בְּפַכִּים קְטַנִּים שֶׁהִתְגַּבֵּר עַל עִנְיַן הַשִּׂכְחָה, וְלָזֶה 'וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ וַיִּגַּע בְּכַף יְרֵכוֹ בְּגִיד הַנָּשֶׁה', וּכְפֵרוּשׁ הַזֹּהַר גִּידָא דְּמִנְּשֵׁי לִבְנֵי נָשָׁא מִפּוּלְחָנָא דְּמָארֵיהוֹן, כִּי הוּא דָּבָר וְהִפּוּכוֹ מַה שֶּׁהַיֵּצֶר הָרָע מִתְגַּבֵּר בְּיוֹתֵר צָרִיךְ הָאָדָם לְתַקֵּן זֶה בְּיֶתֶר שְׂאֵת וְיֶתֶר עֹז.

וְלָזֶה הַיֵּצֶר הָרָע הִתְגַּבֵּר עַל יַעֲקֹב מְאֹד מְאֹד לְהַשְׁרִישׁ בּוֹ עִנְיַן הַשִּׂכְחָה שֶׁנָּגַע בְּכַף יְרֵכוֹ, וְהוּא הִתְגַּבֵּר בְּיוֹתֵר לְתַקֵּן עִנְיַן הַשִּׂכְחָה שֶׁחָזַר עֲבוּר פַּכִּים קְטַנִּים שֶׁמָּסַר נַפְשׁוֹ עַל זֶה.

וְעַל יְדֵי שֶׁהַמַּלְאָךְ נָגַע בְּכַף יְרֵכוֹ בְּגִיד הַנָּשֶׁה לְהַשְׁרִישׁ בּוֹ עִנְיַן הַשִּׂכְחָה לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לִשְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ וְנִפְגַּם מִדַּת הוֹד, עַל זֶה תִּקְּנוּ הַיָּמִים הָאֵלֶּה לִזְכֹּר וּלְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְתַקֵּן מִדַּת הוֹד, וּמִמֵּילָא נִתְקַן גַּם עִנְיַן הַשִּׂכְחָה, שֶׁ'הוֹד' וְהָדָר פָּעֲלוֹ עֲבוּר 'זֵכֶר' עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו, שֶׁזּוֹכְרִים הַנִּסִּים וְנִפְלָאוֹת לְהַלְּלוֹ וְאֵינָם שׁוֹכְחִים כְּמוֹ שֶׁהֵבֵאתִי לְעֵיל בְּשֵׁם הַיְּטַב פָּנִים.

וְזֶה שֶׁאָמַר הַמִּדְרָשׁ (הובא בצדה לדרך בשם המהרש"ל)

אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיַעֲקֹב, אַתָּה מְסַרְתָּ נַפְשְׁךָ בִּשְׁבִיל פַּכִּים קְטַנִּים, שֶׁהָיָה כְּדֵי לְתַקֵּן עִנְיַן הַשִּׂכְחָה, אֲנִי מְשַׁלֵּם לְבָנֶיךָ בְּגֵס חֲנֻכָּה, שֶׁגַּם אָז יְתַקֵּן עִנְיַן הַשִּׂכְחָה כַּמְבֹאָר, וְהָבֵן:

דְּבַר חַיִּים

רַבִּי חַיִּים מְרַדְּכִי מִנַּדְבּוֹרְנָא זיע"א

רֶמֶז עַל הַמְּשֻׁכּוֹת זְמַן הַחֲתִימָה מִסֻּכּוֹת עַד חֲנֻכָּה בַּפָּסוּק 'וַיְכֵן לוֹ בַּיִת'

כְּבוֹד קְדֻשַּׁת זְקֵנִי הָרַבִּי רַבִּי מָרְדְּכַי זיע"א פֵּרֵשׁ הַכָּתוּב בְּפָרָשַׁת וַיִּשְׁלַח (לג יז) **וְיַעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה וַיִּכֶן לוֹ בַּיִת וְגוֹ'**, אֲשֶׁר יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הִמְשִׁיךְ אֶת זְמַן הַחֲתִימָה טוֹבָה מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים עַד לְסֻכּוֹת, דְּהַיְנוּ לְיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה.

וַיִּכֶן' – אַחַר זֹאת הֵבִין, אֲשֶׁר לוֹ בַּיִת – שֶׁגַּם יוֹם זֹאת חֲנֻכָּה שֶׁמַּשְׁלִימִין הַדְּלָקַת הַל"ו נֵרוֹת דַּחֲנֻכָּה, גַּם הוּא זְמַן לְהַמְשִׁיךְ אֶת גְּמַר הַחֲתִימָה טוֹבָה עַד אֵלָיו, וְדִבְרֵי פִּי חָכָם חֵן.

הַיּוֹצֵא לָנוּ מִדְּבָרָיו, אֲשֶׁר גַּם זְמַן הַתְּשׁוּבָה נִמְשָׁךְ וּמַגִּיעַ עַד יְמֵי הַחֲנֻכָּה, וּמִי שֶׁנִּתְרַשֵּׁל בִּמְלַאכְתּוֹ וְאִחֵר עַד כֹּה, עֲדַיִן יֵשׁ סִפֵּק בְּיָדוֹ לְתַקֵּן וְלָשׁוּב אֶל בּוֹרְאוֹ וְעַל יְדֵי זֶה לְהֵיטִיב לְעַצְמוֹ אֶת הַחֲתִימָה:

אוֹצָרוֹת גְּאוֹנֵי הַדּוֹרוֹת

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֵשָׂו אָחִיו (לב ד)

בִּינַת אֱלִימֶלֶךְ

רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ רוּבִּינְשְׁטֵיין זַצַ"ל

שְׁלִיחֵת הַמַּלְאָכִים לְעֵשָׂו מִשּׁוּם אִסּוּר כֹּל תְּחִנָּם

פֵּרֵשׁ רַשִּׁ"י זַ"ל מַלְאָכִים מַמָּשׁ. צָרִיךְ לְהָבִין לָמָּה שָׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים מַמָּשׁ לְעֵשָׂו. נִרְאֶה לְפִי עֲנִיּוּת דַּעְתִּי לוֹמַר בְּזֶה כָּךְ, דְּהִנֵּה בְּמִדְרָשׁ רַבָּה (עה א) אִיתָא וְכֵן בְּמַתְּנוֹת כְּהֻנָּה, שֶׁיַּעֲקֹב לֹא טוֹב עָשָׂה בְּמַה שֶׁשָּׁלַח מַתָּנָה לְעֵשָׂו, מִשּׁוּם שֶׁעֵשָׂו לְדַרְכּוֹ הָלַךְ, וַיַּעֲקֹב הָיָה מְעוֹרֵר הַשִּׂנְאָה, יְעַיֵּן שָׁם.

חוּץ מִזֶּה אֵין מֵהָרָאוּי לִתֵּן מַתָּנָה לָעַכּוּ"ם מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ז ב) 'לֹא תְחָנֵּם', הֲגַם שֶׁיַּעֲקֹב יָרֵא הָיָה שֶׁמָּא עַדַיִן נִקְבָּע הַשִּׂנְאָה אֶצְלוֹ, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה שׁוּם חֵשֶׁשׁ אִסּוּר עַל הַמַּתָּנָה שֶׁשָּׁלַח לְעֵשָׂו, עַל זֶה שָׁלַח הַמַּתָּנָה עַל יְדֵי מַלְאָכִים מַמָּשׁ, שֶׁאֶצְלָם אֵין שַׁיָּךְ לוֹמַר שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמֶהֱוֵי שְׁלוּחוֹ דּוּמְיָא דְּמִשַּׁלַּח, וְעַל זֶה הָאֹפֶן אֵין מָצִינוּ דְּיִהְיֶה שְׁלוּחוֹ כְּמוֹתוֹ.

כְּמוֹ דְּאִיתָא בְּרִיטְבָ"א סְבָרָא כָּזוֹ הוּבָא בִּנְתִיבוֹת סִי' קפ"ב, דְּלָכֵן אֵין שָׁלִיחַ לִדְבַר עֲבֵרָה מִשּׁוּם דְּלֹא מָצִינוּ בְּשׁוּם מָקוֹם דְּעַל זֶה הָאֹפֶן מְהַנֵּי שְׁלִיחוּת, כִּי בִּתְרוּמָה לֹא הָיָה שׁוּם עֲבֵרָה, וְאֵין סוֹבֵר הָרִיטְבָ"א סְבָרַת רַשִּׁ"י מִשּׁוּם דְּדִבְרֵי הָרַב וְדִבְרֵי הַתַּלְמִיד וְכוּ', אִם כֵּן הוּא הַדִּין בְּזֶה הַנַּ"ל גַּם כֵּן שַׁיָּךְ לוֹמַר סְבָרָא זוּ דְּלֹא מָצִינוּ בִּכְהַאי גַּוְנָא דְּלֶהֱוֵי שְׁלוּחוֹ כְּמוֹתוֹ, לָכֵן שָׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים מַמָּשׁ.

וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לַאדֹנִי לְעֵשָׂו כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם לָבָן גַּרְתִּי וְאֵחַר עַד עָתָּה (לב ה)

דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה

רַבִּי שְׁלֹמֹה שָׁלֵם זַצַ"ל

הַמְקַיֵּם מִצְוֹת שֶׁאֵינוֹ מְחַיֵּב נוֹטֵל שְׂכָרוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה

בְּרַשִּׁ"י: דָּבָר אַחֵר גַּרְתִּי בְּגִימַטְרִיָּא תַּרְיַ"ג, כְּלוֹמַר עִם לָבָן הָרָשָׁע גַּרְתִּי וְתַרְיַ"ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי וְלֹא לָמַדְתִּי מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים:

עוֹד אֶפְשָׁר לוֹמַר בְּאֹפֶן אַחֵר אוֹמְרוֹ 'עִם לָבָן גַּרְתִּי וְתַרְיַ"ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי וְלֹא לָמַדְתִּי מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים' נִמְשָׁךְ אֶל הַקּוֹדֵם, דְּמַה טַּעַם יִשְׂרָאֵל אוֹכְלִים בָּעוֹלָם הַזֶּה אֲשֶׁר אֵינוֹ שֶׁלָּהֶם, יוּבַן בְּמַה שֶׁכָּתַב הַזֶּרַע בָּרוּךְ חָדָשׁ (הובא בחוזה דוד דף י"ב), דְּאַף דְּקַיְּמָא לָן (קידושין לט:) שְׂכַר מִצְוָה בְּהַאי עָלְמָא לֵיכָּא, עִם כָּל זֶה אִם אָדָם עוֹשֶׂה סְיָגִים וּגְדָרִים לְמִצְוֹת מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמֶרֶת אָז יֵשׁ לוֹ עֲלֵיהֶם שָׂכָר בָּעוֹלָם הַזֶּה [וְכוּ'].

בְּאֹפֶן דְּכָל דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתוֹ הָאָדָם בִּהְיוֹתוֹ בִּלְתִּי מְחֻיָּב נוֹטֵל שְׂכָרוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְהִנֵּה כְּבָר נוֹדַע מַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ן זַ"ל (בראשית כו ה) וּשְׁאָר מְפָרְשִׁים זַ"ל שֶׁלֹּא הָיוּ חַיָּבִים וּמְזֻהָרִים הָאָבוֹת לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה כִּי אִם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דַּוְקָא, כִּי הַמִּצְוֹת מִשְׁפָּט אֱלֹהֵי הָאָרֶץ הֵם, וּבְחוּץ לָאָרֶץ פְּטוּרִים הֵם, וְאִם כֵּן יַעֲקֹב הָיָה פָּטוּר בְּעָמְדוֹ בְּחוּץ לָאָרֶץ מִלְּקַיֵּם הַמִּצְוֹת, וְהִתְחַסֵּד עִם קוֹנוֹ וְקִיֵּם תַּרְיַ"ג מִצְוֹת, אִם כֵּן מֵכָרַח שֶׁהקב"ה יְשַׁלֵּם לוֹ שְׂכָרוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, דְּאִתְּי בְּקַל וָחֹמֶר מֵהָעוֹשֶׂה מִשְׁמֶרֶת וּסְיָג.

וְאִם כֵּן הַדָּבָר פָּשׁוּט כִּי הָעֹשֶׂר אֲשֶׁר הִצִּיל בִּהְיוֹתוֹ עִם לָבָן הָיָה שְׂכָרוֹ שֶׁנִּתַּן לוֹ הקב"ה, וּמִשּׁוּם הָכִי כְּשֶׁשָּׁב יַעֲקֹב חָשַׁב שֶׁעֵשָׂו יִרְאֶה אֶת כָּל הַכָּבוֹד הַזֶּה, אָמַר יֹאמַר שֶׁהַבְּרָכוֹת נִתְקַיְּמוּ בִּי וַיַּהַרְגֵנִי, דְּאִם לֹא כֵּן מֵאַיִן הֶעֱשִׁיר יַעֲקֹב, הֲרֵי אֵין לוֹ חֵלֶק בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַכֹּל

שֶׁלִּי, וְלָכֵן שָׁלַח לוֹמַר דַּע וּרְאֵה כִּי הַבְּרָכוֹת לֹא נִתְקַיְּמוּ בִּי, וְכָל אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה בָּא בִּשְׁכָרִי, מִשּׁוּם דְּאַף שֶׁעִם לָבָן הָאֲרַמִּי אֲשֶׁר הוּא גָּר בְּחוּץ לָאָרֶץ גַּרְתִּי, דְּגֵר נִתְחַשַּׁבְתִּי כִּינָן שֶׁלֹּא הָיִיתִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאַף שֶׁהָיִיתִי פָּטוּר מִלְּקַיֵּם הַתּוֹרָה, עִם כָּל זֶה 'וְתַרְיַ"ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי' לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין, וְאַף שֶׁאִם הָיִיתִי לוֹמֵד מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים הָיִיתִי פָּטוּר, דְּאֵין קִיּוּם הַתּוֹרָה אֶלָּא בָּאָרֶץ, אַף עַל פִּי כֵן לֹא לָמַדְתִּי מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים, בְּאֹפֶן שֶׁבַּעֲבוּר זֶה יֵשׁ לִי שָׂכָר טוֹב מֵאֵת ה', וְנַחֲלָתִי הוּא הָעוֹלָם הַבָּא, וּמִשּׁוּם הָכִי 'וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר' וְכוּ' וְלֹא שֶׁנְּטַלְתִּי מֵחֶלְקְךָ, וְעַל כֵּן 'וָאֶשְׁלְחָה לְהַגִּיד לַאדֹנִי לִמְצֹא חֵן' דְּיֵיקָא 'בְּעֵינֶיךָ' שֶׁלֹּא נָטַלְתִּי מִמְּךָ כְּלוּם.

רַבִּי שָׁלוֹם עֶגִיב זַצַ"ל

(הובא בספר 'באר לחי' לרבי חי מימון)

יַעֲקֹב יָדַע שֶׁבִּזְכוּת קִיּוּם כָּל תַּרְיַ"ג הַמִּצְוֹת יִנָּצֵחַ אֶת עֵשָׂו

יַעֲקֹב צִוָּה לַמַּלְאָכִים שֶׁיַּגִּידוּ לְעֵשָׂו "עִם לָבָן גַּרְתִּי", וּפֵרֵשׁ רַשִּׁ"י, 'עִם לָבָן הָרָשָׁע גַּרְתִּי וְתַרְיַ"ג מִצְוֹת שָׁמַרְתִּי וְלֹא לָמַדְתִּי מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים'. וְצָרִיךְ בֵּאוּר, מַדּוּעַ רַשִּׁ"י כָּפַל אֶת לְשׁוֹנוֹ, וַהֲרֵי אִם יַעֲקֹב שָׁמַר תַּרְיַ"ג מִצְוֹת, וַדַּאי שֶׁלֹּא לָמַד מִמַּעֲשֵׂי לָבָן.

וְהִנֵּה יֵשׁ לְהַקְדִּים מַה שֶּׁקָּשֶׁה, כֵּיצַד יַעֲקֹב קִיֵּם אֶת כָּל הַתַּרְיַ"ג מִצְוֹת, וַהֲרֵי יֵשׁ מִצְוֹת הַנְּהוּגוֹת בְּמִקְדָּשׁ אוֹ בְּמֶלֶךְ וְיֵשׁ מִצְוֹת שֶׁשַּׁיָּכוֹת רַק בְּכֹהֲנִים. וּמִבְּאָרִים הַמְפָרְשִׁים שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה, נֶחְשֶׁבֶת כְּאִלּוּ קִיֵּם אוֹתָהּ בְּפֹעַל, כַּמּוּבָא בְּגִמְ' קִדּוּשִׁין (מ.) מַחֲשָׁבָה טוֹבָה הקב"ה מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה.

אֶלָּא שֶׁכָּל זֶה שַׁיָּךְ בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה, אֲבָל בְּמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה רַק אִם תָּבוֹא הָעֲבֵרָה לְיָדָיו וְיִבְרַח מִמֶּנָּה, יֵחָשֵׁב לוֹ שֶׁשָּׁמַר אֶת הַמִּצְוָה. לָכֵן רַשִּׁ"י חִלֵּק בֵּין שְׁתֵּי סוּגֵי הַמִּצְוֹת, בִּתְחִלָּה אָמַר שֶׁיַּעֲקֹב שָׁמַר אֶת כָּל הַמִּצְוֹת עַל יְדֵי שֶׁחָשַׁב לַעֲשׂוֹתָם, וּמִלְּבַד זֹאת גַּם לֹא לָמַד מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהָיְתָה לוֹ אֶפְשָׁרוּת לַעֲבֹר עֲבֵרוֹת וּבְכָל זֹאת לֹא עָבַר, וְעַל יְדֵי כָּךְ נֶחְשַׁב לוֹ שֶׁקִּיֵּם גַּם אֶת מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה וּבָזֶה נֶחְשַׁב לְיַעֲקֹב שֶׁקִּיֵּם אֶת כָּל הַתַּרְיַ"ג מִצְוֹת גַּם בִּהְיוֹתוֹ אֵצֶל לָבָן הָרָשָׁע. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ (לב ח)

אֶבֶן יַשְׁפֵּה

רַבִּי יִצְחָק מֵאִיר קַאצֶנְלֶנְבּוֹגֶן זַצַ"ל

יִרְאַת יַעֲקֹב מֵאִסּוּר שְׁתֵּי אֲחָיוֹת וּבִטּוּל מִצְוַת כִּבּוּד אָב וָאֵם

וְהַטַּעַם שֶׁיָּרֵא הָיָה יַעֲקֹב אִיתָא בִּגְמָרָא (ברכות ד.) אָמַר שֶׁמָּא יִגְרֹם הַחֵטְא. וְהִנֵּה אֵצֶל יַעֲקֹב הָיָה שְׁנֵי דְּבָרִים שֶׁיָּרֵא הָיָה מֵהֶם, אֶחָד שֶׁמָּא יִגְרֹם שֶׁחָטָא הוּא, וְעוֹד שֶׁמָּא יִהְיֶה זְכוּתוֹ שֶׁל עֵשָׂו גָּדוֹל שֶׁיִּנָּצֵחֵנוּ. וְחֵטְא שֶׁל יַעֲקֹב הָיָה שֶׁנָּשָׂא שְׁתֵּי אֲחָיוֹת שֶׁעֲתִידָה תּוֹרָה לֵאָסֵר, וּזְכוּתוֹ שֶׁל עֵשָׂו הָיָה שֶׁקִּיֵּם מִצְוַת כִּבּוּד אָב, וְיַעֲקֹב לֹא קִיֵּם, דְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שָׁנָה הָיָה בְּבֵית שֵׁם וְאַחַר כָּךְ בְּפַדַּן אֲרָם, וְכָל הַזְּמַן הַזֶּה לֹא קִיֵּם יַעֲקֹב אָבִינוּ מִצְוַת כִּבּוּד אָב וָאֵם.

וְהִנֵּה אֵצֶל שְׁתֵּי אֲחָיוֹת כְּתִיב (ויקרא יח יח) 'וְאִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר', וְאֵצֶל כִּבּוּד אָב וָאֵם כְּתִיב (שם יט ג) 'אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ', וְזֶהוּ שֶׁאָמַר **וַיִּירָא יַעֲקֹב** הַיְנוּ נֶגֶד מַה דִּכְתִיב 'אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ', **וַיֵּצֶר לוֹ** הַיְנוּ נֶגֶד דִּכְתִיב 'לֹא תִקָּח לִצְרֹר'. [מצאתי בכי"ק אאמו"ר ז"ל ששמעו זאת מא"ז הגר"ש זצ"ל]

וַיַּחַץ אֶת הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וְאֶת הַצֹּאן וְאֶת הַבָּקָר וְהַגְּמַלִּים לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת (לב ח)

עֵינֵי הָעֵדָה

רַבִּי אֵלִיָּהוּ הַכֹּהֵן הָאִיתְמָרִי זַצ"ל

מָה רָצָה יַעֲקֹב לְהַרְוִיחַ בְּזֶה שֶׁחִלֵּק אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ לִשְׁתֵּי מַחֲנוֹת

הִנֵּה יַעֲקֹב חָשַׁשׁ מֵעֵשָׂו, לָכֵן עָשָׂה מַעֲשֶׂה וְחִלֵּק אֶת הַמַּחֲנֶה לִשְׁתֵּי מַחֲנוֹת. וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה מַהִי הַתּוֹעֶלֶת שֶׁחִלֵּק אוֹתָם לִשְׁתֵּי מַחֲנוֹת וַהֲרֵי עֵשָׂו בִּגְבוּרָתוֹ יָכוֹל לְנַצֵּחַ אֶת שְׁנֵיהֶם גַּם יַחַד. **וְנִרְאֶה** לְבָאֵר בְּהַקְדִּים אֶת הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהוּבָא בִּגְמָרָא גִּטִּין (לה.) בְּאַלְמָנָה שֶׁבָּאָה לִפְנֵי רַבָּה בַּר רַב הוּנָא וְתָבְעָה אֶת כְּתֻבָּתָהּ. אָמַר לָהּ, אֵין בְּיָדִי לְהַגְבּוֹתֵךְ, מִשּׁוּם שֶׁרַב סָבַר שֶׁלֹּא נוֹתְנִים כְּתֻבָּה לְאַלְמָנָה. אָמְרָה לוֹ הָאַלְמָנָה, לְכָל הַפָּחוֹת תֵּן לִי מְזוֹנוֹת, שֶׁהֲרֵי הַבַּעַל מִתְחַיֵּב בִּמְזוֹנוֹת אִשְׁתּוֹ אַף לְאַחַר מוֹתוֹ, עַד שֶׁתִּטֹּל אֶת כְּתֻבָּתָהּ, כָּל זְמַן שֶׁיּוֹשֶׁבֶת בְּבֵיתוֹ. אָמַר לָהּ רַבָּה, אַף מְזוֹנוֹת מִן הַיְתוֹמִים אֵין לָךְ, וְאָז קִלְלָה אוֹתוֹ הָאַלְמָנָה, וְאָמְרָה לוֹ, יִתְהַפֵּךְ כִּסְאֲךָ, וְכַנָּתָהּ הָיְתָה לְקַלְלוֹ שֶׁיֵּרֵד מִגְּדֻלָּתוֹ, וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ הַתַּלְמִידִים אֶת קִלְלָתָהּ, הָפְכוּ אֶת כִּסְאוֹ שֶׁל רַבָּה, וְחָזְרוּ וּזְקָפוּהוּ, כְּדֵי שֶׁתִּתְקַיֵּם הַקְּלָלָה בְּכָךְ, וְלֹא תִּתְקַיֵּם בְּמַשְׁמָעוּתָהּ הַחֲמוּרָה שֶׁאֵלֶיהָ הִתְכַּוְּנָה הָאַלְמָנָה. **וְעַל** פִּי זֶה יֵשׁ לְבָאֵר, שֶׁיַּעֲקֹב חָשַׁשׁ שֶׁנִּגְזַר עַל כָּל רְכוּשׁוֹ וּמִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁיִּתְחַלְּקוּ וְיִתְפַּזְּרוּ, וְלָכֵן קִדֵּם וְחִלֵּק אוֹתָם בְּעַצְמוֹ, בִּכְדֵי שֶׁתִּתְבַּטֵּל הַגְּזֵרָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹא עֵשָׂו וִיפַזֵּר הוּא אֶת רְכוּשׁוֹ וּמִשְׁפַּחְתּוֹ. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ וגו'. וַיֹּאמֶר אִם יָבוֹא עֵשָׂו אֶל הַמַּחֲנֶה הָאַחַת וְהִכָּהוּ וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה (לב ח-ט)

מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב

רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן נָעִים זַצ"ל

יַעֲקֹב הִסְתַּפֵּק אִם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת הִשְׁתַּדְּלוּת וּלְהִלָּחֵם עִם עֵשָׂו

פֵּרֵשׁ רַשִּׁ"י, "וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה", 'עַל כָּרְחוֹ כִּי אֶלָּחֵם עִמּוֹ'. וְיֵשׁ לְהָבִין, בַּמֶּה בָּטַח יַעֲקֹב שֶׁיִּצָּלֵיחַ בְּמִלְחַמְתּוֹ וְשֶׁמַּחֲנֶה אֶחָד יִשָּׁאֵר לִפְלֵיטָה.

וְיֵשׁ לְהַקְדִּים שֶׁהִנֵּה ה' הִבְטִיחַ לְיַעֲקֹב "וְהִנֵּה אָנֹכִי עִמָּךְ וּשְׁמַרְתִּיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ וַהֲשִׁבֹתִיךָ אֶל הָאֲדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם עָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָךְ" (בראשית כח, טו). וְהִנֵּה יַעֲקֹב אָבִינוּ הִסְתַּפֵּק הַאִם הַבְטָחַת ה' הָיְתָה שֶׁיַּצִּילוֹ אֲפִלּוּ כְּשֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה שׁוּם הִשְׁתַּדְּלוּת, אוֹ שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת הִשְׁתַּדְּלוּת עַל מְנָת לְהִנָּצֵל. וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁאָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ (איכ"ר פתיחה ל) 'אַרְבָּעָה מְלָכִים הָיוּ, מַה שֶּׁתָּבַע זֶה לֹא תָּבַע זֶה, וְאֵלּוּ הֵן דָּוִד וְאָסָא וִיהוֹשָׁפָט וְחִזְקִיָּהוּ'. וְהֵינוּ שֶׁדָּוִד הַמֶּלֶךְ וְאָסָא נִצְּחוּ בִּגְלַל שֶׁעָשׂוּ הִשְׁתַּדְּלוּת, וְאֵלּוּ יְהוֹשָׁפָט וְחִזְקִיָּה לֹא עָשׂוּ הִשְׁתַּדְּלוּת כְּלָל וְנִצְּחוּ.

וְעַל פִּי זֶה אֶפְשָׁר, שֶׁיַּעֲקֹב אָבִינוּ חִלֵּק אֶת כֻּלָּם לִשְׁתֵּי מַחֲנוֹת, וְצִוָּה לַמַּחֲנֶה הָרִאשׁוֹן שֶׁלֹּא יִשְׁתַּדְּלוּ וְלֹא יִלָּחֲמוּ, וּבְזֶה יִרְאֶה, אִם הַמַּחֲנֶה הָרִאשׁוֹן יִנָּצֵל נִמְצָא שֶׁכַּוָּנַת ה' שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה הִשְׁתַּדְּלוּת, וְאִם כֵּן גַּם הַמַּחֲנֶה הַשֵּׁנִי לֹא יִצְטָרְכוּ לְהִלָּחֵם וְיִנָּצְלוּ. אַךְ "אִם יָבוֹא עֵשָׂו אֶל הַמַּחֲנֶה הָאַחַת וְהִכָּהוּ", יָבִין שֶׁכַּוָּנַת ה' הָיְתָה שֶׁצָּרִיךְ לְהִלָּחֵם, וְעַל יְדֵי שֶׁהַמַּחֲנֶה הַשֵּׁנִי יִלָּחֲמוּ, וְיִנָּצְחוּ מִכֹּחַ הַבְטָחַת ה'. וּלְכָךְ פֵּרֵשׁ רַשִּׁ"י, 'עַל כָּרְחוֹ' יִשָּׁאֵר הַמַּחֲנֶה הַשֵּׁנִי לִפְלֵיטָה, 'כִּי אֶלָּחֵם עִמּוֹ'. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

קָטַנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת וגו' (לב יא)

חֶמְדַּת יִשְׂרָאֵל

רַבִּי יִשְׂרָאֵל יְהוּדָה קַארְפּוּנְקֶעל זַצ"ל

יַעֲקֹב אָבִינוּ קִיֵּם תּוֹרָה וַעֲבוֹדָה בִּפְעֹל וּצְדָקָה בְּמַחֲשָׁבָה

נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי לְפָרֵשׁ דְּהִנֵּה יָדוּעַ מִסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁבִּשְׁעַת סַכָּנָה רַחֲמָנָא לִיצְלָן צְרִיכִין לִזָּהֵר בִּשְׁלוֹשָׁה דְּבָרִים, בְּמִדַּת עֲנָוָה, וּבִגְמִילוּת חֲסָדִים, וּבְלִמּוּד תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה,

וְהַטַּעַם בָּזֶה יַעַן שֶׁכְּשֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִדַּת עֲנָוָה אָז שְׁכִינָה שׁוֹרָה עָלָיו כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נז טו) 'אֶשְׁכּוֹן וְאֶת דַּכָּא', וְאִם יֵשׁ לוֹ הַשְׁרָאַת הַשְׁכִינָה אָז אֵין אֻמָּה וְלָשׁוֹן יְכוֹלָה לִשְׁלֹט בּוֹ, וּגְמִילוּת חֲסָדִים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דניאל ד כד) 'וַחֲטָאךְ בִּצְדָקָה פְרֻק', וְגַם כְּתִיב (משלי י ב) 'וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת', וּשְׁלִישִׁית הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הִיא מַגְנָא וּמַצְלָא בְּכָל עִדָּן וְעִדָּן, עַל כֵּן אִם שְׁלוֹשׁ אֵלֶּה יַעֲשֶׂה לוֹ אָז בְּוַדַּאי יִשְׁלַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֶזְרוֹ מִקֹּדֶשׁ וְאַל יִשְׁלֹט בּוֹ שָׂטָן וּפֶגַע רַע.

וְזֶהוּ שֶׁטָּעַן יַעֲקֹב אָבִינוּ בְּרֶמֶז כָּל דְּהוּ, 'קָטַנְתִּי', כְּלוֹמַר יֵשׁ לִי מִדַּת עֲנָוָה, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ הַגְּרָ"א זי"ע (קול אליהו) הַגְּמָרָא בְּמַסֶּכֶת סוֹטָה (ה.), תַּלְמִיד חָכָם צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ שְׁמִינִית שֶׁבִּשְׁמִינִית שֶׁבַּגַּאֲוָה, דְּהַיְנוּ שְׁמִינִית סִדְרָה שֶׁבְּסֵפֶר בְּרֵאשִׁית, דְּהַיְנוּ בְּפָרָשַׁת וַיִּשְׁלַח בַּפָּסוּק הַשְּׁמִינִית 'קָטַנְתִּי'. 'מִכֹּל הַחֲסָדִים', פֵּרוּשׁ דְּיֵשׁ בּוֹ מִדַּת גְּמִילוּת חֲסָדִים. 'וּמִכָּל הָאֱמֶת' הַיְנוּ לִמּוּד תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁלָּמַד בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל שֵׁם, וְתוֹרָה נִקְרֵאת אֱמֶת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי כג כג) 'אֱמֶת קְנֵה'. וְעַל דֶּרֶךְ זֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ מַה שֶּׁאָמַר יַעֲקֹב אָבִינוּ לְבָנָיו (להלן מג יב) 'וְכֶסֶף מִשְׁנֶה קְחוּ בְיֶדְכֶם', פֵּרוּשׁ 'כֶּסֶף' דְּיֵעַשׂוּ צְדָקָה וּגְמִילוּת חֲסָדִים בַּכֶּסֶף, 'וּמִשְׁנֶה' שֶׁיִּלְמְדוּ תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְאָז 'אֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים' (שם פסוק יד).

הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו כִּי יָרֵא אָנֹכִי **אֹתוֹ** (לב יב)

מִגִּדְנוֹת אֱלִיעֶזֶר

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר צוּקֶר זַצַ"ל

הַבּוֹטֵחַ בְּכֹחוֹ אֵין הַקב"ה עוֹזְרוֹ

הַאי 'כִּי יָרֵא אָנֹכִי אֹתוֹ' אֵין לוֹ בֵּאוּר, דְּמַה נְּתִינַת טַעַם הוּא זֹאת, דְּמִשּׁוּם שֶׁיָּרֵא אוֹתוֹ עַל כֵּן יַצִּיל אוֹתוֹ ה'. וְאָמַרְתִּי עַל פִּי דִּבְרֵי הַבִּינָה לְעִתִּים (דרוש ב' לשבת הגדול) בְּבֵאוּר הַכָּתוּב 'כִּי תֹאמַר בִּלְבָבְךָ' וְגוֹ', וְתֹרֶף דְּבָרָיו דְּאִם הָאָדָם מִצַּד עַצְמוֹ יָרֵא מֵהַקָּמִים עָלָיו אָז הקב"ה עוֹזְרוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁהוּא בּוֹטֵחַ עַל כֹּחוֹ, וּפֵרֵשׁ בְּזֶה 'יוֹם אִירָא אֲנִי אֵלֶיךָ אֶבְטָח' (תהלים נו ד), כְּשֶׁאֲנִי יָרֵא וְאִינִי מַחֲזִיק עַצְמִי לְבַעַל יְכֹלֶת, אָז אֲנִי בּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ כַּנַּ"ל, עַיֵּן שָׁם.

וְזֶה עַצְמוֹ אָמַר יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו, יַעַן כִּי יָרֵא אָנֹכִי אֹתוֹ, וְשַׁפִּיר הָוֵי נְתִינַת טַעַם, דְּמִשּׁוּם שֶׁאֲנִי יָרֵא אוֹתוֹ מִצַּד עַצְמִי, עַל כֵּן צָרִיךְ אַתָּה לְהַצִּילֵנִי.

הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו כִּי יָרֵא אָנֹכִי אֹתוֹ פֶּן יָבוֹא וְהִכַּנִי אֵם עַל בָּנִים (לב יב)

חֵן טוֹב

רַבִּי יִחְיָא בְּדִיחִי זַצַ"ל

יַעֲקֹב חִשֵּׁשׁ שֶׁמִּצְוַת הַמִּילָה שֶׁל עֵשָׂו תִּגֵּן עָלָיו

יֵשׁ לְדַקְדֵּק, מַדּוּעַ יַעֲקֹב אָמַר 'כִּי יָרֵא אָנֹכִי אֹתוֹ', וְלִכְאוֹרָה הָיָה לוֹ לוֹמַר 'כִּי יָרֵא אָנֹכִי מִמֶּנּוּ'.

וְיֵשׁ לְהַקְדִּים אֶת הַמּוּבָא בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (פר' לך לך דף צד.) עַל הַפָּסוּק "אֹתוֹ" וְאֶת נָוֵהוּ" (שמואל ב' טו, כה) שֶׁהַמִּלָּה "אֹתוֹ" מְרַמֶּזֶת עַל מִצְוַת הַמִּילָה.

וְעַל פִּי זֶה יוּבַן, בְּהַקְדִּים אֶת דִּבְרֵי הַמִּדְרַשׁ תַּנְחוּמָא (נח ה) עַל הַפָּסוּק "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם" (בראשית כה, כז) שֶׁיַּעֲקֹב אָבִינוּ נוֹלַד מָהוּל. נִמְצָא, שֶׁלֹּא הִרְגִּישׁ אֶת צַעַר הַמִּילָה, וְלָכֵן חָשַׁשׁ שֶׁמָּא לֹא תַּעֲמֹד לוֹ זְכוּת הַמִּילָה כְּמוֹ שֶׁעוֹמֶדֶת לְעֵשָׂו אָחִיו שֶׁהָיָה לוֹ צַעַר שֶׁמָּלוּ אוֹתוֹ וְאוּלַי עַל יְדֵי זֶה לֹא יוּכַל לְנַצְּחוֹ. לְזֶה אָמַר "כִּי יָרֵא אָנֹכִי אֹתוֹ" כְּלוֹמַר יָרֵא אֲנִי מִצַּעַר "אֹתוֹ" שֶׁהוּא הַמִּילָה שֶׁל עֵשָׂו שֶׁמָּא תַּעֲמֹד לוֹ זְכוּת זוֹ "וְהִכַּנִי אֵם עַל בָּנִים". (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וְאַתָּה אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטִיב עִמָּךְ (לב יג)

אֶרֶץ חֶמְדָּה

רַבִּי מֵאִיר לֵיבּוּשׁ ב"ר יְחִיאֵל מִיכֵל זַצַ"ל – הַמַּלְבִּי"ם

הֵיטֵב אֵיטִיב עִמָּךְ - הֵטֵבָה עַל יְדֵי טוֹבָה

הַכֶּפֶל יֵשׁ לוֹמַר, דְּבֶאֱמֶת חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, וְכָתַב הָרַמְבַּ"ם זַ"ל בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָה (ברכות פ"ט מ"א) דְּאֵין רַע שֶׁלֹּא יִהְיֶה אַחֲרִיתוֹ טוֹב, וְגַם הָרָעָה לְטוֹבָה. וּלְפִי זֶה יֵשׁ טוֹבָה מְסוֹבֶבֶת עַל יְדֵי הַטּוֹבָה, וְיֵשׁ טוֹבָה מְסוֹבֶבֶת עַל יְדֵי רָעָה, וְזֶה שֶׁאָמַר יַעֲקֹב הֲלֹא אַתָּה הִבְטַחְתָּנִי שֶׁעַל יְדֵי טוֹבָה תֵּטִיב עִמִּי, לֹא עַל יְדֵי רָעָה שֶׁגַּם כֵּן אַחֲרִית כַּוָּנָתָהּ לְטוֹב, וְזֶה שֶׁאָמַר 'הֵיטֵב אֵיטִיב עִמָּךְ'.

וַיִּשָּׂא אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת הַנָּשִׁים וְאֶת הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה לָךְ וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדֶּךָ (לג ה)

דִּבְרֵי מַהַרִי"א

רַבִּי יְהוּדָה אָסְאַד זַצַ"ל

תְּמִיהַת עֵשָׂו כֵּיצַד נָשָׂא יַעֲקֹב אֶת לֵאָה שֶׁאֵינָהּ בַּת זִווּגוֹ

וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק הִנֵּה עֵשָׂו שָׁאַל אוֹתוֹ עַל אוֹדוֹת הַנָּשִׁים וְהַיְלָדִים, וְהוּא הֵשִׁיב רַק עַל הַיְלָדִים. וְנִרְאֶה לִי דְּאִיתָא בִּגְמָרָא (סוטה ב.) אַרְבָּעִים יוֹם קֹדֶם יְצִירַת הַוָּלָד מַכְרִיזִין עָלָיו בַּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי, וְהִנֵּה בְּפָרָשַׁת וַיֵּצֵא (כט יז) כְּתִיב 'וְעֵינֵי לֵאָה רַכּוֹת', וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י זַ"ל מִפְּנֵי שֶׁיָּדְעָת שֶׁתְּהֵא נָפְלָה בְּגוֹרַל עֵשָׂו. וְהִנֵּה אִיתָא בִּגְמָרָא דְּאִם אָדָם יִקַּח אִשָּׁה שֶׁאֵינוֹ זִווּגוֹ אֵין לוֹ בָּנִים מִמֶּנָּה.

וְזֶה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה, דְּהַיְנוּ תֹּבֶת 'אֵלֶּה' גַּם כֵּן אוֹתִיּוֹת 'לֵאָה', הַאֵיךְ בָּא לֵאָה לְךָ שֶׁהִיא בַּת זִווּגִי, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שֶׁאֲנָשִׁים אוֹמְרִים הַגְּדוֹלָה לַגָּדוֹל. עַל זֶה אָמַר יַעֲקֹב שַׁפִּיר **וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹקִים אֶת עַבְדֶּךָ** וְהִנְּךָ רוֹאֶה שֶׁיֵּשׁ לִי מִמֶּנָּה יְלָדִים, מִזֶּה תִּרְאֶה שֶׁגַּם לֵאָה רָאוּי לִי מִן הַשָּׁמַיִם.

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אַל נָא אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְלָקַחְתָּ מִנְחָתִי מִיָּדִי כִּי עַל כֵּן רָאִיתִי פָנֶיךָ כִּרְאֹת פְּנֵי אֱלֹהִים וַתִּרְצֵנִי (לג י)

עַפְעַפֵּי שַׁחַר

רַבִּי שְׁמוּאֵל טַייֵב זַצַ"ל

נְטִילַת הַדּוֹרוֹנוֹת מִיַּעֲקֹב כְּעֵין מְצוַת עוֹלַת רְאִיָּה

וְהוּא פֶּלֶא, אֵיךְ פֶּה קָדוֹשׁ יֹאמַר דָּבָר כָּזֶה מוּזָר מְאֹד שֶׁיִּדְמֶה רְאוֹת פְּנֵי רָשָׁע כִּרְאוֹת פְּנֵי אֱלֹהִים.

וְיִתָּכֵן כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ צִוָּנוּ לַעֲלוֹת לְרֶגֶל, וְצִוָּנוּ לְבַל יֵרָאוּ פָּנָיו רֵיקָם, וְנָחוּץ לְהָבִיא עוֹלַת רְאִיָּה לוֹ יִתְבָּרֵךְ גַּם כִּי לוֹ תֵּבֵל וּמְלֹאָהּ, וְנוֹדַע מִדִּבְרֵיהֶם זַ"ל כִּי הָאָבוֹת יָדְעוּ אֶת הַתּוֹרָה בְּטֶרֶם נִתְּנָה.

הִנֵּה כִּי כֵּן כַּאֲשֶׁר רָצָה יַעֲקֹב לָתֵת מִנְחָה לְאָחִיו וּמֵאֵן לָקַחַת בְּאָמְרוֹ אָחִי יֶשׁ לִי רָב וְאֵינֶנִּי צָרִיךְ לְךָ וּלְמִנְחָתְךָ, הֵשִׁיבוֹ יַעֲקֹב דְּעַל כָּל פָּנִים קַח נָא מִנְחָתִי מִיָּדִי גַּם שֶׁאֵינְךָ מֵצָרְךָ, כִּי הֲלֹא תֵּדַע דְּבַעֲלַת הָרֶגֶל לִרְאוֹת פְּנֵי אֱלֹהִים צִוָּנוּ לְהָבִיא לוֹ דּוֹרוֹן גַּם שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ כִּי כָּל הָעוֹלָם שֶׁלּוֹ, וְגַם כֵּן אַתָּה שֶׁרָאִיתִי פָּנֶיךָ תִּקַּח מִנְחָתִי מִיָּדִי גַּם שֶׁאֵינְךָ צָרִיךְ, כִּי רַק לְכָבוֹד תִּקַּח מִיָּדִי.

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹנִי יָדַע כִּי הַיְלָדִים רַכִּים וְהַצֹּאן וְהַבָּקָר עֲלוֹת עָלַי וְדָפְקוּם יוֹם אֶחָד וְמֵתוּ כָּל הַצֹּאן (לג יג)

לִקּוּטֵי מַהַר"ם שִׁיק הֶחָדָשׁ

רַבִּי מֹשֶׁה שִׁיק זַצַ"ל

וּדְפָקוּם יוֹם אֶחָד וְמֵתוּ כָּל הַצֹּאן – מִיתַת הַצֹּאן בְּיוֹם רִאשׁוֹן עֵקֶב שְׁמִירַת הַשַּׁבָּת

וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְדַקְדֵּק דְּלָמָּה נָקַט 'יוֹם אֶחָד', וְהַמַּהַר"ם שִׁיק זַ"ל אָמַר בְּזֶה דָּבָר יָקָר, דְּהִנֵּה נוֹדַע מֵהַמְפָרְשִׁים דְּיַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה

הָיָה מְשַׁמֵּר אֶת הַשַּׁבָּת, דְּיָצָא מִכְּלַל בֶּן נֹחַ גַּם לְהָקֵל, אֲבָל עֵשָׂו לֹא הָיָה מְשַׁמֵּר אֶת הַשַּׁבָּת, דְּנָכְרִי שֶׁשָּׁבַת חַיָּב מִיתָה. אִם כֵּן אִם הָיוּ הוֹלְכִין בְּיַחַד הָיָה עֵשָׂו הוֹלֵךְ גַּם בְּשַׁבָּת וְיַעֲקֹב הָיָה נָח בְּשַׁבָּת, אִם כֵּן מֵהֶכְרֵחַ דְּבְיוֹם רִאשׁוֹן דְּשַׁבָּת יֵלֵךְ יַעֲקֹב מַהֲלַךְ שְׁנֵי יָמִים, כְּדֵי שֶׁיַּגִּיעַ לְעֵשָׂו אֲשֶׁר הָיָה הוֹלֵךְ גַּם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.

וּמֵעַתָּה אָתֵי שַׁפִּיר, דְּעֵשָׂו כַּאֲשֶׁר אָמַר לְיַעֲקֹב נִסְעָה וְנֵלֵכָה וְאֵלְכָה לְנֶגְדֶּךָ, הֵשִׁיב לוֹ יַעֲקֹב מֵאַחַר שֶׁאֲנִי שׁוֹבֵת הַשַּׁבָּת, וְאֶהְיֶה מֻכְרָח לְמַהֵר נְסִיעָתִי בְּיוֹם רִאשׁוֹן בְּשַׁבָּת כְּדֵי שֶׁאַשִּׂיג אוֹתְךָ, יִהְיֶה גְּרָמָא שֶׁיָּמוּתוּ כָּל הַצֹּאן, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר וּדְכָקוּם "יוֹם אֶחָד", פֵּרוּשׁ בְּיוֹם א' דְּשַׁבָּת, וְעַל יְדֵי זֶה וָמֵתוּ כָּל הַצֹּאן.

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי דִינָה אִישׁ חַרְבּוֹ וַיָּבֹאוּ עַל הָעִיר בֶּטַח וַיַּהַרְגוּ כָל זָכָר (לד כה)

דִּבְרֵי מַהֲרִי"א

רַבִּי יְהוּדָה אָסְאַד זַצ"ל

המקים מצוה לשם שמים אינו מרגיש שום צער ומכאוב

וְהִנֵּה לִכְאוֹרָה קָשֶׁה עַל שִׁבְטֵי יָהּ שֶׁיַּהַרְגוּ הָעִיר מֵאַחַר שֶׁמָּלוּ עַצְמָם הָרְגוּ אוֹתָם שֶׁלֹּא כַּדִּין. וְנִרְאֶה לִי דְּאִיתָא (ברכות ס.) הִלֵּל הַזָּקֵן שֶׁהָיָה בָּא בַּדֶּרֶךְ וְשָׁמַע קוֹל צְוָחָה בָּעִיר אָמַר מוּבְטָחַנִי שֶׁאֵינוֹ בְּבֵיתִי, וְקָשֶׁה מֵהֵיכָן יָדַע זֹאת. וְנִרְאֶה כִּי הַצַּדִּיקִים אִם יָבֹא עֲלֵיהֶן ח"ו אֵיזֶה צָרָה מְקַבְּלִים הַכֹּל בְּאַהֲבָה, וְהִלֵּל הָיָה מְלַמֵּד אֶת בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁלֹּא יִתְרַעֲמוּ עַל מִדּוֹתָיו שֶׁל מָקוֹם וְלֹא יִצְעַקוּ בַּצַּר לָהֶם, וּלְכָךְ כְּשֶׁשָּׁמַע קוֹל צְוָחָה בְּוַדַּאי הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁאֵין זֶה בְּבֵיתוֹ.

וְהִנֵּה בְּכָל מִצְוָה שֶׁעוֹשֶׂה אָדָם לְשֵׁם שָׁמַיִם, אָז אֵינוֹ מַרְגִּישׁ שׁוּם מַכְאוֹב אַף אִם יֵשׁ בַּדָּבָר אֵיזֶה צַעַר וְיִסּוּרִין, וְהִנֵּה אִם אַנְשֵׁי שְׁכֶם מָלוּ עַצְמָם לְשֵׁם שָׁמַיִם בְּוַדַּאי לֹא הָיָה לָהֶם שׁוּם צַעַר, אֲבָל מֵאַחַר שֶׁמָּלוּ אֶת עַצְמָם רַק שֶׁיִּקְחוּ אֶת דִּינָה, הָיָה מִצְוָתָם שֶׁלֹּא לְשֵׁם שָׁמַיִם, עַל כֵּן הָיָה לָהֶם צַעַר גָּדוֹל מְהַמִּילָה. וְלָזֶה כְּוַן הַפָּסוּק וַיְהִי **בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים**, אִם כֵּן יַעַן שֶׁהָיָה לָהֶם צַעַר מוּכָח שֶׁלֹּא מָלוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, עַל כֵּן **וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב אִישׁ אֶת חַרְבּוֹ** וְכוּ'.

וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי דִינָה אִישׁ חַרְבּוֹ וַיָּבֹאוּ עַל הָעִיר בֶּטַח וַיַּהַרְגוּ כָל זָכָר. וְאֶת חֲמוֹר וְאֶת שְׁכֶם בְּנוֹ הָרְגוּ לְפִי חָרֶב וַיִּקְחוּ אֶת דִּינָה מִבֵּית שְׁכֶם וַיֵּצֵאוּ (לד כה-כו)

חִדּוּשֵׁי מַהֲרִי"ל דִּיסְקִין

רַבִּי מֹשֶׁה יְהוֹשֻׁעַ יְהוּדָה לֵיב דִּיסְקִין זַצ"ל

לא ערכו בני יעקב מלחמה אלא עם חמור ושכם שהיה לאחר יום השלישי למילתם

וְקָשֶׁה דְּמַה צָּרִיךְ לְפָרֵשׁ אֶת חֲמוֹר וְאֶת שְׁכֶם בְּנוֹ, הֲלֹא הֵם נִכְלָלִים בַּמַּאֲמָר 'וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר'. וְיֵשׁ לוֹמַר דִּבְכָל מָקוֹם שֶׁכָּתוּב 'לְפִי חָרֶב' הַיְנוּ בְּמִלְחָמָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּחֵמָשׁ דְּבָרִים (כ יג) 'וְהִכִּיתָ כָּל זְכוּרָהּ לְפִי חָרֶב'.

וְהַיְנוּ כָּל אַנְשֵׁי הָעִיר הַזְּכָרִים הָרְגוּ בְּלִי שׁוּם מִלְחָמָה אִתָּם, דְּהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כּוֹאֲבִים וְלֹא יָכְלוּ לַעֲמֹד כְּנֶגְדָּם, אֲבָל חֲמוֹר וּשְׁכֶם בְּנוֹ שֶׁמָּלוּ אֶת עַצְמָם תֵּכֶף וּמִיָּד כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לְעֵיל 'וְלֹא אֵחַר הַנַּעַר לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר' וְכוּ', וְהָיָה אַחֲרֵי יוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְמִילָתָם וְיָכְלוּ לַעֲמֹד כְּנֶגְדָּם, וְעָשׂוּ עִמָּהֶם מִלְחָמָה, וְעַל זֶה כְּתִיב מִקְרָא בִּפְנֵי עַצְמוֹ 'וְאֶת חֲמוֹר וְאֶת שְׁכֶם בְּנוֹ הָרְגוּ לְפִי חָרֶב', הַיְנוּ שֶׁעָשׂוּ עִמָּהֶם מִלְחָמָה כִּי לֹא הִנִּיחוּ לָקַחַת אֶת דִּינָה מִבֵּיתָם, וְעַל זֶה כְּתִיב תֵּכֶף וּמִיָּד 'וַיִּקְחוּ אֶת דִּינָה מִבֵּית שְׁכֶם וַיֵּצֵאוּ'.

וַיִּקַּח עֵשָׂו אֶת נָשָׁיו וְאֶת בָּנָיו וְגוֹ׳ וַיֵּלֶךְ אֶל אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיו כִּי הָיָה רְכוּשָׁם רָב מִשֶּׁבֶת יַחְדָּו (לו ו-ז)

זִכְרוֹן יִצְחָק

רַבִּי יִצְחָק הוֹכְגְּלֶרְנֶטֶר זַצַ"ל

רְכוּשוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל עֵשָׂו מִפְּאַת יְשִׁיבָתוֹ עִם יַעֲקֹב

יֵשׁ לְפָרֵשׁ עַל פִּי מַה שֶּׁאָמַר הַכָּתוּב בְּפָרָשַׁת לֶךְ לְךָ (יג ה) 'וְגַם לְלוֹט הַהֹלֵךְ אֶת אַבְרָם הָיָה צֹאן וּבָקָר' וְגוֹ', וּפֵרֵשׁ רַשִּׁ"י מִי גָּרַם לוֹ שֶׁהָיָה לוֹ זֹאת, הֲלִיכָתוֹ עִם אַבְרָם, עַיֵּן שָׁם. וְעַל דֶּרֶךְ זֶה אוֹמֵר הַכָּתוּב פֹּה, כִּי הָיָה רְכוּשָׁם רָב מִשֶּׁבֶת יַחְדָּיו, הָרָצוֹן מַה שֶּׁהָיָה רְכוּשׁ יַעֲקֹב וְעֵשָׂו רַב, הָיָה מִסִּבַּת שֶׁיָּשְׁבוּ יַחְדָּיו, וְעַל כֵּן גָּרַם זְכוּת יַעֲקֹב שֶׁהָיָה גַּם לְעֵשָׂו בְּרָכָה עַד בְּלִי דַּי.

מִנּוֹשְׁאֵי הַפָּרָשָׁה

הֲשָׁבַת דּוֹרוֹנוֹת יַעֲקֹב לֶעָתִיד לָבוֹא

חֶלְקַת הַשָּׂדֶה

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר חַיִּים דַּייטְשׁ זַצַ"ל

מִן הַבָּא בְּיָדוֹ לֶעָתִיד לָבוֹא

וַיִּקַּח מִן הַבָּא בְּיָדוֹ מִנְחָה לְעֵשָׂו אָחִיו (לב יד). וּלְשׁוֹן 'הַבָּא בְּיָדוֹ' אֵין לוֹ פֵּרוּשׁ, וְעַיֵּן בְּיִשְׂמַח מֹשֶׁה, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהַפָּסוּק מְרַמֵּז עַל מַה שֶּׁאָמְרוּ (ב"ר עח יב) שֶׁכָּל הַדּוֹרוֹנוֹת שֶׁנָּתַן יַעֲקֹב לְעֵשָׂו עָתִיד לְהַחֲזִיר לוֹ כְּשֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים עו יב) 'יוֹבִילוּ שַׁי לַמּוֹרָא'.

וְאִם כֵּן הַמַּתָּנָה שֶׁנָּתַן יַעֲקֹב לְעֵשָׂו יָדַע שֶׁיָּבוֹא לָיָדוֹ בַּחֲזָרָה עִם הָרְוָחִים, וְזֶה שֶׁאָמַר וַיִּקַּח מִן הַבָּא בְּיָדוֹ, כְּלוֹמַר שֶׁיָּדַע שֶׁיָּבוֹא עוֹד לְיָדוֹ הַמִּנְחָה אֲשֶׁר נָתַן לְעֵשָׂו.

נַחֲלַת אַבְרָהָם

רַבִּי אַבְרָהָם אַבָּא הֶרְצֶל זַצַ"ל

תְּשׁוּבַת הַשְּׁאֵלָה 'לְמִי אֵלֶּה לְפָנֶיךָ'

וַיְצַו אֶת הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר כִּי יִפְגְּשְׁךָ עֵשָׂו אָחִי וּשְׁאֵלְךָ לֵאמֹר לְמִי אַתָּה וְאָנָה תֵּלֵךְ וּלְמִי אֵלֶּה לְפָנֶיךָ. וְאָמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב מִנְחָה הִוא שְׁלוּחָה לַאדֹנִי לְעֵשָׂו וְהִנֵּה גַּם הוּא אַחֲרֵינוּ (לב יח-יט). פֵּרֵשׁ רַשִּׁ"י 'וְאָמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב', עַל רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וְעַל אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן וְכוּ' עכ"ל. וְלִכְאוֹרָה הֲרֵי ג' שְׁאֵלוֹת נֶאֱמְרוּ, וְרַק ב' תְּשׁוּבוֹת הֵמָּה.

וְיֵשׁ לוֹמַר שֶׁגַּם הַתְּשׁוּבוֹת הֵמָּה שָׁלֹשׁ, לְהַשְׁאֵלָה 'לְמִי אַתָּה', הַתְּשׁוּבָה 'לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב'. וּלְהַשְׁאֵלָה 'וְאָנָה תֵּלֵךְ', הַתְּשׁוּבָה 'מִנְחָה הִיא שְׁלוּחָה לַאדֹנִי לְעֵשָׂו'. וּלְהַשְׁאֵלָה 'וּלְמִי אֵלֶּה לְפָנֶיךָ', הַתְּשׁוּבָה 'וְהִנֵּה גַּם הוּא אַחֲרֵינוּ', וְרָצָה לוֹמַר שֶׁעָתִיד יַעֲקֹב כְּפֵרוּשׁ רַשִּׁ"י לָבוֹא מָחָר דְּהַיְנוּ לְאַחַר זְמַן לְאַחֲרֵינוּ, וְיִגְבֶּה אֶת שֶׁלּוֹ, וְכִדְאִיתָא בְּמִדְרָשׁ רַבָּה (בראשית עח טז) כָּל אוֹתָן הַדּוֹרוֹנוֹת שֶׁנָּתַן יַעֲקֹב אָבִינוּ לְעֵשָׂו עֲתִידִין עַכּוּ"ם לְהַחֲזִירָן לְמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ לֶעָתִיד לָבוֹא, מַאי טַעְמָא (תהלים עב) 'מַלְכֵי תַרְשִׁישׁ וְאִיִּים מִנְחָה יָשִׁיבוּ', יָבִיאוּ אֵין כְּתִיב כָּאן אֶלָּא יָשִׁיבוּ, עַיֵּן שָׁם.

וְאֶפְשָׁר שֶׁכֵּן יִהְיֶה בְּכָל הַמַּתָּנוֹת שֶׁצְּרִיכִין בְּנֵי יַעֲקֹב לִתֵּן מִנְחָה לִבְנֵי עֵשָׂו בְּכָל יְמֵי גָּלוּתָם, עֲתִידִין לְהַחֲזִירָם לְמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ.

בֵּית יַעֲקֹב

רַבִּי יַעֲקֹב חַדָּאד זַצַ"ל

לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב מִנְחָה – רֶמֶז שֶׁעֲתִידִים לַחֲזֹר לְיַעֲקֹב לֶעָתִיד לָבוֹא

וְאָמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב מִנְחָה הִוא שְׁלוּחָה לַאדֹנִי לְעֵשָׂו (לב יט). דִּקְדֵּק הָרַב יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב

זַ"ל דַּהֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר 'מֵעַבְדְּךָ יַעֲקֹב מִנְחָה' וְגוֹ' יְעַיֵּן שָׁם. וְאֶפְשָׁר בְּמַה שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (ב"ר עח יב) דְּלֶעָתִיד לָבוֹא יַחְזִיר עֵשָׂו אֶת כָּל אֲשֶׁר לָקַח מִיַּעֲקֹב עִם פֵּרוּתֵיהֶם, וְהַשְּׁתָּא זֶה אוֹמְרוֹ וְאָמַרְתָּ מִנְחָה וְגוֹ' כְּלוֹמַר הֲגַם שֶׁהִיא עַתָּה מִנְחָה הִיא שְׁלוּחָה לַאדוֹנִי, עִם כָּל זֶה עוֹדָם הֵם לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב, כֵּיוָן שֶׁעֲתִידִים הֵם לַחֲזֹר לִי לְעֵת הַיְשׁוּעָה, וְזֶה שֶׁסִּיֵּם 'וְהִנֵּה גַם הוּא אַחֲרֵינוּ'.

קְרִית אַרְבַּע – שַׁעֲרֵי רַחֲמִים

רַבִּי רַחֲמִים חוֹרִי זַצ"ל

טַעַם מַאוּנוֹ שֶׁל עֵשָׂו לִטֹּל אֶת הַדּוֹרוֹנוֹת מִיַּעֲקֹב

וַיֹּאמֶר עֵשָׂו יֶשׁ לִי רָב אָחִי יְהִי לְךָ אֲשֶׁר לָךְ (לג ט). כָּתְבוּ זַ"ל (ב"ר עח יב) דְּכָל הַדּוֹרוֹנוֹת שֶׁשָּׁלַח יַעֲקֹב לְעֵשָׂו הֵם וְתוֹלְדוֹתֵיהֶם עַד הַמָּשִׁיחַ עָתִיד לְהַחֲזִירָם לוֹ. וְזֶהוּ הַטַּעַם שֶׁלֹּא רָצָה לְקַבְּלָם בִּתְחִלָּה, מֵאַחַר שֶׁיִּגַּע לָרִיק וְזֶה אוֹמְרוֹ **יֶשׁ לִי רָב** וְאֵינִי רוֹצֶה לְקַבֵּל, מֵאַחַר שֶׁלֶּעָתִיד יְהִי לְךָ **אֲשֶׁר לָךְ** שֶׁאַחְזִירֵם לְךָ כֻּלָּם, וְאָמַר לוֹ יַעֲקֹב **אַל נָא, קַח נָא אֶת בִּרְכָתִי** וְלֹא תַּחְזִיר לִי כְּלוּם.

מַעֲשֵׂי צַדִּיקִים

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֵשָׂו אָחִיו אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם (לב ג)

אָמַר הרה"ק **רַבִּי יוֹסֵף מִיאַמְפּוֹלָא** זיע"א בֶּן הרה"ק רַבִּי יְחִיאֵל מִיכֵל מִזְּלוֹטְשׁוֹב זיע"א מִשְּׁמוֹ שֶׁל הרה"ק **הַבַּעַל שֵׁם טוֹב** זיע"א, עַל הַפָּסוּק 'וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו', שֶׁהַכַּוָּנָה לְאוֹתָם הַמַּלְאָכִים הַהוֹלְכִים 'לְפָנָיו', תָּדִיר, אוֹתָם שָׁלַח יַעֲקֹב אָבִינוּ לְעֵשָׂו.

הוּא הוֹסִיף וְסִפֵּר בְּשֵׁם הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, כִּי לִפְנֵי יַעֲקֹב אָבִינוּ הָיוּ הוֹלְכִים בְּכָל עֵת מַלְאָכִים לִימִינוֹ וְשֵׂדִים לִשְׂמֹאלוֹ, וְגַם לִפְנֵי הבעש"ט הָיוּ הוֹלְכִים מַלְאָכִים לִימִינוֹ, וְשֵׂדִים לִשְׂמֹאלוֹ, אַךְ לֹא רָצָה הבעש"ט לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּמַּלְאָכִים הַלָּלוּ, מִפְּנֵי שֶׁהֵם קְדֹשִׁים. וְגַם בַּשֵּׂדִים לֹא רָצָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ, מִפְּנֵי שֶׁהֵם שַׁקְרָנִים, כְּמַעֲשֶׂה דִּלְהַלָּן.

אַלְמָנָה שֶׁהִתְגּוֹרְרָה שָׁנִים רַבּוֹת בַּכְּפָר, מָצְאָה אֶת פַּת לַחְמָהּ מֵהַחֲזָקַת בֵּית הַמִּזְיָגָה, אוֹתוֹ חָכְרָה מֵהַפָּרִיץ בְּהַשְׁקֵט וּבְשַׁלְוָה. אַחַר מִסְפַּר שָׁנִים שֶׁהִכֹּל הִתְנַהֵל עַל מֵי מְנוּחוֹת, הִגִּיעַ מִתְחָרֶה וְחָפַץ לִטֹּל מֵחֶזְקָתָהּ אֶת שְׁכִירוּת בֵּית הַמִּזְיָגָה, כְּשֶׁהוּא מַבְטִיחַ לַפָּרִיץ סְכוּם גָּדוֹל יוֹתֵר.

הָאַלְמָנָה הַבּוֹכִיָּה נָסְעָה לְהִתְלוֹנֵן לִפְנֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב עַל מַשִּׂיג גְּבוּלָהּ, הַשּׁוֹלֵחַ אוֹתָהּ וְאֶת יְלָדֶיהָ לִסְבֹּל חֶרְפַּת רָעָב, קָרָא הַבַּעַל שֵׁם טוֹב לְמַשִּׂיג הַגְּבוּל וְהוֹכִיחוֹ עַל עַוְלָתוֹ, אַף הַלָּה לֹא אָבָה שְׁמוֹעַ.

פְּנָה שֵׁד אֶחָד לַבַּעַל שֵׁם טוֹב וְאָמַר לוֹ, "שַׁלְּחוּנִי אֵלָיו, וַאֲעַכְּבֶנּוּ מִלִּשְׁכֹּר אֶת בֵּית הַמַּרְזֵחַ" הבעש"ט לֹא נַעֲנָה לוֹ, כִּי יָדַע שֶׁלֹּא יִפְעַל כְּפִי שֶׁיְּצַוֶּה עָלָיו, וְאִם יִתֵּן לוֹ רְשׁוּת, יַעֲשֶׂה הַשֵּׁד רַק מַה שֶּׁבִּרְצוֹנוֹ לַעֲשׂוֹת.

בְּרַם, הַשֵּׁד הִפְצִיר שֶׁיִּשְׁלְחֶנּוּ, וְהוֹסִיף לְהַבְטִיחַ שֶׁיַּעֲשֶׂה אַךְ וְרַק כְּמוֹ שֶׁיְּצַטֶּוֶּה מִפִּי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, נַעֲנָה לוֹ הַבַּעַל שֵׁם וּשְׁלָחוֹ, כְּשֶׁהוּא מְצַוֶּה עָלָיו, "הִזָּהֵר שֶׁלֹּא תַּזִּיק לְאוֹתוֹ אָדָם, רַק בְּשָׁעָה שֶׁיִּרְצֶה לְדַבֵּר לִפְנֵי הָאָדוֹן, סְתֹם בְּיָדְךָ אֶת פִּיו".

שִׁנָּה הַשֵּׁד מִדִּבְרֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, הִנִּיחַ לְמַשִּׂיג הַגְּבוּל לְדַבֵּר כָּל חֶפְצוֹ וּלְסַכֵּם אֶת הָעִסְקָא עִם הַפָּרִיץ, הִמְתִּין לוֹ עַד שֶׁקִּבֵּל לְיָדָיו אֶת בֵּית הַמִּזְיָגָה וְאֶת הַחוֹזֶה, וְרַק בְּשׁוּבוֹ לְבֵיתוֹ כְּשֶׁעָבַר עַל הַגֶּשֶׁר, הִזִּיק הַשֵּׁד אֶת הָאִישׁ, וְהוּא מָעַד עַל הַגֶּשֶׁר.

מִהֵר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב אֶל הַשֵּׁד, וְגָזַר עָלָיו שֶׁיֵּצֵא מֵהָאִישׁ בְּלֹא שׁוּם נֶזֶק בָּעוֹלָם. עָנָה הַשֵּׁד וְאָמַר לַבַּעַל שֵׁם טוֹב בְּרַמָּאוּת וּבְשֶׁקֶר, "רְאֵה אֲדוֹנִי, עָשִׂיתִי עַד עַכְשָׁו כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָנִי".

אֵינִי זוֹכֵר מָה הָיָה סוֹפוֹ שֶׁל מַסִּיג הַגְּבוּל שֶׁנִּזּוֹק מֵהַשֵּׁד, כִּמְדַמֵּנִי שֶׁהוּא קָם בָּרִיא וְחָזָק, אֲבָל בְּשֶׁל כָּךְ לֹא רָצָה הַבַּעַל שֵׁם טוֹב מֵאָז וָאֵילָךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּשֵּׁדִים הַמְלַוִּים אוֹתוֹ. (שבחי הבעש"ט עמוד רלד אות קסא)

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹקֵי אָבִי אַבְרָהָם וֵאלֹקֵי אָבִי יִצְחָק ה' הָאֹמֵר אֵלַי שׁוּב לְאַרְצְךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְאֵיטִיבָה עִמָּךְ (לב ט)

לְאַחַר הִסְתַּלְּקוּת אָבִיו הרה"ק **רַבִּי יִצְחָק אַיְזִיק מִזִּידִיטְשׁוֹב** זיע"א, הִתְיַשֵּׁב בְּנוֹ הרה"ק **רַבִּי שְׁלֹמֹה יַעֲקֹב** זיע"א בָּעִיר **סְטָרִי**, וְקָבַע בָּהּ אֶת מוֹשָׁבוֹ. בִּסְטָרִי הִתְגּוֹרְרוּ רַבִּים מֵחֲסִידֵי זִידִיטְשׁוֹב, לִכְבוֹד רַבָּם הַנַּעֲרָץ רָכְשׁוּ בֵּית דִּירָה עֲבוּר בְּנוֹ רַבִּי שְׁלֹמֹה יַעֲקֹב, וְהֵקִימוּ בֵּית מִדְרָשׁ מְפוֹאָר לְתוֹרָה, לִתְפִלָּה, וְלַעֲרִיכַת הַשֻּׁלְחָנוֹת בְּשַׁבָּתוֹת וּבְמוֹעֲדִים.

לֹא רַק חֲסִידֵי זִידִיטְשׁוֹב הִתְעַנְּגוּ מֵהַבַּיִת הַגָּדוֹל שֶׁמְּגַדְּלִין בּוֹ תּוֹרָה וּתְפִלָּה, גַּם שְׁאָר תּוֹשָׁבֵי הַמָּקוֹם, לְרַבּוֹת אֵלּוּ שֶׁלֹּא הִשְׁתַּיְּכוּ לְעֵדָה קְדוֹשָׁה זוֹ, מַשְׁכִּימִים הָיוּ לִפְתְּחוֹ שֶׁל הָרַבִּי, וְנָהֲנִים מִמְּנוּחַ עֵצָה וְתוּשִׁיָּה, כִּי שְׁמוֹ הַטּוֹב שֶׁל רַבִּי שְׁלֹמֹה יַעֲקֹב הָלַךְ לְפָנָיו, כֻּלָּם הִכִּירוּהוּ כְּאִישׁ קָדוֹשׁ וְאוֹהֵב יִשְׂרָאֵל אֲמִתִּי, וְהָיָה נַעֲרָץ עַל כָּל יוֹדְעָיו וּמַכִּירָיו.

וַיְהִי, אֵין 'וַיְהִי', אֶלָּא לְשׁוֹן צָרָה, בְּיוֹם מִן הַיָּמִים יָצְאָה אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה', וַתֹּאכַל אֶת כָּל סְבִיבוֹת הָעִיר, לְרַבּוֹת חֲצַר הָרַבִּי שֶׁהָיָה לְמַאֲכֹלֶת אֵשׁ, וְהוּא נוֹתַר עִם בְּנֵי בֵּיתוֹ וִילָדָיו הַקְּטַנִּים בְּעֵרוֹם וּבְחֹסֶר כֹּל.

מִחוּץ לָעִיר סְטָרִי דָּר אִישׁ חָסִיד שֶׁנִּכְמְרוּ רַחֲמָיו עַל הָרַבִּי וּמִשְׁפַּחְתּוֹ, בְּמַרְתֵּף צַר מִתַּחַת לְדִירָתוֹ, אִכְסֵן אֶת כֻּלָּם לְפִי שָׁעָה, לְמַעַן יִהְיוּ לְכָל הַפָּחוֹת תַּחַת קוֹרַת גַּג.

הַשִּׂרְפָה הַנּוֹרָאָה הִנִּיחָה אֶת רֹב תּוֹשְׁבֵי הָעִיר מְעֻרְטָלִים מִכֹּל, עֲנִיִּים וְדַלִּים. כֵּיוָן שֶׁלֹּא יָכְלוּ בְּשׁוּם אֹפֶן לְסַיֵּעַ לְרַבִּי שְׁלֹמֹה יַעֲקֹב, יְעָצוּהוּ לִנְסֹעַ לְהוּנְגַרְיָה הָרְחוֹקָה, לְמָקוֹם בּוֹ הִתְגּוֹרְרוּ חֲסִידֵי זִידִיטְשׁוֹב רַבִּים, בֵּינֵיהֶם אֲמִידִים וּגְבִירִים, בְּעֶזְרָתָם יוּכַל לְקוֹמֵם אֶת הַנֶּהֱרָסוֹת, וּלְשַׁקֵּם אֶת חֲצֵרוֹ כְּבָרְאשׁוֹנָה.

כְּנֶחְבָּא אֶל הַכֵּלִים, מֵאֵין בִּתְחִלָּה הָרַבִּי לַעֲרֹךְ נְסִיעָה מֵעֵין זוֹ, כִּי לֹא הִרְגַּל מֵעוֹדוֹ בְּמַסָּעוֹת, אֶלָּא שֶׁמַּצָּבוֹ הַדָּחוּק אִלְּצוֹ לַעֲשׂוֹת נֶגֶד רְצוֹנוֹ, בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר שָׁמַע לְקוֹל יְדִידָיו, רָכַשׁ סוּס וְשָׂכַר עֶגְלוֹן, וְנָסַע לְדַרְכּוֹ.

כַּעֲלוֹת הַמִּנְחָה, בִּקֵּשׁ מֵאֵת עֶגְלוֹנוֹ לַעֲצֹר בְּשׁוּלֵי הַדֶּרֶךְ, יָרַד לְהִתְפַּלֵּל, הָאֲרִיךְ בִּתְפִלָּתוֹ עַד מְאֹד שֶׁלֹּא כְּדַרְכּוֹ, וּבָכָה בְּכִיּוֹת עֲצוּמוֹת. לְאַחַר מִכֵּן הִמְשִׁיכוּ בְּדַרְכָּם, אֶלָּא שֶׁבִּרְאוֹתוֹ כִּי הַזְּמַן קָרוֹב לִכְנִיסַת הַשַּׁבָּת, הֶחְלִיט לִשְׁבּוֹת בַּיִּשּׁוּב הַסָּמוּךְ, בְּיָדְעוֹ כִּי מִתְגּוֹרֵר בּוֹ אִישׁ אֶמִיד מֵחֲסִידֵי אָבִיו, בְּוַדַּאי יִשְׂמַח לְאָרְחוֹ בְּכָבוֹד.

בְּהַגִּיעוֹ לַחֲצַר הֶעָשִׁיר, לֹא דַּי שֶׁלֹּא שָׂמַח הֶעָשִׁיר לִקְרָאתוֹ, אֶלָּא שֶׁלֹּא קִבֵּל כְּלָל אֶת פָּנָיו, אֶלָּא שֶׁבְּנֵי הַבַּיִת הִסְתּוֹבְבוּ בְּפָנִים חֲרֵדוֹת, מְלֵאֵי דְּאָגָה וְיָגוֹן. לְבַסּוֹף נוֹדַע לוֹ שֶׁבִּתּוֹ הַיְחִידָה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, חָלְתָה אֲנוּשׁוֹת וְהִגִּיעָה עַד שַׁעֲרֵי מָוֶת, רוֹפְאֶיהָ כְּבָר אָמְרוּ נוֹאָשׁ לְחַיֶּיהָ.

מִשֶּׁנִּכְנַס הָרַבִּי אֶל הַבַּיִת, אַף הִבְחִין בּוֹ הֶחָסִיד, נִשְׁתּוֹמֵם לְסִבַּת בֹּאוֹ לְבֵיתוֹ בְּמַפְתִּיעַ, וְשָׂח בְּאָזְנוֹ עַל צָרָתוֹ, כְּשֶׁהוּא מוֹרִיד דְּמָעוֹת מֵאֵין הֲפוּגוֹת, לְמַעַן יִתְפַּלֵּל הָרַבִּי לִרְפוּאַת בִּתּוֹ.

תַּחֲנוּנָיו שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת נִתְלַוּוּ לִבְכִיּוֹתָיהָ שֶׁל אִשְׁתּוֹ, בִּרְאוֹתוֹ גֹּדֶל צַעֲרָם וִיגוֹנָם, לֹא יָכוֹל רַבִּי שְׁלֹמֹה יַעֲקֹב לְהַרְגִּיעָם בְּדִבְרֵי עִדּוּד, רַק בִּקֵּשׁ לְהַרְאוֹת לוֹ הֵיכָן שׁוֹכֶבֶת

הַחוֹלְנִית, וּפָקַד עַל בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה לַעֲזֹב אֶת חַדְרָהּ.

כַּחֲצִי שָׁעָה עָמַד לְיַד פֶּתַח הַחֶדֶר, לְאַחַר מִכֵּן בִּשֵּׁר לְהוֹרִיהָ שֶׁעוֹד לִפְנֵי כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת, תָּקוּם הַבַּת מֵחָלְיָהּ בְּרִיאָה וּשְׁלֵמָה, וְעוֹד יִזְכּוּ לִרְוּוֹת מִמֶּנָּה רֹב נַחַת.

הַדְּבָרִים כִּמְעַט וְלֹא נִכְנְסוּ בְּאֹזֶן שׁוֹמְעֵיהֶם, מֵאַחַר וְהַמַּצָּב הָיָה כֹּה חָמוּר, סָפֵק הֶאֱמִינוּ סָפֵק לֹא הֶאֱמִינוּ. עוֹדָם מִסְתַּפְּקִים בַּאֲמִתַּת דִּבְרֵי הָרַבִּי, וְהִנֵּה בָּאוּ לְבַשְּׂרָם שֶׁהַחוֹלָנִית פָּתְחָה אֶת עֵינֶיהָ, וּמְבַקֶּשֶׁת מְעַט מַיִם.

מִשָּׁעָה לְשָׁעָה הוּטַב מַצָּבָהּ, וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת כְּבָר קָמָה מִמִּטַּת חָלְיָהּ, וַתְּהִי כְּאַחַד הָאָדָם. הִיא הֶאֱרִיכָה יָמִים וְשָׁנִים כְּבִרְכַּת הַצַּדִּיק שֶׁנִּתְקַיְּמָה בִּמְלֹאָהּ, וְהָיְתָה שַׁבָּת זוּ בְּחִינַת שַׁבָּת הַגָּדוֹל אֵצֶל אוֹתוֹ חָסִיד, שֶׁעָשָׂה אוֹתָהּ יוֹם מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה וְיוֹם טוֹב.

בְּצֵאת הַשַּׁבָּת בִּקֵּשׁ לְהִוָּדַע מַה הַסְּכוּם הַדָּרוּשׁ לְבֶדֶק הַבַּיִת לִצֹּרֶךְ בִּנְיָן חָדָשׁ, וְהֶעֱנִיק לְרַבִּי שְׁלֹמֹה יַעֲקֹב יוֹתֵר מִכְּפִי הַצֹּרֶךְ. רַק דָּבָר נוֹסָף חָפֵץ הָיָה הֶחָסִיד לָדַעַת, מֵאַיִן לוֹ הַכֹּחַ הַגָּדוֹל הַזֶּה, "יָדַעְתִּי הֵיטֵב בְּרַבֵּנוּ, אָבִיו הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהָיָה לוֹ כֹּחַ לְהַחֲיוֹת מֵתִים, אֲבָל מַר, מִנַּיִן לוֹ".

הֵשִׁיבוֹ הָרַבִּי, "הַכֹּל כֹּחוֹ דְּמַר, אַבָּא הַקָּדוֹשׁ זַצַ"ל", וְהוֹסִיף, "כַּאֲשֶׁר יָרַדְתִּי בְּאֶמְצַע הַנְּסִיעָה לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, נִשְׁבַּר לִבִּי בְּקִרְבִּי וְהִתְיַפַּחְתִּי, בָּא אֵלַי אָבִי, חִזְּקַנִי וְאִמְּצַנִי לְבַל אֶדְאַג כָּל כָּךְ, וְהִבְטִיחַנִי שֶׁהַבְּרָכָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁאֲבָרֵךְ אֶת מַאן דְּהוּא, תִּתְקַיֵּם בִּמְלֹאָהּ.

לָכֵן בְּשֶׁעָה שֶׁעָמַדְתִּי אֵצֶל הַחוֹלָנִית, הִקְדַּמְתִּי שֶׁבִּזְכוּת הַבְטָחַת אָבִי הַקָּדוֹשׁ הִיא תִּתְרַפֵּא בְּקָרוֹב, בְּכֹחַ אָבִי הַקָּדוֹשׁ". מְצַיֵּד בִּצְרוֹר הַכֶּסֶף, חָזַר רַבִּי שְׁלֹמֹה יַעֲקֹב לִסְטָרִי, הֵקִים שֵׁנִית אֶת חֲצֵרוֹ חֲצַר הַקֹּדֶשׁ, וְזָכָה לְנַהֵל עֲדָתוֹ בִּסְטָרִי כִּימֵי קֶדֶם, עַד לְיוֹם הִסְתַּלְּקוּתוֹ לִשְׁמֵי מָרוֹם, בְּיוֹם כ"ו כִּסְלֵו תרמ"ו. (צדיק מה פעל)

שׁוּב לְאַרְצְךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְאֵיטִיבָה עִמָּךְ (לב י)

יְהוּדִי מִגַּלִּיצִיָּה שֶׁלֹּא זָכָה לְהִמָּנוֹת עַל חֲסִידֵי טְשׁוֹרְטְקוֹב, הִשְׁתּוֹקֵק לַעֲלוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אַף לְצֹרֶךְ קַבָּלַת הַסֶּרְטִיפִיקַטִים לַנְּסִיעָה נָאֱלַץ לִנְסֹעַ לְוִינָה, בָּהּ הָיָה עָלָיו לִשְׁהוֹת מִסְפַּר חֳדָשִׁים.

לְפֶתַע קִבֵּל טֶלֶגְרַמָּה דְּחוּפָה לִמְקוֹם אַכְסַנְיָתוֹ כִּי עָלָיו לָשׁוּב לְבֵיתוֹ, מֵאַחַר שֶׁאִשְׁתּוֹ חָלְתָה וּמַצָּבָהּ קָשֶׁה. נִכְנַס הַיְּהוּדִי אֶל הרה"ק **רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִטְּשׁוֹרְטְקוֹב** זיע"א שֶׁשָּׁהָה אוֹתָהּ תְּקוּפָה בְּוִינָה, וְשָׁאַל בַּעֲצָתוֹ כְּדַת מַה לַּעֲשׂוֹת, הָרַבִּי הוֹרָה לוֹ נָחֳרָצוֹת לְבַל יִתְיַחֵס לַהוֹדָעָה וְיַמְשִׁיךְ בַּהֲכָנוֹתָיו לַעֲלִיָּה לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ.

כַּעֲבֹר יָמִים סְפוּרִים קִבֵּל טֶלֶגְרַמָּה בַּשֵּׁנִית, וּבָהּ הוֹדָעָה עַל הַחְמָרַת מַצַּב הַחוֹלָה, נִכְנַס אֶל הָרַבִּי אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ לְהָבִיא לְפָנָיו הַטֶּלֶגְרַמָּה כִּי הוּא חָפֵץ לִרְאוֹתָהּ, הָרַבִּי הִבִּיט בַּהוֹדָעָה, וְאָמַר שֶׁלֹּא יָשׁוּב לְבֵיתוֹ, מֵאַחַר וְאִשְׁתּוֹ הַ'חוֹלָה', מִתְהַלֶּכֶת עַל רַגְלֶיהָ.

לֹא חָלַף זְמַן רַב, וְלִמְעוֹנוֹ הִגִּיעָה טֶלֶגְרַמָּה שְׁלִישִׁית וּבָהּ הוֹדָעָה שֶׁאִשְׁתּוֹ כְּבָר נוֹטָה לָמוּת רַחֲמָנָא לִצְלָן, אֶחוּז חֲרָדָה מִהֵר לָרַבִּי וּשְׁאָלוֹ כְּדַת מַה לַּעֲשׂוֹת, עָנָה הָרַבִּי, "כְּבָר הוֹרֵיתִי לְךָ, אַף 'בִּדְרָךְ שֶׁאָדָם הוֹלֵךְ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ', עֲשֵׂה כִּרְצוֹנְךָ".

הַלָּה שֶׁלֹּא זָכָה לְהִמָּנוֹת עַל הַחֲסִידִים, שָׁב בְּבָהָלָה לְגַלִּיצִיָּה וְשָׁם מָצָא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּרִיאָה וּשְׁלֵמָה מִתְהַלֶּכֶת עַל רַגְלֶיהָ כַּאֲשֶׁר צָפָה הָרַבִּי, הַטֶּלֶגְרַמּוֹת הַמַּבְעִיתוֹת הִגִּיעוּ מֵאֵי

אֵלּוּ מִבְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁחָפְצוּ לִמְנֹעַ מִמֶּנּוּ לַעֲלוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּזְמָמָם עָלָה בְּיָדָם.

סִפּוּר זֶה סִפֵּר יְהוּדִי מִבְּנֵי בְּרַק, שֶׁשָּׁהָה בִּמְחִצַּת בַּעַל הַמַּעֲשֶׂה בְּמַחֲנֶה בְּאוֹשְׁוִיץ בִּשְׁנוֹת הַמִּלְחָמָה הַנּוֹרָאָה, שָׁם בִּשְׁעַת צָרָתוֹ סִפֵּר אֶת אֲשֶׁר אֵרַע עִמּוֹ וְאָמַר, כִּי עַתָּה מֵבִין הוּא אֶת דִּבְרֵי הָרַבִּי אֲשֶׁר רָמַז לוֹ בְּאָמְרוֹ, "בְּדֶרֶךְ שֶׁאָדָם הוֹלֵךְ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ". אַחַר יָמִים סִפּוּרִים כְּבָר לֹא הָיָה בֵּין הַחַיִּים, כְּמַרְבִּית יְהוּדֵי אֵירוֹפָּה, הי"ד. (קובץ תפארת ישראל)

וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ (לב כה)

וּבְרַשִּׁ"י, שֶׁכַּח פַּכִּים קְטַנִּים וְחָזַר עֲלֵיהֶם.

לְאַחַר שֶׁהִתְפַּרְסֵם הרה"ק **רַבִּי שְׁנֵיאוֹר זַלְמָן מִלְּיַאדִי** זיע"א, **בַּעַל הַתַּנְיָא,** בְּצִדְקוּתוֹ, בְּגָאוֹנוּתוֹ, וּבִקְדֻשָּׁתוֹ, בָּאוּ שְׁלוּחִים מִקְּהִלַּת וִיטֶבְסְק, וּבִקְּשׁוּהוּ לְכַהֵן כְּרַב וּכְמַגִּיד בְּעִירָם הַגְּדוֹלָה.

הָרַבָּנִית הָיְתָה מְעֻנְיֶנֶת שֶׁיְּקַבֵּל אֶת הַהַצָּעָה, כִּי בְּעִיר זוֹ הִתְגּוֹרְרוּ כָּל בְּנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ, אַךְ בּוֹ זְמַנִּית בָּאוּ אֶל הָרַבִּי בַּעֲלֵי בָּתִּים חֲשׁוּבִים מִלִּיאַזְנָא מְקוֹם מְגוּרָיו וְאָמְרוּ לוֹ, "רַבִּי, וְכִי בִּשְׁבִיל שֶׁאֲנַחְנוּ קְהִלָּה קְטַנָּה, יַעֲזֹב אוֹתָנוּ לְנַפְשֵׁנוּ".

לְבַסּוֹף אָמַר לָהֶם רַבִּי שְׁנֵיאוֹר זַלְמָן שֶׁהוּא יַעֲרֹךְ חֶשְׁבּוֹן מְדֻיָּק, וְיֹאמַר לָהֶם מַה הַהוֹצָאָה הַחֲדָשִׁית הַנִּחוּצָה לְכַלְכָּלַת מִשְׁפַּחְתּוֹ, אִם יִהְיוּ מְסֻגָּלִים לְסַפֵּק אֶת הַסְּכוּם, יִשָּׁאֵר אֶצְלָם, אַךְ אִם לָאו, לֹא תְּהֵא לוֹ הָאֶפְשָׁרוּת לְהִשָּׁאֵר בָּעֲיָרָה הַקְּטַנָּה.

עָרַךְ הָרַבִּי חֶשְׁבּוֹן הוֹצָאוֹתָיו, וְרָאשֵׁי הַקְּהִלָּה קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם לַעֲמֹד בְּכָךְ. לְאַחַר צֵאתָם, נָקַשׁ הָרַבִּי בַּחֲלוֹנוֹ, סִמֵּן לָהֶם שֶׁיָּשׁוּבוּ, וְהוֹדִיעָם שֶׁנִּשְׁכְּחָה מִמֶּנּוּ הוֹצָאָה נוֹסֶפֶת, עֲבוּר רְכִישַׁת גְּבִישֵׁי סָכָר.

הָרַבִּי סָבַל מִשִּׁעוּל, וּתְרוּפָה זוֹ, 'קַאנְדֶעל צוּקֶער', הֵקֵלָּה עָלָיו, הָיְתָה זוֹ תְּרוּפָה פְּשׁוּטָה, וּמְחִירָהּ מִסְפַּר פְּרוּטוֹת. מִכָּאן נִתָּן הָיָה לִרְאוֹת, סִפֵּר הרה"ק הרש"ג זיע"א, עַד כַּמָּה דִּיֵּק בְּחֶשְׁבּוֹן הוֹצָאוֹתָיו, אֲפִלּוּ סְכוּם פָּעוּט מֵעֵין זֶה, הָיָה אֶצְלוֹ הֶכְרֵחַ לְחַשֵּׁב בַּחֶשְׁבּוֹן הַכְּלָלִי. (ליקוטי סיפורים)

עַל כֵּן לֹא יֹאכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנָּשֶׁה אֲשֶׁר עַל כַּף הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי נָגַע בְּכַף יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנָּשֶׁה (לב לב)

סִפֵּר רַבִּי אֶלְחָנָן הַיילְפְּרִין זַצַ"ל. בִּשְׁנַת תש"כ, נִתְאַכְסֵן אֶצְלֵנוּ הרה"ק **רַבִּי אַבְרָהָם אֵיגֶר מִלוּבְּלִין** זיע"א, שֶׁהִתְגּוֹרֵר בְּעִיר הַתּוֹרָה וְהַחֲסִידוּת בְּנֵי בְּרַק. אֲנִי יָכוֹל לְהָעִיד עַל הָרַבִּי, שֶׁרְאִיתִיו עוֹמֵד שָׁעוּן עַל כִּסֵּא בְּמָשֵׁךְ כָּל הַלַּיְלָה, וַחֲסִידוּתוֹ וּפְרִישׁוּתוֹ מִי יְמַלֵּל.

בְּעֵת שֶׁהֵכִינוּ עֲבוּרוֹ מִסִּבָּה לְטוֹבַת צְרָכָיו הָרוּחָנִיִּים וְהַגַּשְׁמִיִּים, שָׂחוּ לוֹ שֶׁיִּצְטָרְכוּ לְתָאֲרוֹ בְּהִזְדַּמְּנוּת זוֹ בְּתֹאַר יוֹתֵר מֵהָרָגִיל, כְּדֵי שֶׁהַמְּזַמְּנִים יָשִׂימוּ עֵינֵיהֶם לְזֶה. עַל כֵּן נָחוּץ לִכְתֹּב עָלָיו הַתֹּאַר "הַגָּאוֹן הַקָּדוֹשׁ", אֲבָל הוּא מָחָה בְּכָל עֹז נֶגֶד הַדָּבָר.

עָלָה בְּרַעְיוֹנִי לְהִשְׁפִּיעַ עָלָיו לְהַסְכִּים לְתֹאַר זֶה וְלוּ בְּאֹפֶן חַד פַּעֲמִי, וְסִפַּרְתִּי לוֹ עַל דּוֹדִי זְקֵנִי הרה"ק **הַדִּבְרֵי יְחֶזְקֵאל מִשִּׁינָאוָוא** זיע"א, שֶׁהָצְרַךְ לִכְתֹּב מִכְתָּב מְלִיצָה לְאַחַד הָאַדְמוֹרִי"ם הַמְפֻרְסָמִים, לְבַקֵּשֵׁת הִשְׁתַּדְּלוּת בְּבֵית הַמַּלְכוּת בַּעֲבוּר שִׁחְרוּר אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו.

הֵעִירוּ לוֹ הַמְשַׁמְּשִׁים בַּקֹּדֶשׁ, כִּי יֵשׁ לְתָאֵר אֶת הַנִּמְעָן בְּתֹאַר 'הַגָּאוֹן הַקָּדוֹשׁ', פֶּן הַסּוֹבְבִים אוֹתוֹ יָחוּשׁוּ זִלְזוּל כָּלְשֶׁהוּ בִּכְבוֹד רַבָּם, וְיַעַכְּבוּ בַּעֲדוֹ מִלַּעֲשׂוֹת אֶת הַטּוֹבָה הַמְבֻקֶּשֶׁת.

הָרַבִּי מִשִּׁינָאוָוא שֶׁהִתְפַּרְסֵם בְּמִדַּת הָאֱמֶת הַגְּדוֹלָה שֶׁלּוֹ, חִכֵּךְ בְּדַעְתּוֹ בַּדָּבָר, וּלְבַסּוֹף

אָמַר בִּבְדִיחוּתָא, "הֲלֹא אָמְרוּ חֲז"ל (פסחים פג:) 'שֶׁמָּנוֹ שֶׁל גִּיד מְתָר, וְיִשְׂרָאֵל קְדֹשִׁים נוֹהֲגִים בּוֹ אִסּוּר', כֵּיוָן שֶׁבְּשֶׁמָּנוֹ שֶׁל גִּיד בְּוַדַּאי הוּא נִזְהָר, אִם כָּךְ יְכוֹלִים כְּבָר לְתָאֲרוֹ בַּתֹּאַר הַקָּדוֹשׁ".

שִׂחֵק הָרַבִּי מִלּוּבְּלִין לִקְרָאתִי וְאָמַר לִי, "אִם אֵין אַתֶּם מְכַוְּנִים לְיוֹתֵר מִדְּבָרִים אֵלּוּ, תּוּכְלוּ לִכְתֹּב גַּם עָלַי אֶת הַתֹּאַר 'הַגָּאוֹן הַקָּדוֹשׁ'". זוֹ הָיְתָה מִדַּת עֲנָוְתָנוּתוֹ וּפַשְׁטוּתוֹ בֶּאֱמֶת. (יפה שיחתן)

וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה עֵשָׂו בָּא וְעִמּוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ (לג א)

בַּשָּׁנִים בָּהֶן הִשְׁתּוֹלְלָה בְּאֵרוֹפָּה מִלְחֶמֶת הָעוֹלָם בִּמְלֹא עָזָּהּ, וּמִילִיוֹנֵי יְהוּדִים הֹעֲלוּ עַל הַמּוֹקֵד עַל קִדּוּשׁ ה', הי"ד, חָקְקוּ שׂוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוּנְגַרְיָה אֶת 'חֹק בִּקֹּרֶת הָאֶזְרָחוּת הַהוּנְגָרִית' כְּנֶגֶד יְהוּדֵי הַמִּדִינָה.

עַל פִּי הוֹרָאוֹת חֹק זֶה, חַיָּב הָיָה כָּל אִישׁ מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל לְהוֹכִיחַ בְּמִסְמָכִים רִשְׁמִיִּים אֶת רְצִיפוּת מְגוּרֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ בְּהוּנְגַרְיָה לְפָחוֹת בְּמֶשֶׁךְ תִּשְׁעִים שָׁנָה אֲחוֹרַנִּית, דְּהַיְנוּ מִשָּׁנַת תרי"ב וְאֵילָךְ, וְכִי אָבוֹת אֲבוֹתָיו נִכְלְלוּ בִּרְשִׁימַת מְשַׁלְּמֵי הַמִּסִּים.

כָּל אֲשֶׁר לֹא הָיָה בְּיָדוֹ לְהוֹכִיחַ אֶת וֶתֶק נְתִינוּתוֹ, אִבֵּד אֶת זְכוּתוֹ לָגוּר בְּהוּנְגַרְיָה, וְהָיָה צָפוּי לְגֵרוּשׁ מִתְּחוּמֵי הַמְּדִינָה. רַבּוֹת יְהוּדִים הֻסְגְּרוּ בְּדֶרֶךְ זוֹ לִידֵי מְבַקְּשֵׁי נַפְשָׁם מֵעֵבֶר לַגְּבוּל, הַגֶּרְמָנִים אוֹ הָרוּסִים, וְגוֹרָלָם הָיָה רַע וָמָר, רַבִּים אֲחֵרִים רָכְשׁוּ לְעַצְמָם בְּכֶסֶף רַב מִסְמָכִים מְזֻיָּפִים וּתְעוּדוֹת מַתְאִימוֹת, שֶׁהֶאֱרִיכוּ לָהֶם חַיֵּי שָׁעָה.

מַצָּבוֹ שֶׁל הרה"ק **בַּעַל וַיְחִי יוֹסֵף מִפָּאפָּא** זיע"א, בְּעִנְיָן זֶה מִבְּחִינָה חֻקִּית פּוֹרְמָאלִית, לֹא הָיָה בְּכִי טוֹב. סִפֵּר אִישׁ אֱמוּנָיו **הָרַב יַעֲקֹב יִצְחָק נֵיימַאן** זַצַ"ל, "בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה נָהַגְתִּי לִנְסֹעַ אֵלָיו לְשַׁבָּתוֹת, כְּחָסִיד אֶל רַבּוֹ, פַּעַם בְּחֹדֶשׁ.

הִתְגּוֹרַרְתִּי אָז בְּשָׁאר־וואר, הַנְּסִיעָה מִבֵּיתִי לְפָאפָּא בַּיָּמִים הָהֵם כְּרוּכָה הָיְתָה בְּסִכּוּנִים, הַגּוֹיִים שֶׁבַּדֶּרֶךְ הִתְנַכְּלוּ וְהִצִּיקוּ לְכָל מִי שֶׁהִכִּירוּ בּוֹ כִּי יְהוּדִי הוּא, נֶאֱלַצְתִּי אֵפוֹא לַעֲטֹף אֶת זְקָנִי וּלְהַסְתִּיר פֵּאוֹתַי כָּל מֶשֶׁךְ הַנְּסִיעָה בָּרַכֶּבֶת, אַף לַמְּרוֹת הַכֹּל נָסַעְתִּי.

בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיִּשְׁלַח, ט"ז בְּכִסְלוֹ שְׁנַת תש"ב, יָשַׁבְתִּי בְּשֻׁלְחָנוֹ הַטָּהוֹר בְּשֶׁלֹּשׁ סְעוּדוֹת, וְהוּא זַצַ"ל אָמַר אָז דִּבְרֵי תּוֹרָה עַל הַמִּדְרָשׁ (ב"ר וישלח), שֶׁכַּאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת עֵשָׂו מַגִּיעַ מֵרָחוֹק, תָּלָה עֵינָיו לַמָּרוֹם וּבָכָה, בִּקֵּשׁ רַחֲמִים מֵהַקב"ה, וְהִבְטִיחוֹ שֶׁיּוֹשִׁיעוֹ מִכָּל צָרוֹתָיו בִּזְכוּת יַעֲקֹב, שֶׁנֶּאֱמַר 'יַעַנְךָ ה' בְּיוֹם צָרָה יְשַׂגֶּבְךָ שֵׁם אֱלֹקֵי יַעֲקֹב'.

הָרַבִּי דִּיֵּק בִּלְשׁוֹן הַמִּדְרָשׁ, 'שֶׁיּוֹשִׁיעוֹ מִכָּל צָרוֹתָיו', שֶׁנִּרְאֶה גַּם עַל הֶעָתִיד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּעֲרוּגוֹת הַבֹּשֶׂם, דְּתֵבַת 'עָקֹב' הוּא לְשׁוֹן סוֹף וְאַחֲרִית, וְהִסְבִּיר דְּהַיְנוּ בִּזְכוּת יַעֲקֹב. פֵּרוּשׁ בִּזְכוּת מַה שֶׁמִּרְמָז בַּשֵּׁם 'יַעֲקֹב', שֶׁהֵם יְמֵי הַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה.

אַף שֶׁבַּגָּלוּת אִי אֶפְשָׁר כָּל כָּךְ לְעָבְדוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ בִּשְׁלֵמוּת, מִכָּל מָקוֹם הקב"ה מוֹשִׁיעַ אוֹתָנוּ, בִּזְכוּת שֶׁנִּזְכֶּה לְעָבְדוֹ בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת, בְּיִרְאָה וּבְאַהֲבָה, בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, לְעֵת שֶׁיָּשִׁיב שְׁבוּתֵנוּ בִּמְהֵרָה.

עוֹד הוּא מְדַבֵּר בְּקָדְשׁוֹ, וּלְפָתַע נִשְׁמְעָה מִבַּחוּץ הֲמוּלַת קַלְגַּסִּים וּקְצִינֵי מִשְׁטָרָה, שֶׁהִתְפָּרְצוּ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ כְּדֵי לָקַחַת אֶת הָרַבִּי לְמַעֲצָר, הִתְבָּרֵר שֶׁבָּדְקוּ וּמָצְאוּ בָּרְשׁוּמוֹת שֶׁל מִשְׁרַד הַפְּנִים הַמֶּמְשַׁלְתִּי, כִּי בְּאֶמְצַע מִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הָרִאשׁוֹנָה, בִּשְׁנַת תרע"ח, הוּא שָׁהָה בָּעִיר צֶעהְלִים שֶׁבְּחֶבֶל בּוּרְגְּנְלַאנְד, שֶׁעָבְרָה אָז מִידֵי הַהוּנְגָרִים לְאוֹסְטְרִיָּה.

מֵאַחַר וְכָךְ, חָשְׁדוּ בּוֹ הָרָשׁוּיוֹת שֶׁהֶחְלִיף בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה אֶת אֶזְרָחוּתוֹ הַהוּנְגָרִית לְאֶזְרָחוּת אוֹסְטְרִית, כְּפִי שֶׁעָשׂוּ רַבִּים בְּאוֹתָהּ עֵת, וּמִמֵּילָא אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהִתְגּוֹרֵר כָּעֵת בְּהוּנְגַרְיָה.

לֹא הוֹעִילוּ כָּל הַטַּעֲנוֹת שֶׁהֶעֱלֵינוּ כְּדֵי לְחַלְּצוֹ מִידֵיהֶם, הָרַבִּי נִשְׁלַח לְבֵית הַכֶּלֶא הַמָּרְכָּזִי בְּבוּדַפֶּסְט, וְהָיָה עָצוּר בּוֹ בְּמֶשֶׁךְ יָמִים אֲחָדִים. רַק אַחֲרֵי הִשְׁתַּדְּלוּת רַבָּה, הִצְלַחְנוּ בְּסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא לְשַׁחְרְרוֹ זַמַּנִּית, בְּתְנַאי שֶׁיַּצִּיג בְּדִחִיפוּת מִסְמָךְ הַמַּאֲשֵׁר שֶׁלֹּא וּתֵּר בִּשְׁנַת תרע"ח עַל נְתִינוּתוֹ הַהוּנְגָרִית, וְכִי מֵעוֹלָם לֹא רְשָׁמוּהוּ בְּפִנְקַס הָאֶזְרָחִים שֶׁל אוֹסְטְרִיָּה.

כֵּיצַד מַשִּׂיגִים מִסְמָךְ כָּזֶה, הָעִיר צָעהְלִים כְּבָר הִשְׁתַּיְּכָה בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק לַמְּחוֹזוֹת הַכְּבוּשִׁים בִּידֵי הַנָּאצִים ימ"ש, נָסַעְתִּי בַּעֲצַת יוֹדְעֵי דָּבָר לָעִיר שָׁאפְּרָן הַסְּמוּכָה לְגְבוּל, וּקְרוֹבָה לְצָעהְלִים, שָׁם שִׁחַדְנוּ בְּמָמוֹן רַב אִשָּׁה נָכְרִיָּה, שֶׁהִסְכִּימָה לְהַבְרִיחַ אֶת הַגְּבוּל, וּלְהַשִּׂיג בְּמִשְׁרְדֵי הָרָשׁוּת הָעִירוֹנִית בְּצָעהְלִים תְּמוּרַת תַּשְׁלוּם נִכְבָּד, אֶת הַמִּסְמָךְ הָרִשְׁמִי הַדָּרוּשׁ.

עִם הַגָּשַׁת הַמִּסְמָךְ הִנִּזְכָּר, קִבֵּל הָרַבִּי מִפָּאפָּא אֶת הָרִשָּׁיוֹן לְהִשָּׁאֵר בָּעִיר כְּאֶזְרָח הוּנְגָרִי, אוּלָם דָּא עָקָא, רַק כָּעֵת הִתְבָּרֵר שֶׁאוֹרֶבֶת לוֹ סַכָּנָה נוֹסֶפֶת, אִם הִנּוֹ אֶזְרָח הוּנְגָרִי, חוֹבָה עָלָיו עַל פִּי גִּילוֹ לְהִתְגַּיֵּס לְשֵׁרוּת צְבָאִי, קְרִי לִפְלוּגוֹת הָעֲבוֹדָה, כְּכָל הַנִּתִּינִים הַיְּהוּדִים.

חִפַּשְׂנוּ דֶּרֶךְ לְשַׁחְרְרוֹ כְּרַב הַקְּהִלָּה בְּפָּאפָּא, אַךְ הָרָשׁוּיוֹת סֵרְבוּ לְהַכִּיר בּוֹ כְּרַב, אֶלָּא עִם יַצִּיג לְמִצְעָר, תְּעוּדַת גְּמָר שֶׁל בֵּית סֵפֶר תִּיכוֹנִי, תְּעוּדָה שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא הָיְתָה בִּרְשׁוּתוֹ, בְּשֶׁל סִבָּה פְּשׁוּטָה, רַגְלוֹ הַקְּדוֹשָׁה מֵעוֹלָם לֹא דָּרְכָה עַל מִפְתַּן בֵּית הַסֵּפֶר שֶׁל הַנָּכְרִים.

שׁוּב פָּעַלְנוּ בְּתַחְבּוּלוֹת שׁוֹנוֹת כְּדֵי לִפְתּוֹר אֶת הַבְּעָיָה, זִיפּוּ מִסְמָכִים, נִמְצָא לוֹ מַחֲלִיף בִּבְחִינַת שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ בִּכְפָר פְּלוֹנִי סָמוּךְ לְפָּאפָּא, הוֹכַחְנוּ בְּאוֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים שֶׁהִנּוֹ בּוֹגֵר בֵּית סֵפֶר תִּיכוֹן, וּבְחַסְדֵי שָׁמַיִם, הָאִשּׁוּר הַמִּיְּחָל הֻשַּׂג בַּעֲדוֹ. (תולדות בעל ויחי יוסף מפאפא)

וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שְׁכֶם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּבֹאוֹ מִפַּדַּן אֲרָם וַיִּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר (לג יח)

בְּאֶחָד מִמַּסְעוֹתָיו, הִזְדַּמֵּן הרה"ק **רַבִּי נַחוּם מִטְשֶׁרְנוֹבִּיל** זיע"א, בַּעַל **הַמְּאוֹר עֵינַיִם**, לַעֲיָרָה מְבָדֶדֶת הַשּׁוֹכֶנֶת בִּמְרוֹמֵי הָהָר, עֵקֶב מִקּוּמָהּ הַגָּבוֹהַּ, מֵעוֹלָם לֹא נִבְנָה בָּהּ מִקְוֶה טָהֳרָה.

הַמְּאוֹר עֵינַיִם שֶׁחָרַד הָיָה לְטָהֳרָתָן וְלִקְדֻשָּׁתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, נִזְדַּעֲזַע וְעוֹרֵר אֶת הַקָּהָל, "הֵיתָכֵן כַּדָּבָר הַזֶּה, לָדוּר בְּמָקוֹם אֲשֶׁר אֵין שָׁם מַיִם", וְדָרַשׁ לָדַעַת, הַאִמְּנָם אֵין שׁוּם אֶפְשָׁרוּת לִבְנוֹת מִקְוֶה בַּמָּקוֹם.

הֶשִּׁיבוּהוּ פַּרְנְסֵי הַקְּהִלָּה כִּי יָשְׁנָה אֶפְשָׁרוּת לִבְנוֹת בָּעִיר מִקְוֶה מְהֻדֶּרֶת כַּדָּת וְכַדִּין, אַךְ עֲלוּתָהּ בְּדָמִים מְרֻבִּים, וְיַד הַקָּהָל הָעָנִי, אֵינָהּ מַשֶּׂגֶת אֶת הַסְּכוּם הָעָצוּם.

אָכֵן, מִתְגּוֹרֵר בָּעֲיָרָה יְהוּדִי עָשִׁיר שֶׁבִּיכָלְתּוֹ לָשֵׂאת בְּהוֹצָאָה זוּ וְעוֹד כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה, אַךְ דָּא עָקָא, קַמְצָן גָּדוֹל הוּא, וְיָדוֹ קְפוּצָה מִלְּהָרִים תְּרוּמַת הַקֹּדֶשׁ, אֲפִלּוּ בִּפְרוּטוֹת מְעַטּוֹת, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה כְּשֶׁמְּדֻבָּר בִּסְכוּם כֹּה נִכְבָּד.

הַמְּאוֹר עֵינַיִם הִטְרִיחַ אֶת עַצְמוֹ לְבַקֵּשׁ מֵאוֹתוֹ עָשִׁיר שֶׁיִּפְתַּח אֶת יָדוֹ בְּמִצְוָה יְקָרָה זוּ, אֲשֶׁר אַנְשֵׁי הָעִיר תְּלוּיִים בָּהּ, אַךְ הַלָּה הִקְשָׁה אֶת לִבּוֹ וּמֵאֵן, עַד שֶׁאָמַר לוֹ רַבִּי נַחוּם שֶׁהוּא מוּכָן לִמְכֹּר לוֹ אֶת חֶלְקוֹ בָּעוֹלָם הַבָּא בְּגַן עֵדֶן, בַּסְּכוּם הַנִּצְרָךְ עֲבוּר בִּנְיַן הַמִּקְוֶה.

לְעִסְקָה טוֹבָה זוֹ כְּבָר נֵאוֹת הָעָשִׁיר, כְּסוֹחֵר מְמֻלָּח, עָמַד עַל כָּךְ שֶׁיַּעֲלוּ עַל שְׁטָר אֶת כָּל פְּרָטֵי הָעִסְקָה, אַחַר חָתְמוּ עַל הַמִּקָּח,

וְהָרַבִּי נָטַל אֶת הַמָּמוֹן וּבָנָה אֶת הַמִּקְוֶה כָּרָאוּי וְכַיָּאוּת, שִׁכְלְלוֹ וְתִקְּנוֹ מֵהַיְסוֹד עַד הַטְּפָחוֹת.

לִתְמִיהַת בְּנֵי לִוְיָתוֹ אֲשֶׁר שָׁאֲלוּ, "רַבֵּנוּ, עַד הֵיכָן", נַעֲנָה וְאָמַר, "כָּל יָמַי הָיִיתִי מִצְטַעֵר עַל פָּסוּק זֶה, מָתַי יָבוֹא לְיָדִי וַאֲקַיְּמֶנּוּ 'בְּכָל מְאֹדֶךָ', בְּכָל מָמוֹנְךָ, הֲלֹא אֵין בְּיָדִי מָמוֹן. עַכְשָׁו שֶׁזָּכִיתִי וְנִתְאַפְּשַׁר לִיָּדִי לָתֵת כָּל אֲשֶׁר לִי, כְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ, הַאִם אֲבַטְּלֶנּוּ". (מסע הקודש לראחמסטריווקא)

וַיִּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר (לג יח)

בַּעֲיָרָה גְּדוֹלָה, פָּרְצָה מַחֲלֹקֶת בְּעִנְיַן מִקְוֶה טָהֳרָה, הַחֲסִידִים שֶׁבְּאוֹתָהּ עֲיָרָה רָצוּ לִבְנוֹתוֹ, אוּלָם הָיוּ מִחְסְרֵי אֶמְצָעִים, לְעֻמָּתָם הָעֲשִׁירִים טָעֲנוּ שֶׁאֵין לָהֶם צֹרֶךְ בּוֹ, לָכֵן לֹא רָצוּ לְהִשְׁתַּתֵּף בַּבִּנְיָה.

הִגִּיעַ הרה"ק **רַבִּי יִחְזְקֵאל מִשִּׁינָאוָוא** זיע"א לְעִירָם, קָרָא לָעֲשִׁירִים לַאֲסֵפָה, וְדָרַשׁ בְּאָזְנֵיהֶם, אָמְרוּ חֲז"ל (שבת לג:) עַל הַפָּסוּק 'וַיִּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר', אָמַר רַב, "מַטְבֵּעַ תִּקֵּן לָהֶם", וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, "מְרְחֲצָאוֹת תִּקֵּן לָהֶם".

נִרְאֶה לִי לוֹמַר שֶׁאֵין חִלּוּקֵי דֵּעוֹת בֵּין רַב לְרַבִּי יוֹחָנָן, כִּי הָגַם שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁבָּאִים לְתַקֵּן אֶת הָעִיר, צְרִיכִים בָּרֹאשׁ וָרִאשׁוֹנָה לִבְנוֹת מִקְוֶה, אֲמָנָם עִם זֶה צָרִיךְ גַּם לְתַקֵּן 'מַטְבֵּעַ', כִּי לְלֹא מַטְבֵּעוֹת, אִי אֶפְשָׁר לִבְנוֹת מִקְוָוּאוֹת. (דברי יחזקאל ליקוטים)

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל בֵּיתוֹ וְאֶל כָּל אֲשֶׁר עִמּוֹ הָסִרוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּתֹכְכֶם וְהִטַּהֲרוּ וְהַחֲלִיפוּ שִׂמְלֹתֵיכֶם (לה ב)

מַעֲשֶׂה בְּבָחוּר יְשִׁיבָה מִחוּץ לָאָרֶץ, שֶׁלְּצַעֲרוֹ הָרַב לְמוּד הַתּוֹרָה לֹא עָלָה בְּיָדוֹ, לֹא הֵבִין מְאוּמָה מִכָּל הַנִּלְמָד, כְּכָל שֶׁנִּסּוּ לְהַחְדִּיר לְמֹחוֹ, הוּא הָיָה אָטוּם לְגַמְרֵי, אַךְ לְמַרְבִּית הַפֶּלֶא, בְּכָל שְׁאָר עִנְיְנֵי הָעוֹלָם, הָיְתָה לְבָחוּר זֶה הִתְמַצְּאוּת מֵרַבִּית.

מִשֶּׁרָאָה אֶחָד מִידִידָיו בְּצָרָתוֹ, הִצִּיעַ לוֹ לְהִתְקַשֵּׁר אֶל הרה"ק הָאֲמְרֵי מְנַחֵם מֵאַלְכְּסַנְדֶּר זיע"א, מֵאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, וּלְהַזְכִּיר לְפָנָיו אֶת אִי הַצְלָחָתוֹ בְּלִמּוּד וּבַהֲבָנַת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה.

עָשָׂה כָּךְ הַבָּחוּר, וּמִיָּד אַחַר שֶׁשָּׁמַע הָאֲמְרֵי מְנַחֵם אֶת דְּבָרָיו, עָנָה וְאָמַר לוֹ, "זְרֹק אֶת הַמַּכְשִׁיר שֶׁיֵּשׁ בְּרֹשׁוּתְךָ".

הַבָּחוּר נִדְהַם עַד שֶׁנֶּעֱתַק דִּבּוּרוֹ מִפִּיו לְכַמָּה רְגָעִים, כִּי כֵן הָיָה, הוּא הֶחֱזִיק בְּמַכְשִׁיר רַדְיוֹ שֶׁהָיָה מָסְתָּר מִתַּחַת הַכַּר, כְּשֶׁהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּהֶחָבֵא, וְלֹא הָיָה בֶּן אֱנוֹשׁ שֶׁיָּדַע מִכָּךְ, עַד שֶׁחָשַׁף זֹאת הָרַבִּי.

לְאוֹר הַצִּוּוּי הַמְפֹרָשׁ שֶׁקִּבֵּל, עָמַד הַבָּחוּר בַּנִּסָּיוֹן וְהִשְׁלִיךְ אֶת הַמַּכְשִׁיר, מִנִּי אָז נִפְתַּח רֹאשׁוֹ בְּתַלְמוּד תּוֹרָה. בְּהִתְלַהֲבוּתוֹ הַגְּדוֹלָה בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה, שָׂח עַל כָּךְ לַיָּדִיד שֶׁהִצִּיעַ לוֹ לְהִתְקַשֵּׁר אֶל הָרַבִּי, וְהוּא אֲשֶׁר סִפֵּר זֹאת. (רשימות וזכרונות ממרן האמרי מנחם)

מְלוַה מַלְכָּה

ספורים מהבעל שם טוב ותלמידיו

בְּנוֹ שֶׁל הרה"ק **רַבִּי צְבִי אֱלִימֶלֶךְ שַׁפִּירָא** זיע"א בַּעַל **הַבְּנֵי יִשָּׂשכָר**, הרה"ק **רַבִּי אֶלְעָזָר שַׁפִּירָא** זיע"א שֶׁלְּיָמִים הִנְהִיג אֶת עֲדָתוֹ בְּלַנְצְהוּט, כֹּהֵן כְּאב"ד

סְטְרִיז'וֹב, וְהָיָה יוֹשֵׁב רַבּוֹת בְּבֵית אָבִיו אֲשֶׁר בְּדִינוֹב.

בְּאַחַת הַשַּׁבָּתוֹת הִזְדַּמֵּן עָנִי וְאֶבְיוֹן לְדִינוֹב, וְנִכְנַס לְהִתְאָרֵחַ בְּבֵית רָעוּעַ, כִּי לָאַכְסַנְיָא לֹא נָתְנוּ וְאִפְשְׁרוּ לְהִכָּנֵס, אֶת חֲפָצָיו הַמּוּעָטִים הִנִּיחַ בְּבֵית אוֹפֶה עָנִי. נַעֲרֵי הָעִיר צִעֲרוּהוּ בְּיוֹתֵר, אַף בְּשַׁבָּת בְּעֵת הַתְּפִלָּה, רָדְפוּ אַחֲרָיו, וְהִפְרִיעוּ לוֹ בְּעֵת תְּפִלָּתוֹ.

בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ, בְּשָׁעָה בָּהּ עָרַךְ הָרַב מִסְטְרִיז'וֹב סְעוּדַת מְלַוָּה מַלְכָּה לַחֲסִידָיו, הִגִּיעַ גַּם הָעָנִי לַסְּעוּדָה, וְהַנְּעָרִים שָׂחֲקוּ עַל מִשְׁבַּתּוֹ. כִּרְאוֹת זֹאת רַבִּי אֶלְעָזָר, עָמַד וְאָמַר לָעָנִי, לֵךְ נָא אֶל ר' דָּוִד רַיִס, שֶׁגַּם הוּא עוֹרֵךְ מְלַוָּה מַלְכָּה בְּהַרְחָבָה, שָׁם תֹּאכְלוּ וְתִשְׂתּוּ בְּהַרְחָבָה.

אָמַר לוֹ הָעָנִי, "אֵין כַּוָּנָתִי לַאֲכִילָה וְלִשְׁתִיָּה, כִּי אִם לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי תּוֹרָה", עָמַד הָרַב מִסְטְרִיז'וֹב, וְגֵרְשׁוֹ מִבֵּיתוֹ לְבַל יְבַטְּלֵם מִיְּשִׁיבָתָם בַּסְּעוּדָה. בָּעֵת הַהִיא כְּבָר עָלָה אָבִיו רַבִּי צְבִי אֱלִימֶלֶךְ עַל יְצוּעוֹ, וְהָרַב מִסְטְרִיז'וֹב נָעַל אֶת הַדֶּלֶת מִבַּחוּץ אַחֲרֵי הָעָנִי הָאוֹרֵחַ.

אַחַר שֶׁסִּיְּמוּ סְעוּדָתָם, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, "נְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, כִּי עָלַי לִפְתֹּחַ אֶת הַדֶּלֶת הַנְּעוּלָה", כַּאֲשֶׁר פָּתַח אֶת הַדֶּלֶת, הִתְפַּלֵּא לִשְׁמֹעַ כִּי בַּבַּיִת פְּנִימָה מְדַבְּרִים אֲנָשִׁים בְּסִתְרֵי תּוֹרָה.

עִם בֹּקֶר שָׁאַל אֶת אָבִיו הַבְּנֵי יִשָּׂשְׂכָר, מִי נָכַח בַּבַּיִת בִּשְׁעַת לַיְלָה מְאֻחֶרֶת, הֵשִׁיבוֹ שֶׁהָיָה זֶה אוֹתוֹ עָנִי וְאֶבְיוֹן, שֶׁהוּא מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, כִּשְׁמֹעַ זֹאת הָרַב מִסְטְרִיז'וֹב, נָפַל לָאָרֶץ מִתְעַלֵּף. מִשֶּׁהֶעֱירוּהוּ, רָץ מִיָּד לְבֵית הָאוֹפֶה, לִרְאוֹת הַאִם הָאוֹרֵחַ הֶחָשׁוּב עֲדַיִן שׁוֹהֶה בָּעִיר, וְלֹא מְצָאוֹ, כִּי בָּא עַמּוּד אֵשׁ וּנְשָׂאוֹ מִשָּׁם.

(סיפורי יעקב אות כו)

בְּסְעוּדַת מְלַוָּה דְמַלְכָּה שֶׁעָרַךְ הרה"ק **הַדִּבְרֵי יוֹאֵל** זיע"א בְּיוֹמָא דְּהִלּוּלָא שֶׁל הרה"ק הַקְּדֹשֶׁת יוֹם טוֹב זיע"א בָּעִיר מִיָּאמִי שֶׁבָּפְלוֹרִידָה, כִּבֵּד הַדִּבְרֵי יוֹאֵל אֶת אַחַד הַתַּלְמִידִים לְזַמֵּר 'אַתְקִינוּ סְעוּדְתָא', וְהוּא פָּתַח וְזִמֵּר בְּנֹעַם זֶה, "דָּא הִיא סְעוּדְתָא רְבִיעָאָה".

אַחַר שֶׁסִּיֵּם, שְׁאָלוֹ הַדִּבְרֵי יוֹאֵל מַדּוּעַ הוּא אוֹמֵר נֹעַם זֶה, וְהֵשִׁיב שֶׁכָּךְ שָׁמַע מֵאָבִיו. אָמַר לוֹ הָרַבִּי, "שְׁמוֹר יְסוֹד זֶה, כְּשֶׁשּׁוֹמְעִים אֵיזֶה נֹעַם אוֹ מִנְהָג מֵאָבִיו, צְרִיכִים לוֹמַר כָּךְ אַף שֶׁלֹּא יָדְעוּ מָקוֹר לְזֶה, מִשּׁוּם 'וְאַל תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ'.

אוּלָם אִם שׁוֹמְעִים אֵיזֶה נֹעַם, אוֹ רוֹאִים מִנְהָג כָּלְשֶׁהוּ אֵצֶל רַבּוֹ, אִם הוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ מְקוֹרוֹ שֶׁל דָּבָר, מֵהֵיכָן מוֹצָאוֹ, אָסוּר לַעֲשׂוֹת כְּמוֹתוֹ, וְאִם הוּא יוֹדֵעַ מָקוֹר שֶׁל הַנֹּעַם אוֹ הַמִּנְהָג, אָז אֶפְשָׁר שֶׁמֻּתָּר לַעֲשׂוֹת כָּמוֹהוּ". (זמירות דברי יואל מלוה מלכה)

עַל אַף הֱיוֹתוֹ עָנִי מָרוּד כָּל יָמָיו, הָיָה הרה"ק **רַבִּי זוּשָׁא מֵאֲנִיפּוֹלָא** זיע"א שָׂמֵחַ וְעַלִּיז בְּכָל עֵת, כְּמִי שֶׁאֵין חָסֵר לוֹ מְאוּמָה, בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ הִגִּישָׁה לְפָנָיו הָרַבָּנִית כּוֹס חַמִּין, וְהִתְנַצְּלָה עַל שֶׁאֵין בַּבַּיִת וְלוּ פִּסַּת סֹכָּר זְעִירָה.

אָמַר הָרַבִּי רַבִּי זוּשָׁא, "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הֲלֹא מָתוֹק שֶׁלְּךָ, גַּם מָתוֹק הוּא, אַךְ זֹאת אֲבַקֶּשְׁךָ, שֶׁלִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל רְחוּמֶיךָ, תִּתֵּן מָתוֹק שֶׁיַּרְגִּישׁוּ אֶת הַמְּתִיקוּת". (תפארת בנים)

יוֹמָא דְהִילוּלָא

אוֹרוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זָרַח בְּרַחְמֶסְטְרִיוְוקָא בְּיוֹם י״ג מְנַחֵם אָב תרס״ג, בְּבֵית אָבִיו הרה״ק **רַבִּי דָוִד מֵרַחְמִיסְטְרִיוְוקָא**, שֶׁהָיָה בֵּן **רַבִּי מְנַחֵם נַחוּם**, בְּנוֹ שֶׁל **רַבִּי יוֹחָנָן** וְנֶכְדוֹ שֶׁל **רַבִּי מָרְדְּכַי מִטְשֶׁעֶרְנוֹבִּיל** זיע״א.

מִנְּעוּרָיו הִתְחַנֵּךְ בְּבֵית אָבִיו, וְהִמְשִׁיךְ בְּלִמּוּד תּוֹרָה בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ גַּם בִּתְקוּפַת הַשִּׁלְטוֹן הַקּוֹמוּנִיסְטִי. בִּשְׁנַת תר״פ, נִתְפַּס עַל יְדֵי כְּנוּפִיַּת מְרַצְּחִים ימ״ש שֶׁכְּבָר תָּלוּהוּ עַל עֵץ, בָּרֶגַע הָאַחֲרוֹן עָבַר בַּמָּקוֹם נַעַר צָעִיר שֶׁצָּעַק לְעֵבֶר הַפּוֹרְעִים, ״הָ׳אֲדֻמִּים׳ מַגִּיעִים״, וְהַפּוֹרְעִים נָסוּ עַל נַפְשָׁם. רוֹקֵחַ שֶׁהִתְגּוֹרֵר בִּסְמִיכוּת מָקוֹם, הוֹרִיד אֶת הַנַּעַר הַמְעֻלָּף מֵחֶבֶל הַתְּלִיָּה כַּאֲשֶׁר כְּבָר הָיָה לְלֹא נְשִׁימָה, וְטִפֵּל בּוֹ עַד שֶׁשָּׁבָה אֵלָיו רוּחוֹ.

כַּאֲשֶׁר גָּזְרוּ הַקּוֹמוּנִיסְטִים ימ״ש כְּנֶגֶד לִמּוּד הַתּוֹרָה, וְסָגְרוּ אֶת כָּל הַחֵידָרִים, פָּעַל לְמַעַן יַלְדֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיַּעַסְקוּ בַּתּוֹרָה, הֵקִים תַּלְמוּדֵי תּוֹרָה בַּמַּחְתֶּרֶת כְּשֶׁהוּא מִסְתַּכֵּן בְּנַפְשׁוֹ, וּפָעַל הַרְבֵּה בְּרוּסְיָה לְמַעַן הַיַּהֲדוּת.

בְּלֶכְתּוֹ בָּרְחוֹב בְּאוֹתָהּ עֵת צָרָה, עָצְרוּ אוֹתוֹ חַיָּלֵי הַמַּהְפֵּכָה הַקּוֹמוּנִיסְטִית, וּשְׁאָלוּהוּ כֵּיצַד מֵעֵז הוּא לְהַמְרוֹת אֶת פִּי הַמֶּמְשָׁלָה, לִפְעֹל וּלְהַפְעִיל כְּנֶגֶד חֻקֶּיהָ. אַךְ רַבֵּנוּ לֹא יָדַע רוּסִית, וְהֵם פָּנוּ לְעוֹבֵר אֹרַח, שֶׁיִּתְרַגֵּם לוֹ אֶת דִּבְרֵיהֶם.

הַלָּה הִסְבִּיר לְרַבֵּנוּ כִּי יֵשׁ לָהֶם טַעֲנוֹת עַל מַעֲשָׂיו, וְהֵם דּוֹרְשִׁים שֶׁיַּעֲנֶה לָהֶם עַל הַדְּבָרִים. צִוָּה עָלָיו רַבֵּנוּ בְּתַקִּיפוּת שֶׁיָּשִׁיב לָהֶם, ״אֵין לִי אִתָּם כְּלוּם, וְשֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם אִתִּי כְּלוּם״. הָאִישׁ פָּחַד לוֹמַר לָהֶם דָּבָר כָּזֶה, מֵאַחַר שֶׁזֶּה הָיָה כָּרוּךְ בְּפִקּוּחַ נֶפֶשׁ וְעָלוּל לְהִסְתַּיֵּם בִּשְׁפִיכוּת דָּמִים רח״ל, אַךְ רַבֵּנוּ הוֹרָה לוֹ בְּמַפְגִּיעַ שֶׁיַּעֲנֶה לָהֶם כִּדְבָרָיו, וְהוּא עָשָׂה כָּךְ. בְּשֶׁמְּעָם כֵּן, אֵרַע הַנֵּס וַעֲזָבוּהוּ לְנַפְשׁוֹ. (מילין קדישין)

כַּאֲשֶׁר פָּרְצוּ לַחֲדַר לִמּוּדוֹ עִם הַיְלָדִים, וְתָפְסוּ אוֹתוֹ בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה, כְּוֵן אַחַד הַשּׁוֹטְרִים אֶת אֶקְדָּחוֹ הַטָּעוּן כְּנֶגֶד פְּנֵי רַבֵּנוּ וְאָמַר, ״הַאִם הִנְךָ יוֹדֵעַ שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹת כָּךְ, וְהִנְנִי יָכוֹל לִירוֹת בְּךָ״. פָּתַח רַבֵּנוּ אֶת כַּפְתּוֹרֵי חֻלְצָתוֹ וְאָמַר, ״אֵינִי מִתְיָרֵא מִמְּךָ, אִם הִנְךָ רוֹצֶה לִירוֹת בִּי, עֲשֵׂה כִּרְצוֹנְךָ״. הַשּׁוֹטֵר שֶׁלֹּא הָרְגַּל לִשְׁמֹעַ כָּךְ, נִבְהַל וְאָמַר, ״עַכְשָׁו הִנְנִי מְוַתֵּר לְךָ״, וְהָלַךְ לוֹ, וַיְהִי לְנֵס. (מעין הברכה)

בְּחַסְדֵי שָׁמַיִם, הִצְלִיחָה הַמִּשְׁפָּחָה הַקְּדוֹשָׁה בְּרָאשׁוּת רַבִּי מְנַחֵם נַחוּם, לַעֲלוֹת לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ בִּשְׁנַת תרפ״ו, וּלְהָקִים בִּירוּשָׁלַיִם אֶת הַשּׁוֹשֶׁלֶת מֵחָדָשׁ. בְּבֹאוֹ, הָיָה מֵרֹאשֵׁנֵי הַתַּלְמִידִים בִּישִׁיבַת שִׁפַּת אֱמֶת.

בְּט״ו אָב תרפ״ח, הָיָה לַחֲתַן גַּבַּאי הַצְּדָקָה רַבִּי נַחְמָן יוֹסֵף וִילְהֶלֶם מִירוּשָׁלַיִם, כְּבָר אָז, הָלַךְ שְׁמוֹ לְפָנָיו כְּאַחַד הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ. בִּשְׁנַת תר״ץ הִגִּיעַ לְהִתְגּוֹרֵר בִּרְחוֹב שִׁפַּת אֱמֶת, בּוֹ הִתְגּוֹרֵר עַד יוֹמוֹ הָאַחֲרוֹן.

לְאַחַר פְּטִירַת אָבִיו בְּתַמּוּז תש״י, סֵרֵב לְמַלֵּא אֶת מְקוֹמוֹ בְּהַנְהָגַת הָעֵדָה, בְּאֶחָד מִימֵי הַשִּׁבְעָה הִגִּיעַ הרה״ק **רַבִּי אַהֲרֹן מִבֶּעלְזָא** זיע״א לְנַחֲמוֹ, וּמִיָּד כְּשֶׁנִּכְנַס קָרָא כְּנֶגְדּוֹ, ״הָרַבִּי מֵרַחְמִיסְטְרִיוְוקָא״, רַבֵּנוּ הֵגִיב בְּבִטּוּל, אַךְ הוּא חָזַר עַל דְּבָרָיו, וּבְכָךְ סָמְכוֹ לְרַבִּי וּלְמוֹרָה עַל חֲסִידָיו. (אור הצפון)

יָדוּעַ הָיָה בְּעַנְוְתָנוּתוֹ הַמְּפְלָאָה, **הַבַּיִת יִשְׂרָאֵל** זיע"א חִבְּבוֹ מְאֹד, וְהָיָה מְקַלְּסוֹ דֶּרֶךְ מְלִיצָה, 'אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא גְּדֻלָּתוֹ, אַתָּה מוֹצֵא עַנְוְתָנוּתוֹ'. (פאר ישראל)

הַתְמָדָתוֹ הָיְתָה לְשֵׁם דָּבָר, מִדֵּי יוֹם עוֹסֵק הָיָה בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּמָשָׁךְ רֹב שְׁעוֹת הַיּוֹם, כַּאֲשֶׁר אֵין לוֹ מְאוּמָה עִם כָּל הַסּוֹבֵב אוֹתוֹ. גַּם בַּתְּקוּפוֹת הַקָּשׁוֹת שֶׁל מִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה, יוֹשֵׁב הָיָה בְּפִנָּתוֹ אֲשֶׁר בְּ'זִכְרוֹן מֹשֶׁה', עִם סְפָרָיו, וְשׁוֹקֵד עַל תַּלְמוּדוֹ.

מִדֵּי זְמַן, הָיָה מַגִּיעַ מִישֶׁהוּ לְהוֹדִיעַ חֲדָשׁוֹת סוֹעֲרוֹת מֵהַנַּעֲשֶׂה וְהַנִּשְׁמָע בָּעוֹלָם, וְכָל הַלּוֹמְדִים קָמוּ לִשְׁמֹעַ וְלַעֲסֹק בְּעִנְיָנִים הָעוֹמְדִים בָּעוֹלָם, מִלְּבַד רַבֵּנוּ שֶׁיָּשַׁב בְּפִנָּתוֹ וְהִמְשִׁיךְ לַעֲסֹק בְּעִנְיָנִים הָעוֹמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם בְּאֵין מַפְרִיעַ, כְּשֶׁהוּא מֵעוֹלָם לֹא הִפְסִיק וְלוֹ לְרָגַע. (מעין הברכה)

יִסֵּד אֶת יְשִׁיבַת מְאוֹר עֵינַיִם, נָהַג לְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה לְיַד הַכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי, טִפֵּל אִישִׁית בִּבְנֵי הַיְשִׁיבָה, וְהִכִּיר כָּל אֶחָד מֵהֶם עַל בְּעָיוֹתָיו. בְּהַלְוָיָתוֹ הִשְׁתַּתְּפוּ הֲמוֹנִים, נִטְמַן בְּאֹהֶל בֵּית רַחְמֶסְטְרִיוְוקָא אֲשֶׁר בִּמְרוֹמֵי הַר הַזֵּיתִים.

צֶאֱצָאָיו

אַחַר הִסְתַּלְּקוּתוֹ, כַּאֲשֶׁר בָּא הרה"ק **הַלֵּב שִׂמְחָה** זיע"א לְנַחֵם אֶת הַבָּנִים, חָזַר עַל מַה שֶׁכָּתַב הָאוֹר הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ בְּפָרָשַׁת וַיֵּשֶׁב, בָּהּ הִסְתַּלֵּק, עַל הַפָּסוּק 'וַיָּקֻמוּ כָל בָּנָיו וְכָל בְּנֹתָיו לְנַחֲמוֹ', שֶׁכָּל בָּנָיו שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ נִתְקַבְּצוּ יַחַד וְעָמְדוּ אֶצְלוֹ, שֶׁתִּהְיֶה זֹאת נֶחָמָתוֹ, וְזֶה 'וַיָּקֻמוּ כָל בָּנָיו לְנַחֲמוֹ', קִימָה זוֹ שֶׁל כֻּלָּן יַחַד, הִיא 'לְנַחֲמוֹ'. הִפְטִיר הַלֵּב שִׂמְחָה וְאָמַר, "כְּשֶׁרוֹאִים אֶת הַבָּנִים שֶׁהִשְׁאִיר אַחֲרָיו, קִימָה זוֹ הִיא הַנֶּחָמָה". (מעיין הברכה)

בָּנָיו הרה"ק **רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְרִדְּכִי** זיע"א **מֵרַחְמֶסְטְרִיוְוקָא יְרוּשָׁלַיִם**, הרה"ק **רַבִּי חַי יִצְחָק מֵרַחְמֶסְטְרִיוְוקָא נְיוּ יוֹרְק**, רַבִּי זְאֵב, רַבִּי חַיִּים מֹשֶׁה, רַבִּי מְנַחֵם נַחוּם, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָעשִׁיל, רַבִּי אַבְרָהָם דֹּב. כֵּן הָיְתָה לוֹ בַּת נְשׂוּאָה לְהרה"ק **מִקָּאפִּיטְשְׁנִיץ**, שֶׁנִּפְטְרָה בִּצְעִירוּתָהּ. (זכרונם לברכה, החסידות וארץ ישראל)

מֵאִמְרוֹתָיו

בְּעִקְבְּתָא דִּמְשִׁיחָא צְרִיכִים שֶׁיִּהְיֶה אֵצֶל כְּלַל יִשְׂרָאֵל הַרְבֵּה גְּבִירִים וְעַתִּירֵי נְכָסִים, כִּי כְּשֶׁיִּשְׁמְעוּ שֶׁהַמָּשִׁיחַ בָּא, אֲזַי הַיְּהוּדִים הַטּוֹבִים יָרוּצוּ מִיָּד לִטְבֹּל בַּמִּקְוֶה, וְיַחְטְפוּ עוֹד אֵיזֶה דַּף גְּמָרָא אוֹ מַאֲמָר בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, כִּי בְּאֵיזֶה פָּנִים יִתְרָאוּ אֶל הַמָּשִׁיחַ.

וְאִלּוּ הַ'פְּשׁוּטֵי עָם', גַּם הֵם יָרוּצוּ וְיִתְכּוֹנְנוּ לַחֲטוֹף אֵיזֶה פֶּרֶק תְּהִלִּים אוֹ מִשְׁנָיוֹת, מֵהַפַּחַד וּמֵהַבּוּשָׁה שֶׁתֹּאחַז אֶת כָּל יְהוּדִי לִרְאוֹת פְּנֵי מָשִׁיחַ. כִּי הֲרֵי הַמָּשִׁיחַ יִסְתַּכֵּל בְּפָנָיו שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וּמִיָּד יֵדַע בְּדִיּוּק נִמְרָץ אֶת כָּל נִבְכֵי מַעֲשָׂיו וּמַחְשְׁבוֹתָיו.

נִמְצָא שֶׁאַף אֶחָד לֹא יֵצֵא מִיָּד לְקַבֵּל פְּנֵי מָשִׁיחַ, כִּי כֻּלָּם יִהְיוּ עֲסוּקִים בַּהֲכָנוֹתֵיהֶם הַגְּדוֹלוֹת, וּמִי יֵצֵא לִקְרַאת הַמָּשִׁיחַ. אוּלָם הֲרֵי כָּתוּב (משלי יח כג) 'וְעָשִׁיר יַעֲנֶה עַזּוּת', וְכַאֲשֶׁר יָבוֹאוּ לְבַשֵּׂר לַגְּבִיר שֶׁהַמָּשִׁיחַ הִגִּיעַ, יַעֲנֶה וְיֹאמַר, "הִנֵּנִי, אֲנִי רַק נִכְנָס רֶגַע לְבֵיתִי אֶל הָאָרוֹן, שָׁם מְנֻחִים בְּגָדֵי הַמִּפְאָרִים וְהַמְּהֻדָּרִים, אֶלְבְּשֵׁם, וְאֵצֵא לִקְרַאת הַמָּשִׁיחַ כָּרָאוּי וְכַיָּאוּת".

לָכֵן צְרִיכִים כַּמָּה שֶׁיּוֹתֵר עֲשִׁירִים וּגְבִירִים בְּדוֹרֵנוּ, כְּדֵי שֶׁהַמָּשִׁיחַ לֹא יִוָּתֵר לְבַדּוֹ וְיִהְיוּ לוֹ הַרְבֵּה מְקַבְּלֵי פָּנִים. (מעיין הברכה)

פרשת וישלח

הסתכלות בפני אדם רשע

בעיר זיכלין היה דר גוי אחד, עשיר גדול, ופתח לו חנות מכל מיני סחורה, והיה מוריד המחיר מכל הסחורות, והיה מוכר הכל בזול ועל ידי זה המשיך אצלו כל יושבי העיר שבאו אצלו לקנות, וקיפח כמעט את כל סוחרי העיר, שלא היה בכוחם למכור בזול כל כך, ונתדלדלו מאוד. ואז באו כמה סוחרי ישראל לפני הרה"ק רבי שמואל אבא מזיכלין זיע"א שיתפלל עבורם, שלא יוכל הגוי לקפח את פרנסתם.

הרה"ק בשמעו את דברי האנשים האומללים האלה השיב להם בלשון קדשו: כאשר אראה אותו כבר אדע מה לדון בו, והמה לא יכלו להבין כלל את תשובתו. ויהי בצאתם מאת פני הקודש קרא הרה"ק את משמשו ר' יעקב ע"ה ואמר לו, שבעת שיזדמן בחוץ בעת הילוכו לראות את הגוי הרשע הזה, יראהו גם אליו. ויהי אחרי איזה ימים, כאשר הלך למקוה, ניגש המשב"ק ר' יעקב, ולחש להרה"ק ואמר: רבי כאן הולך הגוי הרשע ההוא אשר הרבי פקד עלי להראותו. **אז אמר הרה"ק שאף שאסור להסתכל בפני אדם רשע, אף על פי כן לטובת ישראל אין בזה צד מיחוש. ותיכף הביט בפני הערל בהבטה מלמעלה למטה. ואמר לר' יעקב בזה הלשון: נו נו, ער וועט שוין יודען קיין שלעכטס נישט טוהן [-הוא כבר לא ירע ליהודים]. ויהי באותו היום נחלה הערל פתאום ונפל למשכב, ונמשכה מחלתו זמן רב ועל ידי זה בטל מסחרו לגמרי, וליהודים היתה אורה,** וכל הסוחרים אשר הערל הזה קיפח והזיק את פרנסתם נתנו שבח והודיה להשי"ת על גודל חסדו. וכולם ידעו שהיה הכל על ידי כוח קדושתו ותפילתו של הרה"ק שהזכירו אותו לפניו.

אך פלא גדול היה, שהגוי הרשע ההוא היה חולה והיה מושכב במיטה עד ליל כ"ו אלול שנת תרל"ט, שבאותו הלילה הסתלק הרה"ק מעלמא דין, ואז קם הערל הרשע הנ"ל ממיטתו והבריא, ובקומו חידש את רשעתו כמקדם, והחל שוב לחתור חתירות למען לקפח פרנסת ישראל ועלה בידו, והתחיל להעריך מסחרו מחדש, וקיפח כמה מפרנסות ישראל, וסוחרי היהודים שוב החלו לסבול צרות רבות ממנו. ויבואו הסוחרים לבקש לפני ממלא מקומו, הוא בנו יחידו, ברא כרעיה דאבוה, הרה"ק רבי משה נתנאל זיע"א אשר מלא את מקומו וישב על כיסא קדשו וטענו לפניו: דבר שנצטער עליו אותו צדיק, אביו, ובהבטה בעלמא הניח אותו הרשע מוטל בחליו, וריוח והצלה עשה ליהודים, ועתה כאשר עלה השמימה הרים הרשע הלזה ראשו ומתחיל שוב לענות היהודים, אם כן בדין הוא שהרבי ממלא מקומו יגמור את אשר החל אביו לעשות ויתקדש שמו יתברך ברבים. ואז השיב להם: הדין עמכם, אם כבר התחיל אבי להשפילו ועתה שוב חזר לרשעתו, לכן כאשר אני אראה אותו אז אבטלו בעזה"י שלא יוכל לעמוד יותר. והיהודים הסוחרים כשמעם זאת יצאו מאתו בשקט ובבטחון.

ויהי אחרי זמן מה, בא הרבי על פני החוץ, ונתהווה שהגוי הרשע בא למולו והמשב"ק הראה לו את הגוי, והביט בו באותו רשע. ויהי אחרי

זמן קצר בא הערל לחנותו ודיבר איזה דיבור אשר היה למורת רוח בנו, רשע שונא ישראל כמותו, ועל ידי זה נעשה מחלוקת גדולה ביניהם, ואז לקח בנו כלי שיש בו כדי להמית וזרק בראש אביו ונפל לארץ ונתעלף ומת אחרי איזה ימים, כן יאבדו כל אויבך ה'. והחנות שלו נתבטל ממילא, וריוח והצלה עמד להיהודים ('להב אש' פרק ח מערכה ט אות טו).

מעשה בהרה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זיע"א שביקר אצל צנזור, ישראל מומר, שהיה ממונה מטעם הממשלה לבקר את ספרי ישראל. בתוך השיחה הרגיש הצנזור המשומד שרבי יהונתן נותן עיניו בקרקע ונמנע להסתכל בפניו. **שאל המשומד את הרבי ר' יהונתן: למה נמנע מר מלהסתכל בפני, והלא יעקב בדברו עם עשו הסתכל בפניו, ואמר לו** (בראשית לג י) **'כִּי עַל כֵּן רָאִיתִי פָנֶיךָ'. ענהו הרבי ר' יהונתן: ראה את הפסוק בשלמותו 'כִּי עַל כֵּן רָאִיתִי פָנֶיךָ כִּרְאֹת פְּנֵי אֱלֹהִים', ולכאורה, וכי אפשר לומר כן שהשווה יעקב כבודו של עשו הרשע לכבודו של המקום ברוך הוא. אלא כך אמר יעקב: כשם שאי אפשר לאדם לראות פני אלהים, שכבר נאמר** (שמות לג כ) **'כי לא יראני האדם וחי', כך להבדיל אלף הבדלות אי אפשר לאדם מישראל לראות פני אדם רשע**, וכמו שאמרו חז"ל (מגילה כח.) 'אסור לאדם להסתכל בצלם דמות אדם רשע' ('באר התורה').

על הפסוק (בראשית לג י): **'וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אַל נָא אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְלָקַחְתָּ מִנְחָתִי מִיָּדִי כִּי עַל כֵּן רָאִיתִי פָנֶיךָ כִּרְאֹת פְּנֵי אֱלֹהִים וַתִּרְצֵנִי'**, הביא בספר 'תולדות חיים': וקשה, הלא אסור להסתכל בפניו של אדם רשע, ועוד לומר לו שראות פניו הוא 'כראות פני אלקים'. ושמעתי מאדמו"ר הגה"ק מרן מסאטמאר [הרה"ק רבי יואל זיע"א] על פי דברי הרה"ק הקדושת לוי זיע"א שפירש את הפסוק 'ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב', שלכאורה איך תתכן שמחה אצל המן, כי שמחה הוא מדריגת קדושה. אלא שזכה לזה 'ביום ההוא' דייקא, על ידי שנהנה מסעודת אסתר הצדיקת שהיתה בקדושה ובטהרה, ומסעודתה דבקו בו ניצוצות קדושות. **ועתה מובן מה שביקש יעקב את עשו שיקבל את המנחה מאתו, כדי שיתדבק בעשו הרשע קצת טוב וניצוצות קדושות, ממה שיהנה ממנחתו של אותו צדיק, ועל ידי זה תהיה לו האפשרות להסתכל בפניו.** וזהו שנאמר 'ולקחת מנחתי מידי כי על כן ראיתי פניך' ירצה, דרק באופן זה יוכל לראותו, דאז לא יסתכל בפניו אלא בניצוצות הקדושות שנתדבקו בו, ו'כראות פני אלקים ותרצני' עכ"ד ודפח"ח.

עבירה קלה גוררת עבירה חמורה

הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א מביא בספרו הקדוש 'דברי חיים' על התורה (בפרשת כי תבוא ובשבת שובה) **בשם הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זיע"א, כי חובה על האדם לחזור בתשובה עד לעבירה הראשונה שעבר מעודו. שכן באמת בלתי מובן, האיך זה בכלל מסוגל יהודי מזרע ישראל קדושים להיכשל חלילה וחס בעבירה בכלל ובעבירות חמורות בפרט, אלא מסתמא עבירה קודמת שנכשל בה היא היא הגורמת לו להיכשל בעבירה הבאה אחריה, וכך נוצרת שרשרת על דרך שאמרו** (אבות פ"ד מ"ב) **'עבירה גוררת עבירה'. נמצא אם כן, כי העבירה הראשונה, הדקה והקלה ביותר, שעובר האדם בימי חלדו, היא היא הגורמת לו בסופו של דבר**

להגיע לעבירה הכי חמורה שנכשל בה. הואיל וכך אינו יוצא ידי חובת התשובה על העבירה החמורה עד שלא ישוב גם על העבירה הקלה ההיא המהווה למעשה את השורש לכל עוונותיו. נאמן לדרכו זו הגיע הרבי רבי אלימלך בתשובתו שלו עד לעבירה הראשונה בימי חייו והיא כי בהיותו עולל ויונק היכה בידו על אמו אשר נשאתו בחיקה.

עד היכן הגיעה התשובה שעשה הרבי רבי אלימלך על אותה 'עבירה' שהיכה את אמו בעת היותו עולל נישא בחיקה הפליגו צדיקי הדורות לספר דברים, אשר אלמלא נאמרו מפיותיהם ומשמם של צדיקי אמת מפורסמים קשים היו להיאמן וכה מוסר הרה"ק ה'חקל יצחק' מספינקא זיע"א בשם אביו הרה"ק רבי יוסף מאיר מספינקא זיע"א אשר היה רגיל לספר: מעשה באחד הימים, עת יצא רבי אלימלך מחדרו נאווה קודש בדרכו לבית המדרש, באה לקראתו בתו אשר שהתה אז בביתו כשהיא נושאת את עוללה בזרועותיה. הפעוט צווח ובכה וקרטע בידיו וברגליו, כשתוך כדי כך היכה בידו את אמו. נבעת רבי אלימלך למראה הדבר וקרא: הוא הרי עובר על 'מכה אביו ואמו'. באותו מעמד נכחה גם אמו של רבי אלימלך. נענתה היא ואמרה: מה כל הרעש, הרי תינוק הוא, ואף אתה בגילו עשית כן. קפא הרבי תחתיו בבהלה נוראה, ואמר: האמנם כך עשיתי בהיותי תינוק. הנהנה האם בראשה לחיוב. כששמע זאת רבי אלימלך הוא פנה בריצה לעבר בית המרחץ המקומי, שם תחב את ידו לתוך מדורת האש הגדולה אשר יקדה מתחת לדוד המים הרותחים. לימים הראה רבי אלימלך את ידו למקורביו ואמר: אל תחשבו כי זו היא היד אשר עמה נולדתי! את ההיא שרפתי באש, אלא שהקב"ה ריחם עלי וברא לי יד חדשה.

אותו סיפור מספר היה גם הרה"ק רבי אברהם יהושע מנאסוויד זיע"א כפי ששמעו מפי הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משיניווא זיע"א אשר מספר היה בשם צדיקי הדור הקודם לו, כי רבי אלימלך שרף את זרועו השמאלית באש באשר בה היכה את אמו בהיותו תינוק, וטען, כי יד שכזו אינה ראויה להניח עליה תפילין. לאחר מעשה התבונן רבי אלימלך בזרועו השרופה ושאל: וכיצד יניח אלימלך מעתה תפילין, הרי זקוק הוא ליד כדי להניח עליה תפילין. מיד נעשה לו נס ונבראה לו יד חדשה. והיו הצדיקים שסיפרו זאת מעידים כי במו עיניהם ראו את הפלא בימי זקנותו של רבי אלימלך, כיצד היתה ידו הימנית גרומה ומגויידת כשל אדם זקן כפי גילו ואילו ידו השמאלית רכה וחלקה היתה כידו של נער קטון ('צנתרות הזהב' ח"ב עמוד רסב).

הרה"ק ה'אביר יעקב' זיע"א קובע כי דרכו של יצר הרע הוא להסית את האדם לעבירות קטנות וקלות, שאדם דש בעקביו, ומתוך כך הוא ממשיך ומפתה אותו לעבירות גדולות, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שמוציאו לתרבות רעה. ואלו דבריו בספרו 'פתוחי חותם':

אפשר לפרש אלה הפסוקים בדרך רמז על **יצר הרע ומועצותיו הרעים, שבתחילה בא לידם לפתותו כי אם בדבר קל, וחוזר ומפתהו בחמור ממנו, עד שיטמיעהו שלא יוכל לצאת, ועל זה אמרו רז"ל 'עבירה גוררת עבירה', דהיינו, עבירה קלה גוררת חמורה ממנה...** וכך הוא עושה תמיד עם בני אדם, בתחילה מסית אדם בדבר קל ומושכו לחמור ממנו, עד שמטמיעו.

ודרך משל, כמו יש מלבוש אחד שהלובשו גורם לו להיות רודף אחר מעשים רעים ולהיות רמאי ודרכיו מקולקלים בכל ענין. והלבוש ההוא תאוה לעינים ונחמד ללב. ומתאים בני אדם אף

לפחות ליטלו בידם לראותו. והנה, איש הזהיר והירא, שומר עצמו ונזהר שלא ליגע בו כלל, כדי שלא יבוא ללבשו ולעשות בו מעשים הרעים. אבל איש פתי ושוגה, כשרואה אותו המלבוש וחומדו, ובא איש פתי כמותו ואומר לו: אם רצית ליטול כלי זה בידך ולראותו, מה בכך, כי אין היזק כי אם בלבישתו, אבל בנטילתו אין היזק. וכששומע לו ונוטלו, מפתהו עד שלובשו, עד שישתקע בו ולא יוכל להסירו. כן דרך יצר הרע עם בני אדם: בתחילה מפתה אותם לעסוק בהבלי העולם, וכשתכנס בהם תאות העולם מפתה אותם עוד להתבטל ממצוות ומהתפילה כדי להשיג תאוותם בהבלי עולם, ומזה גורם להם עוד לעשות עוול במשא ומתן ולרמות בני אדם ולהונותם, ועוד גורם להם לעשות כל תאוותם אפלו בדבר האסור, וממילא נשתקעו ביד יצר הרע, ונעשה מלך עליהם הוא וכל כוחותיו עד שהם בעצמם עושים מעשי שטן ומושכים אחרים ומפתים אותם לעשות כמעשיהם.

מתוך כך בא רבינו האביר יעקב זיע"א ומפרש את הפסוק (בראשית לו כו): 'וְאֵלֶּה בְּנֵי דִישָׁן חֶמְדָּן וְאֶשְׁבָּן וְיִתְרָן וּכְרָן', שיש בו רמז על עניין זה שעבירה קלה גוררת עבירה חמורה: בא לרמוז, **דכיון שנשתקע בזוהמא בעבירה אחר עבירה, נטמע בתאות יצר הרע, וכל מה שמתאוה לבו עושהו, כי כבר נמסר ביד יצר הרע, וכל מה שאומר לו עושהו. וזהו שנאמר 'ואלה בני דישן', דהיינו התולדות הרעות היוצאות מתענוגי יצר הרע, הם 'בני דישן', התולדות היוצאות מדישן יצר הרע: 'חמדן' היא חמדה, שאדם זה שנשתקע ביד יצר הרע רודף אחר כל חמדה.** 'ואשבן' אותיות: 'בן אש', כלומר, כשתבוא לו איזו חמדה, אש בוער בקרבו ולא ינוח ולא ישקוט עד שיגמור חמדתו בפועל, וזה דומה כמי שנולד מן האש, דכמו שהאש דרכה כשהתחיל להדליק לא תשקוט ולא תנוח עד שתדליק כל אשר לפניה, גם זה הרשע כך דרכו. 'ויתרן' בא לרמוז, דזה הרשע עושה יותר מן האש, דהאש אינה שולטת רק במה שלפניה ורואה אותו, אבל רשע זה אש החמדה בוער בו בין במה שעיניו רואות ובין במה שאין עיניו רואות. וזהו 'ויתרן' מיותר על מעשה האש, 'וכרן' אותיות 'ונכר', דהיינו, כיון שנטמע כל כך בסטרא אחרא עד שהגיע לכפירה הרי הוא כנכרי עובד עבודה זרה.

חביבין יסורים

לפעמים הפליג הרה"ק רבי אברהם שלום מסטרופקוב זיע"א בשבח היסורים שממרקין. ופעם התאונן לפניו חסיד אחד על כמה מקרים לא טובים רחמנא ליצלן. וסיפר לו רבינו, שהיו פעם שני חברים, ואחד מהם נחלה רח"ל, וחבירו שימשו בעת חליו במסירות גדולה. וקודם פטירתו ביקש ממנו בהבטחת תקיעת כף שיתגלה לו אחר כך להגיד לו מקרהו בעולם העליון. ולאחר זמן נתגלה לו בחלום והתנצל לפניו שמושבע ועומד שלא לגלות כלום, כי אם דבר אחד יכול לומר לו בבירור, שידע שהכל נכתב למעלה, הן דבר גדול והן דבר קטן אין נעלם. ולדוגמא אמר לו, שפעם הלכו בחוצות בשלג רוח וקור גדול והרוח השליך כובעו למרחוק, גם זה נכתב למעלה. והנה החסיד הבין כוונת הדברים, שהכל בהשגחה ובחשבון, ונרגע מזה. ואחר כך גם הוטב לו.

בהזדמנות נוספת כשבא פעם לניחום אבלים, סיפר הרה"ק עובדא כזו ביתר אריכות. שפעם אחת היו שני תלמידי חכמים יראי ה' אוהבים נאמנים זה לזה, והיו לומדים תמיד יחד בהתמדה, ונתקשרו באהבה אמתית, עד שנתנו תקיעת כף זה לזה שמי מהם שיעדר תחילה וישבוק חיים

לכל חי יבוא מעולם העליון להודיע לחבירו בחלום מה נעשה בדינו ומכל מהות מצבו שם. והנה עברו ימים ושנים, ונעדר אחד מהם רחמנא ליצלן.

וליום השלשים בא בחלום לחבירו, ואמר לו: ראשית דבר תדע, ששם בעולם האמת מי שכבר זכה להגיע לשם אין רוצים לבוא לזה העולם המלא שקרים, כי אין יכולים לסבול גודל השקר, והיה קשה לי מאד לבוא, אלא מפני התקיעת כף הוכרחתי לבוא לקיים ההתחייבות שלי. ועתה אספר לך מה שעבר עלי: הביאו אותי לפני בית דין של מעלה ויצא הכרוז בקול חזק ואמיץ שכל מי שיש לו ללמוד זכות או חוב על פלוני בן פלוני יבוא ויעיד. והתחילו לבוא מלאכים שונים. זה מניח על צד הימין ומכריז שמות המצוות, וזה מניח על צד השמאל ומכריז שמות העבירות. זה נמשך כך זמן רב עד שראו שכף המאזנים של צד שמאל מכריע. ואני הייתי רועד מאוד מאוד, כי היו שלוחים עומדים מוכן, אלו להוליך לגן עדן וגם חס ושלום וכו'.

ושוב יצא הכרוז בקול גדול: כל מי שיש לו איזה זכות יבוא וילמד זכות. **פתאום ראיתי מלאך אחד בא מרחוק וחבילה גדולה על כתפו, ובא והניחו על כף המאזנים בצד הימני והכריע את הכף, ועל ידי זה יצאתי זכאי. פתחו החבילה והיה בו יסורים מה שסבלתי במשך ימי חיי. הצצתי בתוך היסורים וראיתי ענין אחד של יסורים שזה הכריע כף הימין ועל ידו יצאתי זכאי, וזכיתי לגן עדן. וענין זה היה מה שבטח גם אתה זוכר, שאירע לפני איזה חדשים. שהיה מנהגי ביום חמישי בשבת לקנות קמח על שבת קודש. וכשהלכתי עם הקמח ירד גשם גדול ועז. ועמדתי תחת הגג להשמר מהגשם, אבל השק של קמח שהיה מנייר התלחלח והקמח נשפך ארצה. והיה לי צער גדול מזה והוכרחתי ללקט מן הארץ שארית הקמח והנחתיו לתוך כנפי בגדי, ונתלכלכתי מאד. וכשבאתי לביתי פתחה אשתי בצעקות: למה לא מיהרתי ללכת לפני הגשם. וגם כשעשו את החלות משארית הקמח, היה מעורב עם חצץ ואבק. והתלוננה אשתי מאוד. וכן בשעת האכילה ויגרס בחצץ שיני. וכל אותו השבוע היה לי צער מעסק הלזה. והנה כל אותן היסורים הניחו על כף המאזנים והכריעו לטובתי** לחזות בנועם ה' בין צדיקי עליון בגן עדן. ולכן תדע חבירי שכל מיני יסורים שסובלים בעולם הזה הכל בא בחשבון צדק למרק את העוונות ולהכריע הכף לזכות. ותדע מהיום והלאה להיות שמח ביסורים ולקבלם באהבה ('דברי שלום' עמוד תריא).

על הפסוק (בראשית לו כז): **'אֵלֶּה בְּנֵי אֵצֶר בִּלְהָן וְזַעֲוָן וַעֲקָן'**, מפרש רבינו האור החיים הקדוש זיע"א: "ירמוז הכתוב על דרך אומרם ז"ל (ילקוט משלי ב), אמרה תורה מפני מה בני עניים, אמר לה הקב"ה 'להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא', פירוש, כי באמצעות יסוריהן בעולם הזה ירבה אוצרם בעולם הבא, והוא אומרו 'אלה בני אצר', פירוש, **אותם שחפצים לאצור אוצר בטוב בנצחי צריכין בעולם הזה לסבול יסורין. 'בלהן' וגו', ומודיע הכתוב כי היסורין הם עושים אוצרות מלאים כל טוב למעלה באמצעותם. וכיסורי רבי אלעזר בן רבי שמעון בר יוחאי** (ב"מ פד:) **שהיה קורא אותם בואו אחי וגו', ומעתה מי האיש החפץ חיים העליונים ולאצור אוצרות הטוב ימאוס בעולם הזה ובתענוגיו, ויקבל עליו 'בלהן וזעון ועקן', תרגום צרה עקא, לטוב לו כל הימים ולמלאות אוצרותיו.**

בס"ד

אלומות אור
הבוקעות מתוך

האספקלריא המאירה

לחציץ מבין החרכים אל 'תורת' רבי 'משה' אלשיך הקדוש שנתנה פנים בפנים

בסמטאות צפת העתיקה התהלכו ענקי העולם ששינו פני תבל באור תורתם, ובבית מדרשו יושב איש האלקי רבי **משה אלשיך** זיע"א ומאיר פנים לתלמידיו כשהוא פורס לפניהם את כל מאה הערמימויות שהטעה לבן את יעקב בהחליפו תנאו "עשרת מונים" (רש"י, ויצא לז), והאריז"ל יושב ושוחק בקורת רוח: "הנה לבן עומד מאחוריו, ומהנהן 'הן הן', כך היה מעשה".

גדולי הצדיקים העידו ש"**האלשיך הקדוש השיג פנים אחד משבעים פנים לתורה**" - מאורעות התורה נגלו לנגד עיניו באספקלריא המאירה, כפי שהתרחשו **באמת**, לפיכך היתה עיקר יגיעתו לפורר ולשחוק עבורנו את אור האלף שהוא מקשה אחת אינסופי - ליהלומים קטנים, כדי שיוכל כל אחד לדרוש את ה' יום יום, לדעת 'למעשה' את אשר יעשון.

בקץ גלות עֲמֵנו, כְּשֶׁנִּסְתַּם כל חזון ונטשטשו העיניים מלחזות באור שמש התורה עצמה, מקבלים בני ישראל חנינה ממעלה לחציץ מבין החרכים על מרבצי האור האינסופים, על ידי ספרי "**תורת משה**" **להאלשי"ך**, המעוטרים **בביאור נרחב שטרם היה לעולמים**, כקול הקורא במדבר, פנו דרך, כי קרוב היום אשר **עין בעין תראו** בשוב ה' ברחמים לציון.

"תורת משה" המבואר

הפנים בפנים של התורה לכל יהודי

ביאור נרחב | קיצור אלשיך | ציונים והשוואות | אלפי מראי מקומות | פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות | פרקי תולדות ומבוא | כותרות משנה | עימוד מרהיב עין

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66

ארה"ב: (718) 437-0054 |
אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

ב ס " ד

שמחת הסוד

עַל נִסֶּיךָ וְסוֹדוֹתֶיךָ

בכל שהסוד גדול יותר, כך נמשך חיות ואור גדול יותר למתחברים בו, לאמר; "יש לי אב כה גדול שבכל שמתגלה הוא נשאר נעלם וגבוה מעל גבוה".

אמנם, אף שבכל ימי זמני הקודש וקיום מצוותיהם וחוקיהם מסתתר האב, ולא כל בן זוכה להרגיש צפונות וטוב האלוקי שבכל מצווה ומצוה, **לא כן בסגולת ימי החנוכה שאין זה סוד, וגלוי לכל בהרגש ממשי שכל אחד ואחד מהבנים - אף שאין לו רשות להשתמש בהם ולהשיגם בשלמות - זוכה להתעדן ולהתענג לטעום מרחוק מאור הגנוז.**

אוצר האריז"ל - חנוכה

בשורה חדשה לכל ישראל אשר כל הבנים המתענגים יתחדשו ביתר עז להיות מוסיפים והולכים באור עבודתם למלכם ואביהם הרם והנישא.

לנגוע, לטעום ולהנות מפרד"ס האריז"ל בימי החנוכה - גם למי שאין לו עסק בנסתרות

מנהגי ורמזי האריז"ל השווים לכל נפש | לקט נפלא מכל כתבי וסידורי האריז"ל להבנת כוונות המצוות והתפילות | ליקוט צדיקי החסידות | כוונת הרש"ש בסדר נאה ומשובח ונעים לעין המכוון

מכון אור מאיר עמוקה - ירושלים - עיר הקודש
עוד יהודה
ישיבת אביר יעקב
אור מאיר עמוקה
נהריה

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

נֵס
שיש לנו
צדיקים

"אלה מועדי ה' אשר תקראו אֹתָם" (ר"ה כח) - חכמי הדורות יודעי העתים שגבה ועצמה מעלתם שכל מועדי ה' נקראים על ידי קביעותם וקידושם את הזמנים והעיתים.

בסוף הגלות, ש"דרכי ציון אבלות **מבלי באי מועד**", וככל שמקווים לאור מתגבר ונכפל החושך, דווקא משם מפציע אור החכמים יודעי הבינה, אשר ניתן להם מאור הגנוז לקבוע מועדים חדשים אשר בהם ידע ישראל את המעשה אשר יעשה, עד כי יבקע ויזרח אור החדש על ציון במהרה.

הנס האמיתי של חנוכה, הם צדיקי החסידות ענקי הדורות, שבלעדיהם נשתכח תורה מישראל, והם בעצמם אורות המאירים לכל ישראל במושבותם.

אוצר פניני החסידות - חנוכה

מאמרים נבחרים ושמועות נאות בשורשי **חנוכה** המכוונים ומרוממים את האדם לעולמות נעלים | **מעשי צדיקים** | **ספיר ויהלום** - הארה חסידית ועובדין טבין |

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

בס"ד

לזכות

עזפר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה > רונית בת יגינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחיו
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנוזתו של הרה"ק **רבי דב בער ממזריטש** המגיד ממזריטש

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע בכתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך